

الاسلامى

የሶላት መመሪያ

እና

አርካኑል አ.ሰላም አርካኑል አ.ማን

የሰነድ መመሪያ

የብድር አሰጣጥ

የሰነድ አገልግሎት ሰነድ (አገልግሎት)

የገቢ

የሰነድ አገልግሎት ሰነድ

የሰነድ ሰነድ 1416 ሰነድ

ጥቅም 1988

ነገሥ አባላዊክ አባታጊና የአዳዲስ ማህበራዊ አገልግሎት ድርጅት
NEJASHI ISLAMIC PUBLISHER AND AUDIOVISUAL SERVICES

አዲስ አበባ
ADDIS ABABA

ኢትዮጵያ
ETHIOPIA

የጭ. ማ. ቁጥር 50514
P.O. BOX

ስ. ቁጥር 756756
TEL

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው
ALL RIGHTS RESERVED

ግዕዝ

ርዕስ	78
ቆ መቅደፍ.....	9
ቆ መግቢያ.....	15

ግዕዝ ለገጽ
የሰላት ቀድሞ ገግድት

ቆ ከውዱእ በፊት.....	18
ቆ መፋቂያ (ሲዋክ).....	18
ቆ ለውዱእ መነየት.....	18
ቆ የውዱእ አደራረግ.....	19
ቆ ልዩ የውዱእ ሥርዓት.....	20
ቆ ከውዱእ በኋላ የሚደረግ ዱዓ (ፀሎት).....	21
ቆ ተየሙም (ደረቅ ውዱእ).....	21
ቆ የተየሙም ሥርዓት.....	22

ግዕዝ ሁለት
የሰላት ጊዜ ልብሶና ያደገዱት

ቆ የሰላት ጊዜያት.....	23
ቆ ሰላት የተከለከለባቸው ጊዜያት.....	25
ቆ የገፍል(ተጨማሪ) ሰላቶች የተከለከለባቸው ጊዜያት.....	25
ቆ የሰላት መስገጃ ቦታ.....	26
ቆ የሰላት ልብሶች.....	27

- ቆ የሶላት ዓይነቶች. 27
- ቆ ፈርድ ወይም ግድታ የሆነ ሶላት. 27
- ቆ ነፍል ወይም ተጨማሪ ሶላት. 28
- ቆ የአምስቱ ፈርድ ሶላቶች ረከዓዎች ብዛት 29

ምዕራፍ ሦስት
አዛን...ኢቃመገ

- ቆ የአዛን ታሪካዊ አጀማመር 31
- ቆ ሙአገዘዚን (አዛን አድራጊ) 33
- ቆ የአዛን ሙሉ ቃልና ይዘት. 33
- ቆ አዛን ማዳመጥ 34
- ቆ ከአዛን በኋላ የሚደረግ «ሶላት ዐለንነቢ» 35
- ቆ ከአዛን በኋላ የሚደረግ ዱዓ 35
- ቆ ኢቃማ 36
- ቆ የኢቃማ ንባብና ይዘት 36

ምዕራፍ አራት
የሶላት አሰጋገድ ሥርዓት

- ቆ ሠትራ (የቂብላ መከለያ) 38
- ቆ ቂብላ (የሶላት አቅጣጫ) 38
- ቆ መነየት (ኒይየህ) 39
- ቆ ተክቢረተ-ተሕሪም 39
- ቆ እጆችን አጥፎ ማሳረፍ. 41
- ቆ የመግቢያ ዱዓ 42

ቆ ተዐውውዝ	43
ቆ ተሥሚያህ	43
ቆ ሡረቱል ፋቲሐህ (የመከፈቻ ምዕራፍ)	44
ቆ ከኢማም ጀርባ ሡረቱል ፋቲሐህ መቅራት (ማንበብ)	45
ቆ አሚን	46
ቆ ከፋቲህ በኋላ የሚነበብ አንቀጽ	46
ቆ ፍኩዕ (ማንንበብ)	48
ቆ የፍኩዕ ዱዓዎች	49
ቆ ከፍኩዕ በኋላ አቋቋም	51
ቆ ከፍኩዕ ሲነሱ የሚደረጉ ዱዓዎች	52
ቆ የመጀመሪያው ሡጅድ (ግንባርን ከመሪት ላይ ማሣረፍ)	53
ቆ የሱጁድ ዱዓዎች	54
ቆ ጀልሣ (በሁለት ሱጁዶች መካከል መቀመጥ)	55
ቆ ሁለተኛው ሱጁድ	57
ቆ ጀልሣ አልኢሥቲራህ (ለአጭር እረፍት መቀመጥ)	57
ቆ ሁለተኛው ረከዐ	57
ቆ ተሸህሁድ	57
ቆ ለሦስተኛው ረከዐ መነሣት	59
ቆ ሶላት ዐለንቢ (በነቢዩ ላይ ራህመት እንዲወርድ ዱዓ ማድረግ)	60
ቆ ከሶላት ዐለንቢ በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች	60
ቆ ሶላቱን ግከተም	63
ቆ ከሶላት በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች	64
ቆ ቢክር (አላህን ግስታወስ)	65

ምዕራፍ አምስት
የልዩ ልዩ ወቅት ሰላቶች

- ♣ የዊትር ሰላት 66
- ♣ የዊትር ሰላት ረከፃዎች ብዛት. 67
- ♣ ዊትር የሚሰገድበት ጊዜ 67
- ♣ የዊትር አሰጋገድ 68
- ♣ የቁኑት ዱዓ በዊትር ሰላት 69
- ♣ የቁኑት ዱዓ ንባብና ይዘት 70
- ♣ ጁሙዓ (ዐርብ) 71
- ♣ የግል ንጽህና 71
- ♣ በማለዳ ወደ ጁምዓ ሰላት መሄድ 72
- ♣ የቅድመ ጁሙዓ ሰላት 72
- ♣ ቸጥባን (ምክርን) በፀጥታ ማድመጥ 72
- ♣ የጁሙዓ ሰላት 73
- ♣ ከጁሙዓ በኋላ የሚሰገድ ሰላት 73
- ♣ የዒድ ሰላት 74
- ♣ የዒድ ሰላት አሰጋገድ 74
- ♣ የጀናዛ (የአስከሬን) ሰላት 75
- ♣ የጀናዛህ ሰላት አሰጋገድ 76
- ♣ ለጀናዛህ (ለሚቼ) የሚደረጉ ዱዓዎች 78
- ♣ ሰላት በጉዞ ወቅት 80
- ♣ ሰላትን ማጠርና ማጣመር የሚቻልበት ጊዜ 81
- ♣ ነፍል (ተጨማሪ) ሰላት በጉዞ ወቅት 82
- ♣ የመርሳት ሱጁድ 83

ቆ ሶላተል-ጀግግ	84
ቆ የሌሊት ሶላት (ተሀኒድ)	85
ቆ ሶላቱል ተራዊሀ	88
ቆ ሶላቱል-ጌሃ	89
ቆ ሶላቱል-ኩቡፍ	90
ቆ ሶላቱል-አባቲኻራ	91
ቆ ሶላቱል-ሃጃ	92
ቆ ሶላቱል-እባቲባታእ	93
ቆ (ቡኒደ-ቴላዋ)	94

መቅደም

ሶላት በኢስላም ያለው ቦታ

ሶላት:-

- የኢስላም ምስሶ ነው፤
- ከጂሃድም ምርጥ ጂሃድ ነው፤
- የሙእሚን ብርሃን ነው፤
- የጀነት ቁልፍ ነው፤

እያንዳንዱ ሙስሊም ሊያውቀው የሚገባው እውነታ ሶላት የኢስላም ምስሶ መሆኑን ነው። ሶላት በኢስላምና በክህደት (ኩፍር) መካከል ያለ መለያ ድንበር ነው። ቁርአንና ሐዲስ ይህንን እውነታ በግልፅ ያሳያሉ:-

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ.

«በሶላቶች፣ (በተለይ) በመካከለኛይቱ ሶላት ላይ ተጠባበቁ፤ ታዛዦች ገናኙሁም ለአላህ ቁሙ።» (አል-በቀራህ፣ 238)

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ.

«ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ፤ (ዳኑ)። እነዚያ እነሱ በሰግደታቸው ውስጥ፤ (አላህን) ፈረዎች፤» (አል-መእሚኑን፣ 1-2)

አላህን በመፍራትና በመተናነስ (ፕራይድ ወይም ፕራይድ) የሚሰገድ ምሉእ ሶላት ቀልብን ያበራል፤ ባህሪን ይገራል፤ መለኮታዊ ሥነ-ሥርዓትን ያስተ ምራል፤ ለአላህ ተገቢ የሆኑ ነገሮችንም ያሳውቃል። ትክክለኛ ሶላት እውነተኛነት፣ ታማኝነት፣ ተብቃቂነት፣ ትዕግሥት፣ ትህትና፣ ቅንነት፣ ፍትህ እና ሌሎች

ድንቅ ባህሪያትን የግጥናፍ ኃይል አለው። ምሉእ ሶላት ሰጋጁ አላህን እንዲፈራ ከሀሰት፤ ከከሀደትና ከተንኮል እንዲርቅ ያደርጋል።

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ.

«ሶላት ከመጥርና ከግጥና ገር ሁሉ ትከለክላለችና፤ አላህንም ግውላት ከሁሉ ገር በላይ ነው፤ አላህም የምትሠሩትን ሁሉ ያውቃል።» (አል-ዐንቡት፡45)

ሶላት ቅርፅና ይዘት (ሩህ) አለው። ቅርጹ ተገቢ የአካላት እንቅስቃሴ ሲሆን፤ ይዘቱ (ሩህ) ደግሞ የቀልብ ወደ አላህ መቃናትን የሚጠቁም ነው። ሶላት አካላዊና መንፈሳዊ ጂምናስቲክ ነው። ሩህ በሶላት ታድጋለች። የሰውን ልጅ ከፈጣሪው የሚያገናኝ መስመርም ሶላት ነው። ሶላትን መተው ወይም መዘንጋት ደግሞ ከአላህ (ሱ.ወ) ጋር መቆራረጥ ነው-ከእዝነቱ (ረሀመቱ) መራቅ ውለታ ቢሰነትም ነው።

ትከለኛ ሶላት ለተለያዩ የቀልብ በሽታዎች ፍቱን መድኃኒትና የወንጀል ግፅጃም ነው። አቡ ሁረይራ (ረ.ዐ) እንዳወሰኑት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«ከእያንዳንዳችሁ በርላይ ወራጅ ወንዝ ቢኖርና አንድ ሰው ከዚያ (ወንዝ) በቀን አምስት ጊዜ ገላውን ቢታጠብ ቆሻሻ ይቀረዋልን?» ሰሃባዎች መልስ ሰጡ «ምንም ቆሻሻ አይቀረውም» ነቢዩም «አምስት ወቅት ሶላትም እንደዚሁ ነው-አላህ (ሱ.ወ) በእነርሱ ወንጀልን ያብሰባቸዋል።»

በሶላት ፍትህና አንድነትም በሚገባ ይንፀባረቅበታል። ይኸውም አዛን (ጥሪ) አድራጊው «ወደ ሶላት ኑ፤ ወደ ድል ፤!» (ሀያ ዐለል- ሶላት+ሀያ ዐለል ፈላህ) በግለት ሲያውጅ ለተወሰኑ የኅብረተሰብ ክፍሎች ሳይሆን ለሀብታ ሙም፣ ለድህውም፣ ለተልቁም፣ ለትንሹም፣ ለባለሥልጣናትም ሆነ ለተራ ሰዎች በጅምላ ነው።

ጥሪውን ሰምተው በሚሰባሰቡበት ወቅትም ስገደቱን ለመፈፀም የሚቆሙት በአንድ መስመር (ሰፍ) ነው። ልዩነት የለም። የፕርቶኮል ውጣ ውረድ አይታይም። ሁሉም የአላህ ባሪያዎች በመሆናቸው በአንድነት ፈጣሪያቸውን ይለምናሉ። በአንድ ኢግም፣ በአንድ ቂብላ አዎ-በአላህ ቤት ፍጹም እኩልነትና ፍትህ በሶላት አማካይነት ይንፀባረቃል።

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا.

«እነሆ መስጊዶችን የአላህ ብቻ ናቸው፤ (በውስጣቸው) ከአላህ ጋር አንድንም አትገዙ» (አለ-ጁን፣ 18)

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.

«ጌታችሁን ተዋርዳችሁ፤ በድብቅም ለምኑት፤ እርሱ ወሰን አላፈፀችን አይወድቅና» (አለ-አዕራፍ ፣ 55)

ሶላት የመተው አደጋ

አላህ (ሱ.ወ) ሶላትን ደንግጓል። የኢስላምም ምሰሶና አስኳል አድርጉታል። ነቢዩ ሙሐመድም (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የነገሩ ሁሉ ራስ ኢስላም ነው» ሶላት ምሰሶው ነው። ለአላህ ተብሎ የሚደረግ ጄሃድ ደግሞ ጣራው (ሻኛው) ነው- (ለኢስላም)።»

ከዲባዳዎች ሁሉ በቅድሚያ ግደታ የተደረገው ሶላት ነው- ነቢዩ ወደ ሰማይ ባረጉበት ሌሊት። አዎ በዚያች በተከበረች ሌሊት ያለግንም አገናኝ (መልዕክት አስተላላፊ) አላህ (ሱ.ወ) ነቢዩን የሶላትን አስፈላጊነትና ግዳጅነት በቀጥታ አላወቃቸው። ለዚህ ነው ሶላትን ሆን ብሎ የተወሰደው ወደ ከሀደትና ጥመት ደረጃ ደርሷል ወይም ከሀዲ ነው የሚል ብይን የሚሰጠው። በርግጥ ከሶላት የራቀ ሰው ከኢስላም ርቋል፤ ጌታውን አስቆጥቷል፤ ራሱንም ለጥፋት ዳርጓል፤ መልካም ሥራውንም አውድሟል። ግልፅ የቁርአን መልዕክቶችን ተቃርኗልና!

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ
السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ.

«ሶላትንም በቀን ጫኛሽ፤ ከሌሊትም ክፍሎች ፈጽሞ፤ መልካም ሥራዎች ታጢኢቶችን ያስወግዳሉና፤ ይህ ለተገባሎች ግባጤ ነው።» (ሁድ፣ 114)

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

«...ሶላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስንድ፤ ሶላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለከላለችና!...» (አል-ማከቡት+45)

فَإِذَا أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

«...በረጋችሁም ጊዜ ሶላትን (አሚልታችሁ) ስንዱ ። ሶላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ገደታ ናትና።» (አል-ኒላእ+103)

ኢግሙ አህመድና ሙስሊም ጃቢር ኢብኒ ዐብደሷህን (ረ.ዐ) ጠቅሰው እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «በአንድ ሰውና በከህደት መካከል (መለያ የሚሆነው) ሶላት መተው ነው።»

ኢግሙ አህመድ እና ሌሎችም ቡረይዳ (ረ.ዐ) የተባሉትን ሶሃባ (ረ.ዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል :- «በኛና በነርሱ (በከህደዎች) መካከል ያለው ልዩነት ሶላት ነው። (ሶላት) የተወሰነው በርግጥ ከዶአል።»

ዐብደሷህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልእክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ ሶላት የሚከተለውን ብለዋል:- «(ሶላትን) የጠበቀ¹ ለርሱ ብርሃን ግስረጃና ነፃ መውጫ ይሆንዋል። (ሶላትን) ያልጠበቀ ለርሱ ብርሃን፣ ግስረጃና ነፃ መውጫ አይኖረውም። በዕለተ-ትንሣኤም ከቃሩን፣ ከፈርዓውን እና ከአብይ ኢብኑ ሽለፍ ጋር ይሆናል (ይጉዳኛል)።»

(ኢግሙ አህመድና ሙስሊም ጃቢር ኢብኒ ዐብደሷህ)

ከላይ የተጠቀሱት የቁርአን አንቀጾችና የነቢዩ ሙሐመድ ንግግሮች ሶላት የተወሰነው ምን ያህል አደጋና ወንጀል ላይ መሆኑን በግልጽ ያሳያሉ። በዚህ ዓለምም ሆነ በተከታዩ ዓለም ያለውን የዘቀጠ ቦታም ይጠቁግሉ። ከዚህ

1 ሶላትን የጠበቀ ግለት ወቅቱንና ሥርዓቱን ጠብቆ የሰገደ ግለት ነው።

በመነሳት ከፊል ሶሃባዎች እና አያሌ ዑሎማዎች ሶላትን የተወሰው ካሬር (ከሃዲ) ነው የሚል አስተያየት ሰንዘረዋል። ከፊሎቹ ደግሞ የሶላትን ግዴታነት ከተቀበለና በሰንፍና ለመሰገድ ካልቻለ አማጊ (ፋሲቅ) ነው። ለሌሎች መጥፎ አርአያ እንዳይሆንም ቅጣትና እስራት (እስኪሰግድ ድረስ) ይበየንበታል የሚል እይታ አላቸው።

የመዝሀብ መሪዎች ሶላትን የተወሰው መገደል አለበት የሚል ፅኑ እድል ወስደዋል። ሃሬዝ ዐብደል ዐዚም አል-መንዘሪይ እንዳሉት አያሌ ሶሃባዎችና ከነርሱም በኋላ የመጡ (ምሁራን) የሶላት ወቅትን አውቆ ያሳለፈ ከሀዲ (ካሬር) መሆኑን አስታውቀዋል። ዑመር ኢብኑል ኸጢብ፣ ዐብዱላህ ኢብን መስዑድ፣ ዐብደላህ ኢብን ዐባስ፣ ሙዐዝ ኢብኑ ጀበል፣ ጃቢር ኢብን ዐብደላህና አቡደርዳዳ የተባሉ እውቅ ሶሃባዎች (ረ.ዐ) በአብነት ተጠቃሽ ናቸው። ሶሃባ ካልሆኑ ምሁራች ደግሞ ኢማሙ አህመድ ኢብን ሀንበል፣ ኢስህቅ ኢብን ራሀዊህ፣ ዐብዱላህ ኢብን ሙባሪክ፣ ነዥሚይ፣ ሀኪም ኢብን ዐቲብ፣ አዩብ ለከቲያኒ፣ አቡዳውድ እና ሌሎችም ይገኙበታል።²

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ، مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ.

«መስሊሞቹን እንደ ከፋዲዎች እናደርጋለን? ለናንተ ምን (እስረጅ) አላችሁ? እንዴት ትፈርዳላችሁ?» (አል-ቀላም፣ 35-36)

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ، إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ، فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ،
عَنِ الْمُجْرِمِينَ، مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ، قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ، وَلَمْ
نَكُ نَطْعِمِ الْمَسْكِينِ، وَكُنَّا نَحْوُضُ مَعَ الْخَائِضِينَ، وَكُنَّا نَكْذِبُ
بِیَوْمِ الدِّينِ، حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ، فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ.

«እናስ ሁሉ በሠራቸው ሥራ ተያዥ ናት። የቀኝ ባለቤቶች ብቻ ሲቀሩ (እነርሱስ) በንጉሶች ውስጥ ይጠያያቃሉ፤ ከእመጠኞቹ ኹነታ (ይሏቸዋልም)፡- በሰቀር (ጀነም)

2 «ተርጊብ ወተርጊብ»-በሀሬዝ አል መንዘሪይ።

ውስጥ ምን አገገኛሁ? (እነርሱም) ይላሉ:- ከሰጋጆቹ አልነበርንም ለድጅናም የምናበላ አልነበርንም። ከሀገራቱም ጋር እንደነበርን ነበርን። በፍርቅ ቀንም እናስተባብል ነበርን። እርግጠኛው (ጥት) እስከመጣን ድረስ። የአግላጆችም ምልጃ አትጠቅግ ጥውም።» (አልሙደራ +38-48)

ኢብን መስዑድ(ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «የኢስላም እጅታና ምስሶ ሶሥት ናቸው- ኢስላም የተመሠረተው በነርሱ ላይ ነው። ከነርሱ አንዱን የተወ «ካፊር» (ከሃዲ) ነው። ደሙም ሐላል ነው (ይገደላል)። ከአላህ ሌላ አምላክ እንደሌለ መመስከር፣ ግዴታ የሆኑ ሰላቶች መስገድና፣ በረመዲን መጸም።»

(አቡ የዕላ ዘገበውታል።)

ሌሎች ደግሞ የሰላትን ግዴታነት ተቀብሎ ነገር ግን በተለያዩ ሰንካላ ምክንያቶች ሰላት የማይሰግድ ሰው አማጺ (ፋሲቅ) ነው። በመሆኑም እስኪሰግድ ድረስ ከጎብረተሰቡ መገለልና መታሰር አለበት-መጥፎ አርአያ እንዳይሆን- የሚል አቋም አላቸው። አንዳንድ የመዝሀብ መሪዎች ከላይ እንደተጠቀሰው ሰላት የተወን ሰው መግደል ግዴታ ነው ብለዋል። ኢማሙ አህመድ፣ ኢስህቅና ኢብኑል መ-ባሪክ የሚገደለው ከሃዲ (ካፊር) በመሆኑ ነው ሲሉ። ኢማሙ ማሊክ፣ ሻፊዲይና ባልደረቦቻቸው ደግሞ ሰላትን የተወ ሰው የሚገደለው ከሃዲ (ካፊር) በመሆኑ ሳይሆን አማጺ በመሆኑና ለቅጣት (ለመቀጣጫነት) ነው የሚል ውሳኔ አላልፈዋል።³

ኢስላማዊው ሕግ ሙስሊም ነን ብለው ቁርአንን እና የነቢዩን ሐዲስ ለተቀበሉ ሁሉ በሰላት ረገድ ያለው አቋም ይኸው ነው። እንደ ብዙሃን አስተያየት ሰላት የተወ ከሃዲ (ካፊር) ነው። አልያም ፋሲቅ (አማጺ) ነው ። በቁርአንና በሐዲስ ሰላትን የተወ ሰው ምን አይነት ቦታ እንደተሰጠው ጠቁመናል። ስለዚህ ሙስሊሞች በሰላት ረገድ የላላ አቋም እንዳይዙና ሰላትን እንዳይተው ጥሪ በማድረግ ርዕሳችንን በዚህ እንቋጫለን።

3 «ቢዝተል ሙጅተሂድ»-በኢብን ረቪድ።

መግቢያ

የኢማን መሠረቶች

ኢስላማዊው የእምነት መሠረቶች በስድስት ይከፈላሉ።
እነርሱም፡-

قال. فأخبرني عن الإيمان قال أن تؤمن بالله.
وملائكته، وكتبه. ورسله. واليوم الآخر.
وتؤمن بالقدر خيره وشره.. (رواه مسلم)

- ◆ በአላህ አንድነት፣ የማይወልድና ያልተወለደ እንዲሁም ቢጤ የለሽ የአለማት ፈጣሪ መሆኑን ማመን ወይም መቀበል።
- ◆ አላህ ባዘዛቸው ቦታና ሥራ ላይ በትጋት የሚንቀሳቀሱ ብርሃናዊ፣ የማይበሉ የማይጠጡና ጾታ የሌላቸው መልአክ በመባል የሚታወቁ ፍጡራን መኖራቸውን ማመን።
- ◆ አላህ (ሱ.ወ) በየዘመኑ ለላካቸው ነቢያትና ሕዝቦቻቸው መመሪያ የሚሆን መጽሐፍ (ኩቴብ) ያወረደ መሆኑን መቀበል።

♣ አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጆችን ለማስተማርና ቀናውን ጉዳና ለማሳየት በየዘመኑ በተለያዩ ጉሣዎች፣ ነገዶች፣ ብሔሮችና ዓለም አቀፍ ማኅበረሰብ የላካቸው መልዕክተኞች (ሩሱል) መናራቸውን ማመንን እውነተኛነታቸውንም መቀበል።

♣ ሕይወት በዚህ ዓለም ብቻ ብቅ ብላ የምትከሰም ሳትሆን ከሞት በኋላም ዘላለማዊ ሕይወት እንዳለና በጥቅሉ ሙቶ መነሳት እንዳለ ማመን።

♣ ማንኛውም ነገር የሚከሰተውና የሚከናወነው ከመለኰታዊው እውቀትና ቁጥጥር ውጭ አለመሆኑን እና በእርሱ (በአላህ) ውሳኔና ፍርድ ተፈጻሚነት (በቀደና ቀደር) ማመን ናቸው።

የኢስላም መሠረቶች

የኢስላም መሠረቶች በአምስት ይከፈላሉ። እነርሱም፡-

... وقال يا محمد أخبرني عن الاسلام فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم (أركان) الاسلام أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله. وتقيم الصلاة. وتؤتي الزكاة. وتصوم رمضان وتحج البيت إن استطعت إليه سبيلاً.
(رواه مسلم)

ቆ ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ የሌለ መሆኑን እና ነቢዩ ሙሐመድም የእርሱ መልዕክተኛ መሆናቸውን መመስከር።

ቆ በቀን አምስት ጊዜ ሶላት መስገድ።

ቆ ዘካ (የግዴታ ምፅዋት) መክፈል።

ቆ በዓመት ለአንድ ወር-በረመዲን-መጸም።

ቆ የአላህን ቤተ ጸሎት-ካዕባ-መጉብኘት-ከተቻለ።

ዑመር (ረ.ዐ) እንዳወሩት:- «ከዕለታት አንድ ቀን ከመልዕክተኛው ጋር (ሶ.ዐ.ወ) በተቀመጥንበት ወቅት አንድ በጣም ነጭ የሆነ ልብስ የለበሰ ፀትሩ በጣም የጠቆረገ የጉዞ ምልክት የማይታይበት፤ ከእኛም ውስጥ ማንም የማያውቀው ሰው ብቅ አለ። ጉልበቱንም (ከነቢዩ) ጉልበት ጋር አሳክቶ ተቀመጠ። መዳፎቹን ደግሞ ታፋዎቹ ላይ አደረገ። (ሙሐመድ ሆይ! ስለ ኢስላም ንገረኝ) አለ። የአላህ መልዕክተኛም (ሶ.ዐ.ወ) (ኢስላም ከአላህ ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የእርሱ መልዕክተኛ መሆኑን መመስከር፤ ሶላትን አስተካክሎ መስገድ፤ የግዴታ ምፅዋት (ዘካ) መስጠት፤ የረመዲን ወር መጸም፤ ከተቻለ የአላህን ቤተ መጉብኘት ነው።) በማለት መለሱለት። (ጠያቂውም) (እውነትህን ነው) አለ። እኛም በሰው የውድር ጊት ተገረምን። ራሱ ይጠይቃል፤ እንደገና በትክክል ነው የተናገርከው ይላል። በመቀጠልም (ስለ ኢማን ንገረኝ) አለ። (በአላህ፤ በመላእክት፤ በቅዱሳን መጻሕፍት፤ በመልዕክተኞች (ነቢያት)፤ በመጨረሻው ቀንና በቀደር-ጥሩም ቢሆን መጥፎ-ማመን ኢማን ይባላል) አሉት። (እውነትህን ነው) አለና ደግሞ (ስለ ኢህሳን ንገረኝ) አላቸው። (አላህን እንደምታየው አድርገህ ልትገዛ ነው። አንተ ባታየው እርሱ ያይህልና) አሉት። (ስለ ጊዜዋ (የፍርድ ቀን) ንገረኝ) አላቸው። (ተጠያቂው ከጠያቂው የበለጠ ዕውቀት የለውም) አሉት። (እኚ ስለ ምልክቶቹ ንገረኝ) አለ። (ባዕደ ቤት እመቤቷን ትወልዳለች፤ ጫማ የሌላቸው፤ የታረዙ፤ ድሆችና እረኞች (የነበሩ) ታላላቅ ህንፃዎችን ለመገንባት ሲፎካከሩ ታያለህ።) አሉት። ከዚያም (ጠያቂው) ሄደህ እኔ ጥቂት ጊዜ (3 ቀን) ከቆየሁ በኋላ (አንተ ዑመር+ጠያቂው ማን እንደሆነ አውቀሃልን?) ሲሉኝ (አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ) አልኳቸው። (እርሱ ጂብሪል ነው፤ የመጣውም ሃይማኖታችሁን ሊያስተምራችሁ ነው።) በማለት መለሱልኝ።»

(ሙስሊም ዘግበውታል።)

ምዕራፍ አንድ የሶላት ቅድመ ዝግጅት

ከውዱዕ በፊት

አንድ ሰው ከተፀዳዳ በኋላ «ኢስቲንጃ»⁴ ማድረግ አለበት ።

መፋቂያ (ሲዋክ)

ውዱእ ከማድረግ በፊት ጥርስን በመፋቂያ ወይም በጥርስ ብሩሽ ማፅዳት ጥሩ ልምድ ነው። ከጥርስ መቆሽሽ የሚመጡ ብዙ በሽታዎችን ለማስወገድ የሚቻለው በዚህ መንገድ ነው። የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሱናም ነው።

በእመት አዲሻ (ረ.ዐ) እንደተጠቀሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «የጥርስ መፋቂያን መጠቀም አፍን የማፅዳትና ጌታንም የማስደሰት መንገድ ነው» ብለዋል።

(አስመድ፣ ዳረሚና ነላኢይ ዘገበውታል።)

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) «ለሕዝቦቼ የሚከብድ መሆኑ ባይሰማኝ ኖሮ በማንኛውም ሶላት ከውዱእ በፊት መፋቂያን እንዲጠቀሙ ባዘዝኳቸው ነበር።» ማለታቸውም ተዘግቧል።

ለውዱእ መነየት (ኒይያህ)

ውዱእ ማድረግ ከመጀመር በፊት ለውዱእ መነየት (ማሰብ) አስፈላጊ ነው። «ኒያህ» በልብ መደረግ (መታሰብ) አለበት ።

በቃላት መነየትን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) አላፀደቁትምና ውዱእ ማድረግን በልብም ካሰቡ በኋላ «ቢስሚላሂ ረሕማኒ ረሒም።» ብለው ይጀምሩ። «በአላህ ስም፣ እጅግ በጣም ሩህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው።» ማለት ነው።

4 «ኢስቲንጃ»:- ሽንት ወይም ሰገራ ከወጡ በኋላ የመፀዳጃ ብልቶችን በወረቀትና በውሃ ወይም በውሃ ብቻ ወይም በወረቀት ብቻ ማፅዳት ማለት ነው።

የውዱእ አደራረግ

- እጆቻችንን እስከ መጋጠሚያ (ሰዓት ማሰሪያም) ድረስ ምንም ደረቅ ቦታ ሳያስቀሩ በደንብ ይታጠቡ።
- ውሀውን በቀኝ እጅ መዳፍ በመያዝ አፍንጃን ይጉመጥሙ።
- አፍንጫን ያጽዱ፡- ውሀውን በቀኝ የእጅ መዳፍ በመያዝና በአፍንጫ ወደላይ በመሣብ በግራ እጅ አፍንጫን በመያዝ መልሰው ወደታች ይገፉት።
- ፊትን ይታጠቡ፡- ከአንዱ ጀርባ እስከ ሌላው ጀርባ ከግንባር (ጫፍ) እስከ አገጭ ድረስ- ከፊት ምንም ደረቅ ቦታ ሳያስቀሩ ይታጠቡ።
- ቀጠላው ከንዶችን (ቀኝ ይቀደም) እስከ ክርኖች ድረስ ምንም ደረቅ ቦታ ሳይተው ይታጠቡ። (ከክርኖች ትንሽ ከፍ ግለት ይመረጣል።)
- ራስን እንደሚከተለው ያብሱ፡- ጣቶችን በውሀ ያርጥቡ። ከዚያ ከግንባር ራስ ጀምረው እስከ ማጅራት ድረስ፣ ከዚያም እስከ ግንባር ራስ ድረስ ወደፊት በመመለስ ራስን በእጅ ያብሱ።
- የአመልካች ጣቶችን ጫፎች በውሀ በግራስ ከጀርባዎቻቸው ስጥ አስገብተው ጀርባዎን ያፅዱ። ውጫዊውንም የጀር እጥፋት ያጽዱ። ውጫዊ የጀርባዎችን ጀርባም ከታች ወደላይ ያብሱ።
- እግሮችን እስከ ቁርጭምጭሚት ድረስ (ቀኝ ይቀደም) ይጠቡ። በእግሮች ላይ በተለይም በጣቶች መካከል ምንም ደረቅ ቦታ አለመቅረቱን ያረጋግጡ።

ልዩ የውዱእ ሥርዓት

እግርዎን ለተወሰኑ ሰዓታት ውሃ ላለማስነካት ከፈለጉ በቅድሚያ ሙሉ ውዱእ ያድርጉና «ጀውረብ»⁵ (፹ፍ) ያጥልቁ። ከዚያም ሀገሪ (ጉዞ ያልወጡ) ከሆነ ለ24 ሰዓታት ያህል ውዱእ በሚያደርጉበት ወቅት እግርዎ ላይ ሲደርሱ ከላይ በኩል በእርጥብ እጅዎ ማበስ በቂ ነው። መንገደኛ ከሆኑ ደግሞ ለሦስት ቀናት በዚሁ መልክ ሊገለገሉ ይችላሉ። ይህ የጊዜ ገደብ ካለቀ በኋላ ግን ሙሉ ውዱእ (እግርዎን ጨምሮ) ማድረግ አለብዎት። እንዲሁም ለውዱእ ከሚታጠብ ቧቸው የአካል ክፍሎች በአንዱ ላይ ቁስል ያለ እንደሆነና ያንኑ አካል መታጠብ ጉዳት የሚያስከትል ከሆነ ቁስሉ በጨርቅ እንደታሰረ ጨርቁን በእርጥብ እጅ ማበስ ይቻላል።

ሙጊራ ኢብን ሹዕባህ እንዳወሩት «ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ውዱእ ካደረጉ በኋላ ጀውረባቸውንና ጫማቸውን አባብሰዋል» ብለዋል።

(አሕመድ፣ ቲርጊዚ፣ አቡዳወድና ኢብን ግጂህ ዘገበውታል።)

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ውዱእ ሲያደርጉ አንድ ጊዜ ብቻ መታጠብ ካለባቸው ራስ እና ጆሮዎች በስተቀር ሌሎቹን አንድ፣ ሁለት ወይም ሦስት ጊዜ በመደጋገም አጥበዋል። ከሦስት ጊዜ በላይ ግን አላደረጉም።

ግምር ኢብን ሹዕይብ አባታቸው ወንድ አያታቸውን በመጥቀስ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) «ማንም ሰው ውዱእን ከሦስት ጊዜ በላይ ከደጋገመ ስህ ተት ፈፀሟል፣ ህግ ጥሷል፣ ክፋትም ሠርቷል።» ማለታቸውን ተናግረዋል።

(ነላኢና ኢብን ግጂህ ዘገበውታል።)

5 «ጀውረብ»:- ይህ በጥንት ዘመን ከ ጓግ ውስጥ በእግር ላይ የሚጠለቅ ወይም እንደካልሲ ያለ ነገር ነው። ወፍራምና ውሃ በቀላሉ የማይመጥ ወይም የማያስገባ ነገር ነው። ወፍራም የኖላስቲክ ካልሲ ዓይነት ነው ማለት ይቻላል።

ከውዱእ በኋላ የሚደረግ ዱዓ (ፀሎት)

ለሸህዳ ለገ ላ ለላህ ሊልላህ ለሸህዳ ለገ ላ ለላህ ሊልላህ
 ወሕደሁ ላ-ሸሪከላሁ ወ-ለሸህዳ ለገ
 ለገ፤ ሙሐመድን ዐብዱሁ ወ-ሪሱሁ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (مسلم)

ትርጉም:-

«ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እና አላህ ብቻኛና አጋር የለሽ መሆኑን እመሠክራለሁ። እንዲሁም ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የአላህ አገልጋይና መልዕክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ።»

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

በመቀጠልም እንዲህ ይባሉ:-

ለላሁም ለኢፊዕልኒ ጊነተውዋቢ፤ ለላሁም ለኢፊዕልኒ ጊነተውዋቢ፤
 اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ከፀዕቶቼ መደበኝ፤ ከንፁህነት አድርገኝ።»

(ቴርጊዚ ዘገበውታል።)

ተየሙም (ደረቅ ውዱእ)

ወሃ ሊገኝ ባልቻለበት፤ ወይም የተገኘው ወሃ ከመጠጥ የግይተርና በሆነበት ወይም ደግሞ በውሃ መታጠብ በጤንነት ላይ ጉዳት በሚያስከትልበት ወቅት ተየሙም (ደረቅ ውዱእ) ግድረገ ይቻላል።

﴿...فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ

وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ

لِيُظْهِرَ كُمْ وَلِيَنبِئَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

«...ምንም ውሃ የግታገፍ ከሆነ ገፁህ አረር (ወይም አሸዋ) ውሰዱና ፊታችሁንና እጆቻችሁን አብሱ። አላህ እናንተን ከችግር ውስጥ ሊያስገባችሁ አይመኝም። ነገር ግን እሱ ሊያገኝችሁና ውደታውንም በናንተ ላይ ሊያገላ ይረዳጋል፤ ስለዚህ እሱን ግመስገን አለባችሁ።» (አል-ግሊዳህ፣ 5)

የተየሙም ሥርዓት

ሀ. በልብ ይነይቱ (ያስቡ)።

ለ. በአላህ ስም ይጀምሩ፤ «ቢስሚላኒ-ረኡማኒ-ረሂም» ይበሉ።

ሐ. በሁለቱም የእጅ መዳፎች አሸዋውን ወይም አፈሩን ወይም አሸዋና አቧራ ያለባቸውን ነገሮች (ግድግዳ፣ ድንጋይ ወዘተ...) መታ መታ ያደርጉ። ከዚያም ሁለቱንም መዳፎችን በጠርዛቸው በኩል ያጋጩና በሁለቱም መዳፎች ፊትዎን ያብሱ። ቀጥለው በግራ መዳፍዎ ቀኝ እጅዎን፣ በቀኝ መዳፍዎ ደግሞ ግራ እጅዎን -እስከ ክርን ድረስ- ያብሱ።

መ. ከውዳእ በኋላ የሚደረገውን ዱዓ (ፀሎት) በማንበብ ይደምድሙ።

(ቡሽሪና ሙሴም ዘገበውታል።)

ምዕራፍ ፱-ለት

የሶላት ጊዜ፣ በታዳብስና ዓይነቶች

የሶላት ጊዜያት

እያንዳንዱ ሶላት ጊዜው እንደደረሰ ወይም በጊዜ ክልሉ ውስጥ መከናወን አለበት። ዕለታዊና ግዴታ (ፈርድ) የሆኑ አምስት ሶላቶች አሉ።

1. የፈጅር ሶላት

ፈጅር ወይም የሱብሂ ሶላት ጊዜ ጎህ ከቀደደ ጀምሮ ፀሐይ ወይም የፀሐይ ራሽ ለሰዓት ድረስ ነው።

2. የዙሁር (የቀትር) ሶላት

የዙሁር ወይም የቀትር ሶላት ጊዜ ፀሐይ ከእኩለ ቀን በኋላ ከሰማይ እንብርት (ወደ ምዕራብ) ጋደል ስትል ይጀምርና የማንኛውም ነገር ጥላ መጠን የነገሩን መጠን ሲያክል ያበቃል። በእኩለ ቀን ፀሐይን ስንመለከት ልክ በጭንቅላታችን አቅጣጫ ሆኖ እናገኛታለን። በዚህን ጊዜ ጥላችን ከእግራችን ሥር ይሆናል። ነገር ግን ፀሐይ ወደ ምዕራብ ትንሽ ጋደል ስትል ጥላችንም ከእግራችን ሥር ወደ ምሥራቅ አቅጣጫ ወጣ ማለት ይጀምራል። የዙሁር ሶላት ጊዜም ልክ ከዚህ ጊዜ ይጀምራል። ከፀሐይቱ ማጋደል ጋር ከእግራችን ሥር ወደ ምሥራቅ ወጣ ያለው ጥላችን እያደገ ከራሳችን ቁመት ጋር እኩል ሲሆን የዙሁር ሶላት ወቅት ያክትማል።

ጃቢር ኢብን ዐብዱላህ እንደተናገሩት:- «መልአኩ ጅብሪል ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ ከቀትር በኋላ መጣና (ዙሁር ሰገድ!) አላቸው። የአላህ መልዕክተኛም (ሶ.ዐ.ወ) ተነሱና ዙሁር ሰገዱ። ከዚያም መልአኩ ጅብሪል እንደገና ከቀትር በኋላ ቆየት ብሎ መጣና (ተነስ ዐሱር (ድሀረ ቀትር) ሶላት ሰገድ!) አላቸው። ከዚያም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የማንኛውም ነገር ጥላ መጠን ከራሱ ቁመት ጋር እኩል በነበረበት ወቅት የዐሱርን ሶላት ሰገዱ። አሁንም በሚቀጥለው ቀን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ተነሱና የማንኛውም ነገር የጥላው መጠን ከራሱ ቁመት ጋር

እኩል በነበረበት ጊዜ የዙሀር ሶላት ሰገዱ። ከዚያም ጅብሪል እንደገና በዐሱር ሰዓት (ከቀትር በኋላ) መጣና (ተነሰና የዐሱር ሶላት ሰገድ!) አላቸው። ከዚያም አላቸው ተነሱና የማንኛውም ነገር የጥላ ርዝመት የራሱን ርዝመት ሁለት እጥፍ ሆኖ በነበረበት ወቅት የዐሱር ሶላት ሰገዱ።...ከዚያም ጅብሪል ለሁለት ተከታታይ ቀናት እየመጣ ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ከሰገደ በኋላ የሁለቱ ሶላቶች ጊዜያት በነዚህ ሁለት ወቅቶች መካከል መሆኑን ተናገረ።»

(አሕመድ፣ ነላኢይ፣ ቴርጊዚና ቡሻሪ ዘገበውታል።)

በዙ የሶላት-መጻሕፍት የማንኛውም ነገር ጥላ ርዝመት የራሱን ቁመት ሁለት ጊዜ ሲያጥፍ የዙሀር ሶላት ጊዜ የሚያከትምና የዐሱር ሶላት ጊዜ የሚጀምር መሆኑን ያትታሉ። ነገር ግን ይህ አባባል በመጀመሪያው ቀን መልአኩ ጅብሪል የማንኛውም ነገር ጥላ ከራሱ ጋር እኩል በነበረበት ወቅት መጥቶ ክቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዐሱር ሶላት እንዲሰገዱ የጠየቀበትና የሰገዱበት ወቅት መሆኑን የሚገልጸውን ከላይ የሰፈረውን ሐዲስ ይፃረራል። ይህም የዙሀር ሶላት ጊዜ ማብቂያ ማለት መሆኑ ነው። ጊዜው ሳይደርስ ሶላት መሰገድ የማይቻል መሆኑን በዚህ አጋጣሚ ሳናስታውስ አናልፍም።

3. የዐሱር (ድህረ ቀትር) ሶላት

የዐሱር ሶላት ጊዜ የሚጀምረው የአንድ ነገር የፀሐይ ጥላ ርዝመት ከራሱ ቁመት ጋር እኩል በሚሆንበት ወቅት ሲሆን የሚያበቃውም ፀሐይ ልትጠልቅ ስትል ነው።

የዐሱርን ሶላት ፀሐይቱ ለመጥለቅ ስትቃረብ መሰገድ የሚቻል ቢሆንም ቅሉ ይህችን ሶላት እስከዚያ ጊዜ ድረስ ማንተት የመናፍቃን ባህሪ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጠቁመዋል።

4. የመግራብ ሶላት

የመግራብ ሶላት ጊዜ ፀሐይቱ ልክ እንደጠለቀች ይጀምርና ቀዩ ውጋገን ሲጠፋ ያከትማል።

5. የዲሻ ሶላት

የዲሻ ወይም የምሽት ሶላት ጊዜ ቀዩ ውጋገን እንደጠፋ ይጀምርና ከእኩላ ሌሊት ትንሽ አስቀድሞ ያበቃል። ይህን ሶላት ጉሀ እስከሚቀድ ድረስ ሙከገድ ቢቻልም ከእኩላ ሌሊት በፊት መስገዱ የተመረጠ ነው።

ሶላት የተከለከለባቸው ጊዜያት

ዑቅባህ ኢብን ሳምር እንዳመለከቱት፡-«ሶላት እንዳንሰግድ ወይም ሙታንን እንዳንቀብር በአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የተከለከለንባቸው ሦስት ጊዜያት አሉ። እነርሱም ፡-

- ፀሐይ መውጣት ከጀመረች ጀምሮ ሙሉ በሙሉ እስከትወጣ ድረስ፤
- ፀሐይ ጨረር አናት ላይ ስትሆን ጀምሮ ወደ ምዕራብ እስከታገድል ድረስ፤
- ሙጥለቅ ስትቃረብ ጀምሮ እስከትጠልቅ ድረስ ናቸው።

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

ነፍል (ተጨማሪ) ሶላቶች የተከለከሉባቸው ጊዜያት

አቡወዲድ አል-ጉድሪ (ረ.ዐ) እንደዘገቡት፡-የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፣ «ከፈጀር ሶላት በኋላ ፀሐይቀ እስከትወጣ ድረስ ወይም ከዐሱር ሶላት በኋላ እስከትጠልቅ ድረስ ምንም ሶላት አይሰገድም» ማለታቸውን ገልፀዋል።

(ቡሻሪና ሙስሊም ዘገበውታል)

በዚህ ወቅት የተከለከለው ነፍል ሶላት ብቻ ሊሆን «ቀደ» ሶላት መሰገድ ይቻላል። አብዛኞቹ ሙስሊም ምሁራን ቀደ የሆነን ፈርድ ሶላት ከላይ በተጠ ቀሱት ወቅቶች (ከፈጀርና ከዐሱር ሶላቶች በኋላ) መሰገድን በሚከተለው ሐዲስ አስረጅነት ፈቅደዋል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ)፣ «ሶላትን የረሳ ባስታወሰበት ጊዜ መስገድ አለበት» ብለዋል።

(ቡሻሪና ሙሰሊም ዛግበውታል)።

በሌላ በኩል ለፈርድ ሶላት አንዴ ኢቃማ ከተባለ ነፍል የሆነን ሶላት መስገድ አይቻልም።

አቡ ሁረይራህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡- «ኢቃማ ከተደረገ በኋላ ሊሰገድ ኢቃማህ ከተደረገበት ፈርድ ሶላት በስተቀር ሌላ ምንም ዓይነት (ነፍልም ሆነ ሱንና) ሶላት ዋጋ የለውም።

(አሕመድና ሙሰሊም ዛግበውታል)።

የሶላት መስገጃ ቦታ

ዲባዳ ለማድረግና ሶላት ለመስገድ የሚያገለግል (ቤት) ወይም ቦታ መስጊድ ተብሎ ይጠራል። በሐዲስ እንደተጠቀሰው፣ ምድር በሙሉ (ንፁህና ጡህራ እስከሆነ ድረስ) መስጊድ ነው። ይኸውም አንድ ሙሰሊም ባለበት ቦታ (ማለትም ከመስጊድ ውጭ) ሶላት መስገድ ይችላል። ሌላውም መስጊድ የሚከናወነው ሶላት ምንዳ ግን የትም ቦታ ከሚሰገደው ሶላት እጅግ በጣም የላቀ ነው። የሶላት ቦታ በሚመረጥበት ጊዜ የሚከተሉት ጉዳዮች ትኩረት ሊሰጣቸው ይገባል።

ሀ. የሚመረጠው ቦታ ንፁህና ጡህራ መሆን አለበት። በቆሻሻ፣ ንፁህ ባልሆነ ቦታ ለምሳሌ ኮሲ፣ የእርድ ቦታና በረት ባሉበት ቦታዎች መስገድ ከልክል ነው።

ለ. ለሶላት የሚመረጠው ቦታ ከአደጋ የተገለለ መሆን አለበት። ይኸውም ሰጋጅን የሚረብሽ ሰው ወይም ነገር ካለ ከዚያ መራቅ ያስፈልጋል።

ሐ. ሰዎች በሚተላለፉበት ቦታ ላይ መስገድ የሰዎቹን እንቅስቃሴ የሚያሰናክል ስለሆነ ሰጋጅ በአውራ ጎዳናዎች፣ በሰዎች መተላለፊያ መንገዶችና ቦታዎች ላይ መስገድ የለበትም።⁶

6 ሶላቱ በጎብረት የሚሰገድ ከሆነና ለምሳሌ የጁምዐና የዲድ ሶላቶች ብዙ ሰጋጅ ስለሚኖርና የቦታ እጥረት ከተፈጠረ መንገድ ላይ ሊሰገድ ይችላል። በዚህ ጊዜ ተሽከርካሪዎች መቆም አለባቸው። ሰጋጅን ግዳረጥ የለባቸውም።

ሙ. በበይተልላህ (በካዕባህ) እናት ላይ መስገድ የተከለከለ ነው።

ሠ. በመቃብር ላይ ወጥቶ ወይም ወደመቃብር ዞር መስገድ የተከለከለ ነው።

የሶላት ልብሶች

ለወንዶች

ሀ. የወንዶች የሶላት ልብስ ቢያንስ በእንብርትና በጉልበት መካከል ያሉትን የአካል ክፍሎች የሚሸፍን መሆን አለበት።

ለ. ትከሻዎች ቢሸፈኑ ይመረጣል።

ሐ. ከእንብርት እስከ ጉልበትና እንዲሁም ትከሻዎች (ከትከሻዎች እስከ ጉልበት) ድረስ መሸፈን በሚቻል ቀረብ ወይም ልብስ መስገድ ይቻላል። መልዕክተኛው እንዲህ ብለዋል፡- «ግናችሁም በትከሻዎች ላይ ግጣፋት በማይቻል ነጠላ ልብስ አትስገዱ።»

(ቡሻሪና ሙስሊም)

ይሁን እንጂ ልብሱ ትከሻዎችን ለመሸፈን የማይበቃ ከሆነ ቢያንስ ቢያንስ ከእንብርት እስከ ጉልበት ያሉት የአካል ክፍሎች የገድ መሸፈን አለባቸው።

ለሴቶች

የሴት ልብስ ወይም ቀረብ ከፈትዋና ከአጅዋ በስተቀር ከራሷ እስከ እገሯ ድረስ ያለውን ሙሉ ሰውነቷን የሚሸፍን መሆን አለበት። ሰውነትን በሚያሳይ ስስ ልብስ የተሰገደ ሶላት ዋጋ የለውም። እንዲሁም ከገላ ጋር ተጣብቆ የሰውነትን ቅርፆች የሚያሳይ ጠባቂ ልብስንም ግስወገድ ያስፈልጋል።

የሶላት ዓይነቶች

ፈርድ ወይም ግዴታ የሆነ ሶላት

የ«ፈርድ» ሶላት የገድ መስገድ ያለበት ሶላት ነው። ግንኙኛውም አግኝ (ሙዕሚን) በቀን አምስት ጊዜ የገድ መስገድ ያለባቸውን ሶላቶች እንዲሰገድ

በአላህ ታዝቧል። ከነዚህ አምስት «ፈርድ» ሶላቶች አንዱን እንኳ አለመስገድ ከባድና የሚያስቀጣ ወንጀል ነው።

ነፍል ወይም ተጨማሪ ሶላት

ይህ ሶላት ባጠቃላይ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈርድ ሶላት በፊት ወይም በኋላ ልዩና ብቸኛ በሆኑ ወቅቶች የሰገዱት ሲሆን ይህም በገዛ ፈቃድ የሚከናወን ሶላት ነው። ይህ ሶላት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሙስሊሞችን እንዲሰገዱቸው ያበረታቷቸውን ሶላቶች ያካትታል።

የነፍል ሶላትን በሦስት ክፍሎች መከፈል ይቻላል።

ሀ) ሱነቱል ሙአክከዳህ (ጥብቅ ሱንና ሶላት)

ታላቁ ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) ትኩረት የጣሉባቸውና ዘወትር ከፈርድ ሶላት በፊት ወይም በኋላ የሰገዱቸው ተጨማሪ ሶላቶች (ሱንነቱል ሙአክከዳህ) ይባላሉ።

ለ) ነገይሩ ሙአክከዳህ (ጥብቅ ያልሆኑ ሱንና ሶላቶች)

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አልፎ አልፎ ብቻ የሰገዱቸው ተጨማሪ ሶላቶች ነገይሩል ሙአክከድ በመባል ይታወቃሉ።

ሐ) ነፍል (ትርፍ) ሶላት

ነፍል (ትርፍ) ሶላት ቢሰገዱት ዋጋ (ሽልማት) አለው። ቢተውት ግን ጉዳት (ሀጢአት) የለውም። እንደ አማኙ ጊዜና ችሎታ በተፈለገበት ጊዜ ሊሰገድ ይቻላል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ምዕመናን በፈርድ ሶላቶቻቸው የሚከሰትን ግንኛውንም አነስተኛ ሳንካ ፈጣሪ ሊያካክስላቸው ዘንድ ነፍል ሶላት እንዲሰገዱ ምዕመናኑን አበረታትተዋል።

የአምስቱ ፈርድ ሶላቶች ረከዓዎች ብዛት

ሀ. የፈጅር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና፣ ከዚያም ሁለት ረከዓ ፈርድ።

ለ. የዙሁር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ወይም አራት ረከዓ ጥብቅ ሱንና ከዚያም አራት ረከዓ ፈርድ፤ በመቀጠል ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና።

ኢብን ሙሙር (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡- «ከአላህ መልአክተኛ ጋር በመሆን ዝሁር ስንሰግድ በቅድሚያ (ከዝሁር ሶላት በፊት) ሁለት ረከዓ፣ (ከዝሁር ሶላት በኋላ) ሁለት ረከዓ ሰግጃለሁ።» ብለዋል።

(ሱኻሪና ሙሰሊም ዘግበውታል።)

ዝሁር ከመስገድ በፊት አራት ረከዓ ሱንና መስገድ ዘወትር የተለመደ ነው። ይሁን እንጂ (ከላይ የተገለጸው) ሐዲስ የሚያመለክተው ዙሁር ከመስገድ በፊት ሁለት ረከዓ ሱንና መስገድም የሚቻል መሆኑን ነው።

ሐ. የዐሱር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ወይም አራት ረከዓ ጥብቅ ያልሆነ ሱንና፣ ከዚያም አራት ረከዓዎች ፈርድ። ሶሃባው ዓሊ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡- «የአላህ መልአክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ከዐሱር ሶላት በፊት በሰላምታ እየከፈሉ አራት ረከዓ ሱንና ይሰግዱ ነበር» ብለዋል።

(ቴርሚዚይ)

እንዲሁም ዓሊ (ረ.ዐ) በሌላ ሐዲስ፡- «የአላህ መልአክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ከዐሱር ሶላት በፊት ሁለት ረከዓ ሱንና ይሰግዱ ነበር» ብለዋል።

(አቡዳውድ)

መ. የመግራብ ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ረከዓ ነፍል፣ ሦስት ረከዓ ፈርድ፣ ከዚያም ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና፤

አብዱላህ ኢብን ሙገፍፈል ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሦስት ጊዜ በመጀጋ ገም «ከመግራብ ሶላት በፊት ስገዱ» ካሉ በኋላ «ይህም (ለመስገድ) ፈቃደኛ የሆኑትን የሚመለከት ነው።» ማለታቸውን አውስተዋል። ይህንን ያሉበት ምክንያትም ሰዎች እንደ ጥብቅ ሱንና እንዲቆጥሩት ምኞት ስላልነበራቸው ነበር።

(ቡሻሪና ሙስሊም ዘገበውታል)

ሠ. የዲሻእ ሶላት

አራት ረከዓ ፈርድ፣ ከዚያም ሁለት ረከዓ (ነፍል) እና ሦስት (ረከዓ ዊትር) በመስገድ የዕለቱ አብይ የሶላት ክንዋኔ ይጠናቀቃል።

ኢብን ዑመር (ረ.ዐ.) እንዳወሩት፣ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ዊትርን የዲሻእ ሶላታችሁ ማከተሚያ አድርጉ» ብለዋል።

(ሚሸካት)

ምዕራፍ ስስተ «አዛንና ኢቃማ»

የአዛን ታሪካዊ አጀማመር

ሙስሊሞች ከመካ ወደ መዲና ከተሰደዱ በኋላ የጀማግ (የጎበረት) ሶላት ግንድ ላይ በተወሰነ ወቅት መሰገድ እንዳለበት ተደነገገ። ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ በተለይም ሥራ በሚበዛበት ጊዜ የተወሰነውን የጀማግ ሶላት ወቅት ማስታወስ ያዳግታቸው ነበር ።

ከዕለታት አንድ ቀን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና ተከታዮቻቸው የተወሰነው የሶላት ወቅት እንደደረሰ ሰዎችን ለጀማግ ሶላት ስለመጥራቱ ጉዳይ ተነጋገሩ። አንዳንድ ምዕመናን ለጥሪው እንደ ክርስቲያኖቹ ደወል ማሰማት ይሻላል ሲሉ ሌሎቹ ደግሞ የአይሁዳውያኑን ጥሩምባ (መለከት) መረጡ። ሶሐባው ዑመር (ረ.ዐ) ግን ሶላት መድረሱን የሚለፍ ሰው እንዲላክ የሚል ሀላብ አቀረቡ። ከዚህ በኋላ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሰዎችን ለሶላት እንዲጠራ ቢላልን መደቡ። ቢሆንም ይህ ዘዴ አጥጋቢ ሆኖ ባለመገኘቱ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የክርስቲያኖችን ደወል የሚመስል «ናቁሥ» የሚባል ነገር ለመጠቀም ተስማሙ። ነገር ግን ከክርስቲያኖች ደወል ጋር በመመላለሱ ቀልባቸው አልወደደውም። አማራጭ ግን አልነበራቸውም። (በመሆኑም) ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሰዎችን ወደ ሶላት ለማሰባሰብ ይቻል ዘንድ ደወል እንዲሰራ አዘዙ። በዚያው ዕለት ግን ሌላ ነገር ተከሰተ።

ዐብዱላህ ኢብን ዘይድ ኢብን ዐብድ ረቢህ የተባሉ ሶሐባ እንዲህ አሉ፡- «ተኝቼ ነበር። በህልጫ በእጁ «ናቁሥ» የያዘ አንድ ሰው አየሁና (የአላህ አገልጋይ ሆይ! ይህንን ትሸጥልኛለህ?) አልኩት። ምን እንደማደርግበት ሲጠይቀኝም ሰዎችን ወደ ሶላት ለመጣራት እንደምንጠቀምበት ነገርኩት። እርሱም ((ታዲያ) ከዚህ ወደተሻለ ነገር አልመራህምን?) አለኝ። እኔም መልሼ «ታዲያ ምራኛ!» ስለው እንዲህ እንድል ነገረኝ፡-

«አሏ አክበር አሏ አክበር
አሏ አክበር አሏ አክበር

አሸሀዱ አንገሊላህ ኢልለሷህ

አሸሀዱ አንገሊላህ ኢልለሷህ

አሸሀዱ አንገ ሙሐመደን ረሠሉሷህ

አሸሀዱ አንገ ሙሐመደን ረሠሉሷህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

አሷሁ አክበር አሷሁ አክበር

ላኢላህ ኢልለ-ሷህ

ከአዛኑ በኋላ (አዛኑ ከላይ ያለው መሆኑ ነው) እንግዳው ሰውየ ለአፍታ ዝም ብሎ ከቆየ በኋላ ሰጋጆቹ እንደተግሉ እንዲህ ማለት አለብህ አለኝ:-

«አሷሁ አክበር አሷሁ አክበር

አሸሀዱ አንገሊላህ ኢልለሷህ

አሸሀዱ አንገ ሙሐመደን ረሠሉሷህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

ቀድቃመቲስ-ሶላቱ ቀድቃመቲስ-ሶላህ

አሷሁ አክበር አሷሁ አክበር

ላኢላህ ኢልለ-ሷህ

በነጋታው ይህንን ያየሁትን ህልም ለአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስንግራቸው (አላህ ቢሻ ህልሙ እውነተኛ ራዕይ ነው። ስለዚህ ለቢላል ያየኸውን ሁሉ ካስተማርከው በኋላ እሱ ካንተ ድምፅ የበለጠ ድምፅ ስለአለው ለሶላት ጥሪ ሲያደርግ ይጠቀምበት) አሉ። እኔም ቢላልን ማስተማር ጀመርኩ። እሱም ለሶላት ጥሪ (አዛን) አደረገ። ዑመር ኢብን አልሽባብ ከቤታቸው ሳሉ አዛኑን ሰምተው ካባቸውን እየደረቡ መጡና

የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እርሰዎን ለሀቅ በላከዎት ጌታ ይሁንብኝ እኔም ልክ ከዚህ (አዛን) ጋር አንድ ዓይነት የሆነ ነገር ነው ያየሁት) አጧቸው። መልዕክተኛውም (ሲ.ዐ.ወ) (አልሐምዱሊላህ አሉ)።»

(አሕመድ፣ ኢብን ግጾ፣ እና ቲርጊዘይ ዘገበውታል)

ሙ-አገዘዚን (አዛን አድራጊ)

ሰዎችን ወደ ጀግን (ጎብረት) ሶላት የሚጣራ ሰው ሙ-አገዘዚን ወይም አዛን አድራጊ ይባላል። ይህ ሰው አዛን ከማድረግ በፊት ፊቱን መካ ወዳለው ካዕባ ግለትም ወደ ቲብላህ ግዞር ይጠበቅበታል። እጆቹን ወደላይ በማንሳት የአመ ልካች ጣቶቹን ጫፎች በጆርዎቹ ቀዳዳ ውስጥ በማስገባት ድምጹን ከፍ አድርጎ አዛን ግድረግ አለበት። አዛኑን ሲያደርግም «ሐይዩ ዐለስ-ሶላህ» በሚልበት ጊዜ ፊቱን ወደ ቀኝ: «ሐይዩ ዐለልፈላህ» ሲል ደግሞ ፊቱን ወደግራ ግዞር አለበት። ብቻውን ለሚሰገድ ሰውም ከፍ ባለ ድምጽ አዛን ግድረግ ሱና ነው።

የአዛን ሙ-ሉ ቃልና ይዘት

“አጧሁ አክበር አጧሁ አክበር
 አጧሁ አክበር አጧሁ አክበር
 አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለጧህ
 አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለጧህ
 አሸሀዱ አንን ሙ-ሐመደን
 ረሠሉጧህ
 አሸሀዱ አንን ሙ-ሐመደን
 ረሠሉጧህ
 ሐይዩ ዐለስሶላህ
 ሐይዩ ዐለስሶላህ
 ሐይዩ ዐለልፈላክ
 ሐይዩ ዐለልፈላክ
 አላሁ አክበር አጧሁ አክበር
 ጎሊላህ ኢልለ-ጧህ”

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ
 أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
 حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
 حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ
 حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ
 اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

ትርጉም:-

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።
 ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሠክራለሁ።

ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን እመሠክራለሁ።

ወደ ሶላት ኑ!

ፍላጎታችሁን ወደምታገኙበት ኑ!

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም።

ለፈጅር ሶላት አዛን ሲደረግ ሁለት ጊዜ «ሐይዩ ዐለል ፈላህ» ከተባለ በኋላ የሚከተለው ሐረግ በተጨማሪ ይነበባል፡-

አሰ-ሶላቱ ኸይሩን ሚነን-ነውም
አሰ-ሶላቱ ኸይሩን ሚነን-ነውም

الصَّلَاةَ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ
الصَّلَاةَ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ

ትርጉም:-

ሶላት ከእንቅልፍ ትበልጣለች

ሶላት ከእንቅልፍ ትበልጣለች

አዛን ማዳመጥ

1. ምዕመናን አዛን ሲሰሙ በዝምታ በማዳመጥ እያንዳንዱን የአዛን ሐረግ ሙኣዝዚኑ እንደጨረሰ እየተቀበሉ ደግመው ማለት አለባቸው።

2. ሙኣዚኑ «ሐይዩ ዓለስ ሶላህ» እና «ሐይዩ ዐለል ፈላሕ» በሚልበት ጊዜ ግን አድማጮቹ ምዕመናን፡-

ላሐውላ ወላ ቁውወተ
ኢልላ በልላህ

لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

ብለው መመለስ አለባቸው።

ትርጉም:-

« በአላህ (ካልሆነ) በስተቀር ዘዴም ሆነ ኃይል የለም» ማለት ነው።

3. አዛን በሚጠናቀቅበት ጊዜ አድግጮቹም ሆኑ ሙአዝዚኑ በነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ላይ ራሕመት ማውረድ (ሶላት ዐለን ነቢይ መቅራት) አለባቸው።

ከአዛን በኋላ የሚደረግ «ሶላት ዐለን ነቢይ»

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ

“አላሁምመ ሶልሊ ዓላ ሙሐመደን ወዓላ አሊ ሙሐመደን ከግሶ ለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂም ኢንክ ሐጂዱን መጂድ፡፡ አላሁምመባሪክ ዐላ ሙሐመደን ወዐላ አሊ ሙሐመደን ከግባሪክተ ዐላ ኢብራሂም ወዐላ አሊ ኢብራሂም ኢንክ ሐጂዱን መጂድ፡፡”

مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ

وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ

مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ

ትርጉም:-

إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

«አላሁ ሆይ! በነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሠ) እና በኢብራሂም (ዐ.ሠ) ቤተሰቦች ላይ ራሕመት እንዳወረድክ ሁሉ በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ቤተሰቦችም ላይ ራሕመት አውርድ፤ ተመስጋኙም ገናኖውም በእርግጥ አንተ ነህ። አላሁ ሆይ! ኢብራሂምን (ዐ.ሠ) እና የኢብራሂምን (ዐ.ሠ) ቤተሰብ እንደባሪክ ሁሉ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) እና ቤተሰቦቻቸውንም ባርክ! ተመስጋኙና ገናኖው በእርግጥ አንተ ነህ።»

ከአዛን በኋላ የሚደረግ ዱዓ

“አላሁመ ረብብ ሃዚሂድ ደዕወተ-ቃመተ ወስሶላተል ቃኢመተ አተ ሙሐመደኔል ወሂሶተ ወልፊደለተ ወብአሰሁ መቃመን መስመ ደኔልለዚ ወአድተሁ፡፡”

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ

وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا

الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا

مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ.

ትርጉም:-

«የዚህ ምሉዕ ጥሪያችን (ፀሎታችን) እና የዚህ የሚቆመው ሶላት ጌታ የሆንክ አላህ ሆይ! በጥሪው (በፀሎቱ) በረካ ለነቢዩ ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ) ዝንተ ዓለማዊ የማማለድ መብቶች፣ ማዕረግና በጀነትም እጅግ ከፍተኛውን ደረጃ ሰጣቸው። ቃል ወደገባህላቸው ከፍተኛ ደረጃም ከፍ አድርጋቸው።»

ሱኻሪ ዘገበውታል።

ጃቢር (ረ.ዐ.) የአላህ መልዕክተኛ(ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ማለታቸውን ዘግቦታል:- «አንድ ሰው አዛን ሲደረግ በሚሰማበት ጊዜ:-(የዚህ ትክክለኛ ጥሪና በሁሉም ወቅት የተደነገገው ሶላት ጌታ የሆንክ አላህ ሆይ! ለነቢዩ ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ) በገባህላቸው ቃል መሠረት የመጨረሻው የፍርድ ቀን አማላጅነትንና እጅግ ከፍተኛ ክቡርነትን ሰጣቸው! (በትንሣኤውም ቀን) እጅግ በላቀ ደረጃና ግርማ ሞገስ አንሳቸው) የሚል ከሆነ አማላጅነቱን ማግኘቱ የተረጋገጠለት ነው።»

(ሱኻሪ ዘገበውታል።)

ኢቃማ

«ኢቃማ» ፈርድ ወይም ገዴታ የሆነ ሶላት በጀማዓ (በጎብረት) ወይም ለብቻ በሚሰገድበት ጊዜ ሶላቱን ለመጀመር ጥቂት (ሰከንዶች) ሲቀር የሚደረግ ሁለተኛው የሶላት ጥሪ ነው።

የኢቃማ ንባብና ይዘት

«አላህ አክብር አላሁ አክብር
 አሸሀዱ አገላአላህ አልለላህ
 አሸሀዱ አንን ሙሐመደን
 ረሠሉላህ
 ሐይዖ ዐለለላላኑ
 ሐይዖ ዐለልላላኑ
 ቀድ
 ቃመቲስ-ሶላቱ

الله اكبرُ اللهُ اكبرُ
 أشهدُ أن لا إله إلا اللهُ
 وأشهدُ أن محمداً رسولُ اللهِ
 حتى على الفلاحِ
 قد قُلت الصلاة

ቀድ ቃመተሱ-ላላህ
አላህ አክብር አላህ አክብር
ላላላህ ለልሉ-ላላህ

قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ
اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

ትርጉም:-

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤ አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።
ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ።
ሙሐመድ የአላህ መልዕክተኛ መሆኖቸውን እመሠክራለሁ።
ወደ ሶላት ኑ፤ ፍላጎታችሁን ወደምታገኙበት (ወደምትበለፀጉበት)ኑ፤
ሶላት ሊጀመር ነው፤ ተዘጋጁ፤
አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤ አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።
ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም።

ይህ የኢቃማ ንባብና ይዘት ስለአዛን ለመጀመሪያ ጊዜ ራዕይ ማለትም
መናም የታያቸው ዐብዱላህ ኢብን ዘይድ ኢብን ዐብድ ረብቢህ (ረ.ዐ) በዘንቡት
ሐዲስ ውስጥ ከተጠቀሰው የኢቃማ ንባብና ይዘት ጋር አንድ ዓይነት ነው።

ምዕራፍ አራት የሶላት አሰጋገድ ሥርዓት

«ሡትራ»

አንድ ሰው ሶላት ከመጀመሩ በፊት ሡጁድ ከሚያደርግበት ቦታ በስተፊት አንድ የሆነ ነገር ማስቀመጥ አለበት። እንዲህ ዓይነቱ ነገር የሚደረገው ሰውየው በሚሰግድበት ቦታ አላፊዎች ሳያዩ እንዳያቋርጡት የሚረዳ ሲሆን ተፈጻሚ ነቱም ብቻውን በሚሰግድበት ጊዜ ነው። ይህም ነገር «ሡትራ» ይባላል። ከፊት ለፊቱ ሡትራ አድርጎ ከሚሰግደው ሰው ፊት ለፊት የሚያልፍ ወይም የሚያቋርጥ ሰው ከሡትራው ወዲያ ሰጋጁ በሡትራው መካከል አቋርጦ ማለፍ የለበትም።

ሰጋጁ በጀመሩ የሚሰግድ ከሆነ ኢጣሙ እንደሡትራ የሚያገለግሉ ስለሆነ ሌላ ሡትራ ማድረግ አያስፈልገውም። ነገር ግን ኢጣሙ ለራሳቸው ከፊት ለፊታቸው የራሳቸውን ሡትራ ማድረግ (ማበጀት) አለባቸው። ሡትራ በአብዛኛው ክፍትና ሜዳ በሆነ ቦታ መስገድ ሲያስፈልግ ለመከለያ የምንጠቀምበት እንጂ በመስጊድ ውስጥ አስፈላጊነቱ የጉላ አይደለም።

ቂብላ (የሶላት አቅጣጫ)

በየትኛውም የዓለም ክፍል ያለ ሙስሊም ሰው በሚሰግድበት ጊዜ ፊቱን ወደ ካዕባ ማዞር አለበት። ካዕባ በአሁኑ ጊዜ ሳውዲ ዓረቢያ በምትባለው አገር ውስጥ በመካከል የሚገኝ ቅዱስ መሥጊድ ነው። ሶላት በሚሰግድበት ጊዜ ፊትን ወደ ቂብላ (ወደ ካዕባ) ማዞር በጣም አስፈላጊ ከሆኑት የሶላት አሰጋገድ ሥርዓቶች አንዱ ነው። ይሁን እንጂ ሰውየው የቂብላን አቅጣጫ ለማወቅ በማያስችል እንደበረሃ፣ ጫካ፣ ግራ የሚያጋባ ትልቅና እንግዳ ከተማ ወይም አገር ውስጥ ከሆነ በተቻለው መጠን ሌሎች ሰዎችን በመጠየቅ የቂብላን አቅጣጫ ማወቅ አለበት። አቅጣጫውን ለማወቅ ካልቻለ ግን በራሱ ውሳኔ ተጠቅሞ የቂብላ አቅጣጫ ይሆናል ብሎ ወደሚገምተው አቅጣጫ ፊቱን አዙር ቢሰግድ አላህ ሶላቱን ይቀበለዋል።

ለምሳሌ በመርከብ፣ በባቡር ወይም በአውሮፕላን ወዘተ... ሲጓዙ ሶላት መስገድ ካለበዎት በቅድሚያ ወደቁብላህ አቅጣጫ በመዘር ሶላቱን ይጀምሩ። ነገር ግን እየሰገዱ ሳለ አቅጣጫው ቢቀየርብዎት ችግር አያመጣም።

ማሳሰቢያ፦

በአሁኑ ዘመን የቁብላህን አቅጣጫ የሚያሳይ ኮምፖስት ተሰርቷል። እንግዳ በሆኑ ቦታዎችና በአውሮፕላን ሲጓዙ የቁብላህን አቅጣጫ ለማወቅ የሚረዳ መሣሪያ በመሆኑ ኮምፖስትን መያዝ ጠቃሚ ነው።

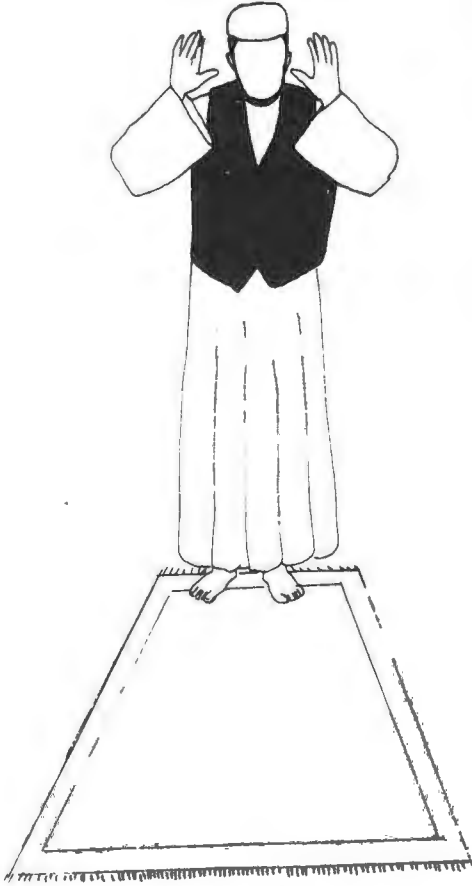
መነየት (ኒይየህ)

ሰጋጁ ፊቱን ወደቁብላህ ካዘረ በኋላ ሶላት መስገዱን መነየት (በልቡ ማሰብ) አለበት። ኒይየው በልብ ስለሆነ ሰጋጁ የትኛውን ፈርድ፣ ትርፍ፣ ጥብቅ ሠንፍ... ለመስገድ እንደረለገ በልቡ መነየት ወይም ማሰብ አለበት። ሲነይትም ድምፁ እስኪሰማ ድረስ ከፍ አድርጎ ኒይየውን ማሰማት የለበትም።

ተክቢረተ ተሕሪም

ሰጋጁ ከነየተ በኋላ ሶላቱን ለመጀመር «አሏሁ አክበር» ማለት አለበት። (ይህም ማለት አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው ማለት ነው። (በዚህ ጊዜ) ሁለቱንም እጆቹን እስከትከሻ፣ ጣቶቹንም ዘርዘር አድርጎ እስከ ጆሮዎቹ ገንድ ድረስ ከፍ ማድረግ ይኖርበታል። ከዚያም እጆቹን መልሶ በማጠፍ ቀኙን በግራው ላይ ደርቦ ከደረቱ ላይ (ወይም ከደረቱ ሥር ከሆድ በላይ ማሳረፍ አለበት። ይህ የመጀመሪያው «አሏሁ አክበር» ተክቢረተ ተሕሪም ይባላል። ምክንያቱም ተክቢረተ ተሕሪም ከተደረገ (ከተባለ) በኋላ ከሶላቱ በስተቀር ማንኛውም ዓይነት ምድራዊ ድርጊት፣ ንግግርና እንቅስቃሴ ሁሉ የተከለከለ በመሆኑ ነው። ሰጋጁ ሶላቱን ጀምሮ እስኪጨርስ ድረስ ዓይኖቹ ማረፍ ያለባቸው ግንባሩ ከሚያርፍበት የ(ሠጁድ) ቦታ ላይ ብቻ ነው።⁷

7 አንዳንድ ሰዎች በሚሰጉበት ጊዜ ዓይኖቻቸውን ግንባራቸው ከሚያርፍበት ቦታ መራት ላይ አያሳርፉም። ዙሪያ ገባውን በሙሉ በዓይኖቸው ይዳሉላሉ። ገራና ቀኝ የሚገላመጡም አሉ። ይህ በሶላት ውስጥ መገኘት ያለበትን የጌታ ፍራቻና የቀልብ መሰብሰብ ስለሚያዳከም መወገድ ይኖርበታል። (ተርጓሚው)።

የሴት አለባባስ

ተክቢረተ ተሕሪም (የሶላት መጀመሪያ ተክቢራ)

እጆችን አጥፎ ማሳረፍ

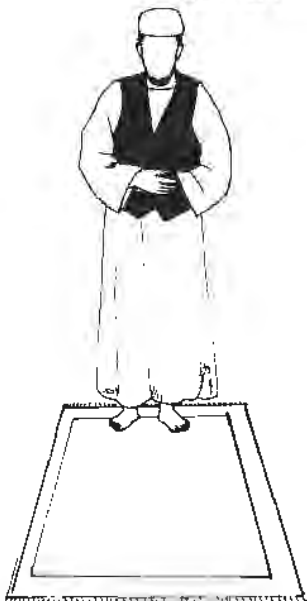
(ተከቢረተ ተሕሪም) ከተባለ በኋላ እጆች ታጥፈው የት ማረፍ አለባቸው? አንዳንድ ሰዎች እጆቻቸውን አጥፈው ከእንባርት በላይ ሌሎች ደግሞ ከደረት ሥር ያግርፋሉ። ነገር ግን ነቢዩ ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ) እጆቻቸውን ከደረታቸው ላይ ያግርፉ እንደነበር የሚገልጹ ሐዲሶች አሉ። እነሱም፡-

ሁልቡጥ ጧኢይ የተባሉ ሶሐባ (ረ.ዐ):- «እኔ ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) (በሰላት ውስጥ) የቀኝ እጆቻቸውን (መዳፍ) ከግራ እጆቻቸው ጀርባ ላይ ደርበው ከደረታቸው ላይ ሲያሳርፉ አይቻቸዋለሁ» ብለዋል።

(አሕመድና ቲርሚዲይ ዘገበውታል።)

ዋላል ኢብን ሁጅር (ረ.ዐ) እንዳወሩት ደግሞ፣ «ከነቢዩ ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ.) ጋር ስሰግድ እሳቸውም ቀኝ እጆቻቸውን ከግራው ላይ በመደረብ ከደረታቸው ላይ አግርፈዋል።» ብለዋል።

(ኢብን ጉዘይግ፣ አቡዳውድና ሙስሊም ዘገበውታል።)

ቁጥ ፋ-ቴሐ ወይም ሱራ በሚቀራበት ጊዜ አጭም

አንዳንድ (የፊቂህ) ምሁራን እጆቻቸውን ከእንብርት በላይ ከደረት ሥር ያሳርፉ እንደነበር የሚያስረዱ ሌሎች ዘንግዎችም አሉ። በሶላት ውስጥ እጅን ከነዚህ ሁለት ቦታዎች በአንዱ ላይ ማሳረፍ ትክክል ነው። ይሁን እንጂ ከላይ በተጠቀሱት አስተማማኝ ሐዲሶች በተገለጸው የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ መሠረት እጆችን ከደረት ላይ ማሳረፍ የተመረጠ ነው።

የመግቢያ ዱዓ

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ከፋቴሐ በፊት ይቀሩአቸው የነበሩ በርካታ ዱዓዎች አሉ። ከነርሱም ሁለቱን እንጠቅሳለን።

اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ

“አሏሁምመ ባዲሮ በይነ ወበይነ
ኸገሚያ ከማባዕድተ በይነል
መሸሪቂ ወል መግሪቢ፣ አልሏ
ሁምመ ነቅቂኒ ሚንኸገሚያ ከማዩ
ነቅቂ ሰው ቡል አብዮዱ ሚነድደ
ነብ፣ አልሏሁምመ ኢግቢልኒ ሚን
ኸገሚያ ቢልማኢ ወሰሰልጂ
ወልበርዲ።”

كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ. اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ
خَطَايَايَ كَمَا يُنْقَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ
مِنَ الدَّنَسِ. اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ

ትርጉም:- (بخارى، مسلم). خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبُرْدِ.

«አላህ ሆይ! ምሥራቅና ምዕራብን እንዳራራቅካቸው (እንደማይገናኙ) ሁሉ እኔንና ሀጢአቴንም (እንዲሁ) አራርቀን፤ አላህ ሆይ! ነጭ ሸማ በደንብ ሲታጠብ ከቆሻሻ ሁሉ ሲፀዳ እንደሚነጣ ሁሉ እኔንም ከሀጢአቴ አጽዳኝ፤ አላህ ሆይ! ከሀጢአቴ በውሃ፣ በቮረዶና በቆራ አጠበኝ።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

አንድ ሰጋጅ ይህን የተጠቀሰውን ዱዓ መቅራት ካዳገተው የሚከተለውን ዱዓ መቅራት ይችላል።

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ

“ሱብሃኒክ አልሏሁምመ ወቢሐ
ምዲክ ወተባረክ ኢስሙክ ወተግዳ
ጀድዱክ ወላኢላህ ገይሩክ።”

اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ
غَيْرُكَ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ጥራትና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይገባል። ስምህም የተቀደሰተ ግርግግነትህም የላቀ ነው። ካንተም በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። ካንተ ሌላ ግምለክ ፋይዳ ቢሰ ነው!።»

አንድ ሰጋጅ (ከፋቴሐ በፊት) ከላይ ያሉትን ሁለቱንም ዱዓዎች ባንድ ጊዜ ወይም ከሁለት አንዱን ብቻ ወይም ደግሞ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ.) ከቀሯቸው ሌሎች ዱዓዎች አንዱን መቅራት ይችላል።

እነዚህ ንባቦች «ዱዓኡል ኢስቲፍታህ» ተብለው የሚጠሩ ሲሆን ይህም ግለት (የሶላት) መጀመሪያ ዱዓዎች ግለት ነው። ዱዓኡል ኢስቲፍታህ የሚነበቡት በመጀመሪያው የሶላት «ረከዐ» ላይ ብቻ መሆን አለበት።

ተዐውውዝ

ከዱዓኡል ኢስቲፍታህ ቀጥሎ ሰጋጁ እንዲህ ግለት አለበት:-

“አዑዙ ቢልላሂ ሚነሽ ሸይጣኒር- . اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ .
ረጂም”

ትርጉም:-

«ከእርጉም ሰይጣን በአላህ እጠበቃለሁ።»

ይህ በመጀመሪያው ረከዐ ላይ (ብቻ) መባል አለበት።

ተስሚያህ

ቀጥሎም ሰጋጁ የሚከተለውን ያነባል:-

“ቢሰሚላሂር-ረሐማኒር-ረሐም” بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ትርጉም:-

«በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው»

ይህ ደግሞ በእያንዳንዱ ረከዐ ላይ ከሠራተል ፋቴሐ (የመከፈቻ ምዕራፍ) በግስቀደም መነበብ አለበት።

ሱረቱል ፋቲሐ (የመክፈቻ ምዕራፍ)

በመቀጠል ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲሐን መቅራት አለበት። እርሱም እንደሚከተለው ነው፡-

“አልሐምዱሊላሂ ረብሌል ዓለ
 ግን፣ አር-ረሕማኒር ረሐም
 ግሊኪ የውጊድ-ዳን አይያክ
 ነዕቡዱ ወአይያክ ነሥተዓን
 ኢህዳነሱ-ሲጅጦል መሥተቋም
 ሲጅጦል-ሰዚኒ እንደምተ ዐለይሂም
 ገይሪል መግዱቢ ዐለይሂም
 ወሰዱ-ደል-ሊን”
 “አግን”

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ. أَيُّكَ نَعْبُدُ
 وَإَيُّكَ نَسْتَعِينُ. إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ.
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
 الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ.

آمين

ትርጉም፡-

“ምሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው ለአላህ (ብቻ) ይገባው፤ እጅግ በጣም ርህራሄ በጣም አዛኝ (መሃሪ) ለሆነው፤ የፍርድ ቀን ባለቤት ለሆነው፤ (አላህ ሆይ!) አንተን ብቻ እንገዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን፤ ቀጥተኛውን መንገድ ምራን፤ የነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልከላቸውን (የባረከካቸውን)፤ በነሱም ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተሳሳቱትን ሰዎች መንገድ ምራን።» «አሚን!» ተቀበለን

ፋቲሐን መቅራት ግዴታ ነው። ምክንያቱም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ፋቲሐ ሳይቀራ የሚሰገድ ሶላት ሁሉ ተቀባይነት የሌለው መሆኑን ተናግረዋልና።

ዐ-ባዳህ ኢብን ሣሚት (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ማለታቸውን ዘገባዋል፡- «ሱረቱል ፋቲሐህ ሳይቀራበት የተሰገደ ሶላት ተቀባይነት የለውም።»

(በስድስቱም የሐዲስ አውታሮች ተዘግቧል)

አቡሁረይራህ (ረ.ዐ.) በዘገቡት ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-
«ማንኛውንም ዓይነት ሶላት ሲሰግድ «ኡምሙል-ቁርአን» (የሱረቱል
ፋቲሐ ሌላ መጠሪያ) እንዲሁም በሌላ ስያሜው «ፋቲሐቱል ኪታብ»
(የቁርአን የመክፈቻ ምዕራፍ) ካልቀራ የሰውዬው ሶላት ጉደሎ ይሆናል፤
ጉደሎ ይሆናል፤ ጉደሎ ይሆናል። እናም (ሶላቱ) የተሟላ አይደለም።»
በማለት እንደተናገሩ ተገልጿል።

(ቡኻሪ፡ ሙሰሊምና አሕመድ ዘገበውታል።)

አቡሁረይራህ (ረ.ዐ.) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)
እንዲህ ብለዋል:- «ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲህን ካልቀራ ሶላቱ ዋጋ አይኖ
ረውም።»

(ኢብን ኹዘይግ፡ ኢብን ሂብባንና አሕመድ ዘገበውታል።)

ከላይ ከተጠቀሱት ሐዲሶች የምንገነዘበው በማንኛውም ሶላት በእያንዳንዱ
ረከዐ ላይ ሱረቱል ፋቲሐ የግድ መቀራት ያለበት መሆኑን ነው።

ከኢማሙ ጀርባ ሱረቱል ፋቲሐህ መቅራት (ማንበብ)

አንዳንድ ሰዎች በጀማሳ በሚሰግዱበት ጊዜ ሱረቱል ፋቲሐን መቅራት
ያለባቸው ወይም የሌለባቸው መሆኑ በጣም ግራ ያጋባቸዋል። ነገር ግን ቀጥሎ
ያለው ሐዲስ ይህንን በጣም ግልፅ አድርጎ የሚያብራራ እንደመሆኑ መጠን
ሰለዚህ ጉዳይ ምንም ግራ ሊገባቸው አይገባም።

ዑባዳህ ኢብን ሣሚት (ረ.ዐ.) እንዲህ ብለዋል:- « ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)
ጳላ በመሰለፍ የፈጅር (የሱብሒ) ሶላት ስንሰግድ ነበር። እሳቸውም ከቁ
ርአን አንዱን ንባብ ቀሩ! (አነበቡ)። ነገር ግን ንባቡ አስቸገራቸው። ከዚያ
ሶላቱን ሲጨርሱ (እናንተ ከኢማማችሁ ጳላ ስትሰግዱ ትቀራላችሁን
(ታነባላችሁን)?) ሲሉ ጠየቁን። እኛም (አዎን የአላህ መልዕክተኛ አልን።
ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ አሉ:- (ከኢማሙ ጀርባ
ስትሰግዱ ከፋቲሐቱል ኪታብ በስተቀር ሌላ ነገር አትቅሩ (አታንቡ!)
ምክንያቱም በሶላቱ እሱን (ፋቲሃን) ያላካተተ ሰው ሶላቱ ዋጋ ቢሰ ነው)።»

(አቡዳውድና ቲርጊዚይ ዘገበውታል።)

አቡሁረይራህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፣ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-«አንድ ሰው ኡምሙል ኪታብን ሳይቀራ ከሰንደ ሶላቱ ጉደሉ ነው፤ ሶላቱ ጉደሉ ነው፤ ሶላቱ ጉደሉ ነው። እናም የተሟላ ሶላት አይደለም።»

አቡሁረይራ በበኩላቸው «ታዲያ ከኢግም ኋላ ሆነን ስንሰግድ ምን ግድረግ አለብን?» ተብለው (በሌሎች ሰዎች) ሲጠየቁ «ድምፅ ሳታሰሙ አንብቡት...» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል።

(ሙስሊም ዘገበውታል)

አሚን

አንድ ሰው ሱረቱል ፋቲሐን አንብቦ ሲጨርስ «አሚን» ማለት «ሱንና» ነው። ሰውየው ብቻውን የሚሰግድ ከሆነ ፋቲሐን ቀርቶ ሲጨርስ ድምፁን ሳያሰማ «አሚን» ማለት አለበት። በጀግን የሚሰግድ ከሆነ ደግሞ ኢግሙ ፋቲሐን ቀርተው የመጨረሻውን አንቀፅ ከአፋቸው እንደጨረሱ ድምፅ ትንሽ ከፍ ተደርጎ «አሚን» በሚባልበት ጊዜ የመላው ሰጋጁ ድምፅ በአንድ ላይ መስተጋባት አለበት። ኢግሙ ፋቲሐን ሲጨርሱ «አሚን» እስከሚባል ድረስ የአንድ እስትንፋስ ጊዜ ያህል በዝምታ መቆየት አስፈላጊ ነው። (ተርጓሚው)።

ነዐይም አልሙጀሚር ሲናገሩ፡-«አቡሁረይራህን (ረ.ዐ) ተከትዮ ስሰግድ (ቢስሚላሂ-ረሕግኒር-ረሐም) ካሉ በኋላ ሱረቱል ፋቲሐን አንብቡ። ከዚያም ምዕራፉን (ወለድ-ደሊን) ብለው ሲጨርሱ (አሚን) አሉ። ከኋላቸው ሆነው የሚሰግዱ ሰዎችም (አብረው) «አሚን» አሉ።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

አጧፅ የተባሉት ሶሐባ፣ «200 ሶሐባዎች ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር መስጊድ ውስጥ ሲሰግዱ አገኘሁ። ከዚያም ኢግሙ (...ወለድ-ደሊን) ሲል እነርሱም (አሚን) ሲሉና ድምፃቸው ባንድ ላይ ሲያስተጋቡ ሰምቻለሁ።» ብለዋል።

ከፋቲህ በኋላ የሚነበብ አንቀጽ

አንድ ሰጋጅ በፈርድ ሶላቶች የመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዎች ላይ ፋቲሐን አንብቦ ሲጨርስ ተጨማሪ የቁርአን ምዕራፍ ወይም አንቀጽ ቢያነብ ይመረጣል -ሱንና ነውና። ሰጋጁ ባንድ ረከዐ አንድን ወይም ከአንድ በላይ ሱራዎችን ማን በብይትላል። ጀምሮ ለሚከተሉት አጫጭር ሠራዎች የቀለላቸውን ማንበብ ይችላሉ።

ሀ) ሱረቱል ኢክላስ (የፍፁምነት ምዕራፍ)

“ቢሰሚልላሂር-ረሕማኒር-ረሐም”
 “ቁል ሁወልሂሁ አሐድ
 አልሂሁስ ሰመድ
 ለም የሊድ
 ወለም ዩውሊድ
 ወለም የኩንልሊሁ ኩፉወን አሐድ”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ
 يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا
 أَحَدٌ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ስም (እጅምራለሁ)።»

«በል:-እርሱ አላህ አንድ ነው።

አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።

አልወለደም፤ አልተወለደም።

ለርሱም አንድም ቢጤ (አምሳያ) የለውም።»

ለ) ሱረቱል ፈለቅ (የተፈልቃቂው ጎህ ምዕራፍ)

“ቢሰሚልላሂር-ረሕማኒር-ረሐም ”

“ቁል አዑዙ ቢረብቢል ፈለቅ
 ሚን ሸር ማኸለቅ ወሚን ሸርሪ
 ጋሲቂን ኢዛ ወቀብ ወሚን ሸርሪን
 ነፍፋሳቲ ፊል ዑቀድ ወሚን ሸርሪ
 ሐሂዲን ኢዛ ሐሰድ”

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ. مِنْ شَرِّ
 مَا خَلَقَ. وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ.
 وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ. وَمِنْ
 شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ስም (እጅምራለሁ)።»

«በል:- በተፍልቃቂው ጎህ ጌታ፤ እጠበቃለሁ።

ከፈጠረው ፍጡር ሁሉ ክፋት፤

ከሌሊትም ክፋት በጨለመ ጊዜ፤

በተቋጠሩ (ክሮች) ላይ ተፈጻሚ ከሆኑት (ድግምተኛ) ሴቶችም ክፋት፤

« ከምቀኛም ክፋት፤ በተመቀኘኝ ጊዜ፤ (እጠበቃለሁ በል)።»

ሐ) ሱረቱል ናስ (የሰዎች ምዕራፍ)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

“ቢስሙልላኒረ-ረሕሙን-ረሒም”

“ቁል አዑዙ ቢረብቢን-ናስ

መሊከን-ናሥ ኢላሂን ናሥ

ሚንሸርሪል ወስዋሂል ኸንናሥ

አልሊዚ ዩወሥዋሂ ፊ ሱዱሪን

ናሥ ሚነል ጂንነቲ ወን ናሥ”

إِلَهُ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي

صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርህሩህ፣ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ሰም (እጅም ራላሁ)»

«በል-በሰዎች (ፈጣሪ) ጌታ እጠበቃለሁ፤

የሰዎች ሁሉ ንጉሥ በሆነው፤

የሰዎች ሁሉ አምላክ በሆነው፤

ብቅ እልም ባይ ከሆነው ጎትጎች (ወሥዋሽ) (ሠይጣን) ክፋት፤

ከዚያ በሰዎች ልቦች ውስጥ የሚጎተጉት (ወሰዋሽ) ከሆነው፤

ከጋኔኖችም ሆነ ከሰዎች ሠይጣናት እጠበቃለሁ»

ፋኩዕ (ማጎንበስ)

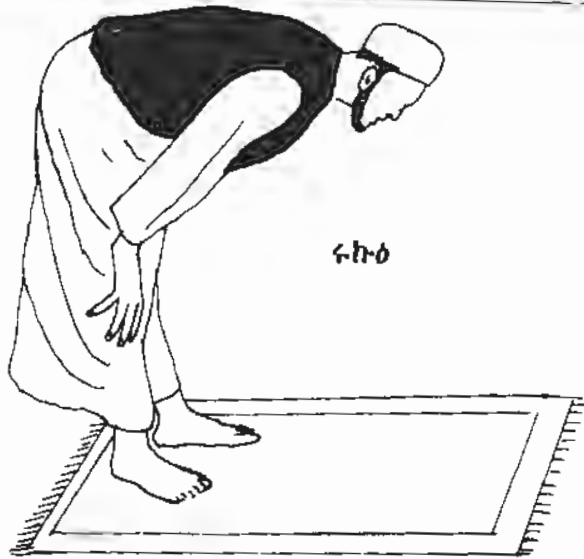
በመቀጠል ሰጋጁ ሁለቱንም እጆቹን በትከሻዎቹ ልክ፣ መዳፎቹን ደግሞ ወደፊት እያሳየ እስከ ጆሮ ግንዶቹ ድረስ ከፍ በማድረግ «አጋሁ አከበር» ይበል። ከዚያም ጉንበስ ይበል። ጣቶቹን ዘርዘር በማድረግ ከጉልበቶቹ ላይ ማሳረፍ አለበት። ለፋኩዕ ጎንበስ ብሎ ሳለም የሚከተለውን ዐረፍተ ነገር ቢያንስ ቢያንስ ሦስት ጊዜ ያንብብ። እርሱም:-

“ሱብሐን ረብቢዋል ዐዚም”

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

ትርጉም:-

«ጥራት ከሁሉም በላይ ትልቅ ለሆነው ለጌታዬ ይገባው»።

ፍኩሶ

ስጋጁ በፍኩሶ ውስጥ ሳለ ይህንን እየደጋገመ መቅራት ይችላል።

የፍኩሶ ዱዓዎች

እመት አዲሻህ (ረ.ዐ) የእላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) አብዛኛውን ጊዜ ፍኩሶና ሱጅድ ሲያደርጉ የሚከተለውን ዱዓ እንደሚቀሩ ተናግረዋል፡-

“ሉብላኑክ እዲሁምመ ረብሰና ወቢሐምዲክ አላሁምመ እግሬርሊ”

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي. (بخارى، مسلم)

ትርጉም፡-

«ጌታችን እላህ ሆይ! ጥራት እና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይግባህ! እላህ ሆይ! ይቅር በለኝ።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘግቡውታል) ።

ዓሊ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለውን ዱዓ በሩኩዕ ሲቀሩ እንደነበር ጠቁመዋል፡-

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ

“አልጊሁምመ ለከ ረከዕቱ ወቢከ አመንቱ ወለከ አሰለምቱ አንተ ረከቢኸሽሽሶ ሰምጊ ወበሶሪ ወሙኸኺ ወዐዝጊ ወአሶቢ ወመሥተቀልለት ቢሂ ቀደመይዮ ሊልላሂ ረከቢል ዓለጊን”

وَلَكَ أَسَلْتُ أَنْتَ رَبِّي خَشَعَتِ

سَمْعِي وَبَصْرِي وَعَظْمِي وَعَصَبِي

وَمَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ قَدَمِي لِلَّهِ رَبِّ

ትርጉም፡-

الْعَالَمِينَ. (احمد، مسلم، ابوداود)

«ጌታዬ አላህ ሆይ! ንንበስ ቀና ብዬ የምሰግደው ላንተ ነው። የማም ነውም ባንተ ነው። በታዛዥነትም እጅን ላንተ ሰጥቻለሁ። ጌታዬ አንተው ነህ። ጆሮዎቼ፣ ዓይኖቼ፣ (ሀሊናዩ) አጥንቶቼ፣ ጅግቶቼና ባጠቃላይ እግሮቼ የተሸከሙት ሁለመናዩ አንተኑ በመፍራት ላንተው የዓለማት ጌታ ለሆንከው አላህ ታዛዥና ተገዥ ነው።»

(አህመድ፣ ሙስሊም፣ አቡ-ዳወድና ሌሎችም ዘገበውታል።)

ሩኩዕና ሱጁድን በትክክል መፈጸምን አስመልክቶ የሚከተሉት ሐዲሶች ተመዝግበዋል።

አቢ መሥዑድ አልኹድሪ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሩኩዕና ሱጁድ ሲያደርግ ጀርባውንና ወገቡን ሳያጎብጥ ቀጥ አድርጎ ወደታች ለጥ የማያደርገውን ሰው ሶላት አላህ ከምንም አይቆጥረውም።»

(ኢብኒ ሂብባንና ጦብራኒ ዘገበውታል።)

አቢ ቀታዳህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እጅግ ማጥፎ ሌባ ሶላቱን የሚሠርቅ ነው።» ከዚያም ሶሐቦች «አንድ ሰው ሶላቱን ሊሠርቅ የሚችለው እንደት ነው። ሲሉ ጠየቋቸው። ነቢዩም (ሶ.ዐ.ወ) «ሩኩዕና ሱጁድን በትክክል ሳያሟላ ሲቀር ነው። ወይም ሩኩዕና ሱጁድ ሲያደርግ ጀርባውን (ወገቡን) ቀጥ ለጥ ሳያደርግ ሲቀር ነው።» በማለት መልሰዋል።

(አህመድ፣ ጦብራኒ፣ ኢብኑ ፕዙደማህና ሐኪም ዘገበውታል።)

እነዚህ ሐዲሶች የሚያረጋግጡት ፍትህና ሱጹድ የግድ በርጋታ፣ በዝግታና በትክክል መከናወን እንዳለባቸውና ይህ ካልሆነ ግን ሰላቱ ጉደሉ እንደሚሆን ነው።

ከፍትህ በኋላ አቋቋም

ከትክክለኛ የፍትህ አረጃጫ በኋላ ሰጋጁ የሚከተለውን በማለት ከፍትህ ቀና ይበል።

“ሠሚዕል ጊሁ ሊመን ሐሚደሀ” سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ.

“ረብበና ለከል ሐምዲ” رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ.

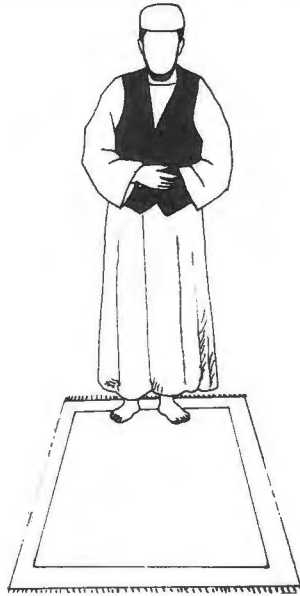
ትርጉም:-

«አላህ በርግጥ የሚያመሰግነውን ሰው ይሰማል (ይቀበላል) ጌታችን ሆይ! ምስጋና (ሁሉ) ላንተ ይገባህ።»

እንዲህ እያለ ቀና ሲል እጆቹንም እስከ ጆሮ ግንደቸ ድረስ ከፍ ማድረግ ይኖርበታል። ከዚያም ወዲያውኑ እጆቹን መልሶ በመልቀቅ የታጠፉ መጋጠሚያዎቹንም መልሶ ቀጥ በማድረግ በትክክል ቀጥ ብሎ መቆም አለበት።⁸

8 እንዳንድ ሰዎች ሰጋጁ ወደ ፍትህ ሲወርድ (ሲያገኙባለ) እና ከዚያም ከፍትህ ሲመለስ እጆቹን ሲያነሳ ሲያዩ በጣም ይኖደዳሉ። ይሁን እንጅ ነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ሰላት ሲገኙ፣ ከፍትህ በፊትና በኋላ እንዲሁም ለሦስተኛ ረከባህ ሊነሱም እጆቻቸውን ሲያነሱ እንደነበረ ቡሻሪ፣ ሙስሊምና ጌሎችም ከገበዋል። 400 የሚገመቱ የነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ሰላባዎችም ይህንን የነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ልምድ ጠቁመዋል። በመሆኑም እጅን ማንሳት ሱንና ስለመሆኑ እንዳች ፐርጣሬ የለውም። ይህንን የሚፈጽም ሰው ከማይፈጸመው ሰው የበለጠ ምንጃ ያገኛል። ሆኖም ግን ድርጊቱ በሐዲሶቹ የተመዘገበ ቢሆንም እጅን ሳያነሳ የሚሰግድ ሰው ሰላትም ተቀባይነት ያለው መሆኑን «ዑሉማእ» (9፡ሁሬገ) በእንደነት ይሰማሙበታል።

አዕቲደል ከፍኩዕ ቀና ባለበት ጊዜ አቋቋም

ከፍኩዕ ሲነሱ የሚደረጉ ዱዓዎች

አቢ ሠዒድ አልኹድሪ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) «ሰሚዐልሷሁ ሊመን ሐሚዳህ» ካሉ በኋላ የሚከተለውን ያነቡ ነበር (ግዴታ ግን አይደለም):-

“አልሷሁም ረብበና ለከል ሐምዱ ሚልአሥ ሠማዋቲ ወሚል አል አርዲ ወሚልአ ማሺአተ ሚንሽ ይኢን በዕዱ አህለስ ሰናኢ ወልመ ጅዲ አሐቅቁ ማቃለል ዐብዱ ወኩ ሉና ለከ ዐብዱን አል ሷሁም ላማኒዐ ሊማ አዕጠይተ ወላሙዕጢየ ሊማ መነዕተ ወላ የንፈዑ ዘል ጅድዲ ሚንከል ጅድዱ”

: ትርጉም:-

«ጌታችን አላህ ሆይ! ምስጋና (ሁሉ) ላንተ ይገባህ-ሰማያትንና ምድርን ሞልቶ ከዚያም የፈለግከውን የሚሞላ ምስጋና ምስጋናና የገናናነት ባለቤት አንተው ነህ! ባሪያህ ከሚያመሰግንህና ከሚያሞግስህ የበለጠ

اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلَأُ السَّمَوَاتِ وَمِلَأُ الْأَرْضِ وَمِلَأُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ أَهْلِ النَّعَاءِ وَالْمَحْدِ أَحَقُّ مَا قَالُوا الْعَبْدُ وَكُنَّا لَكَ عَبْدًا اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطَى لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.

(مسلم، احمد، أبو داود)

ምስጋናና ሙገዛ (ሁላችንም ያንተው ባሮች ነን እንተ የሰጠኸውን ግንኛውንም ነገር ለመከላከል የከለከለኸውን ነገር ደግሞ ለመስጠት የሚችል ግንም የለም። እንተ ከሻኸው ሌላ ካንተ ፊት በዘረ ዉዋነቱ (በክብር፣ በስመጥርነቱ) ራሱንም ሆነ ሌላን ሰው ሊፈይድ የሚችል ሰው ከተ የለም) ያለው ነው።⁹

(ሙስሊም፣ አሕመድና አቡዳውድ ዘግበውታል) ።

የመጀመሪያው ሱጁድ (ግንባርን ከመሬት ላይ ማሳረፍ)

ሰጋጁ በመቀጠል «አሷሁ አክበር» በማለት ወደ ሱጁድ ይወርዳል። በሱጁድ ጊዜ ሰባት የሰውነታችን ክፍሎች የግድ መሬት መንካት አለባቸው ። እነርሱም፡-

- ሀ. ግንባርና የአፍንጫ ጫፍ፣
- ለ. ሁለቱም እጆች (መዳሮች)፣
- ሐ. ሁለቱም ጉልበቶች፣
- መ. የሁለቱም እግሮች ጣቶች ውስጣዊ ክፍል።

ሱጁድ በጉን ሲታይ

⁹ ይህን ዱዓ መሸምደድ ገደታ አይደለም።

ሰጋጁ ግንባሩ መሬት ላይ ሣለ የሚከተለውን ማለት አለበት:-

(ቢያንስ ሦስት ጊዜ)

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى.

“ሠብካኒ ረብሊዩል አዕላ”

ትርጉም:-

«ጥራት ከሁሉም በላይ ልዑል ለሆነው ለጌታዩ ይገባው»

የሱጁድ ዱዓዎች

ሰጋጁ በሱጁድ ላይ ሣለ ሊያነባቸው የሚችል ዱዓዎችም አሉ። የሚከተሉትን ለምሳሌ ጠቅሰናል:-

ዓሊ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሱጁድ ላይ የሚከተለውን

ሲቀሩ እንደነበር ተናግረዋል:-

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ

وَلَكَ أَسَلْتُ سَجَدْتُ وَجِهِيَ لِلَّذِي

“አልሏምመ ለከ ሠጅድቱ ወቢከ አመንቱ ወለከ አሥለምቱ ሠጅደ ወጅሂዮ ሊልሊኪ ኸለቀሁ ወሶውወረሁ ፈአሕሠነ ሱወረሁ ወሸቅቀ ሠምዐሁ ወበሶረሁ ፈተባረከልሏሁ አሕሠተል ኸለቀን”

خَلَقَهُ وَصُورَهُ فَأَحْسَنَ صُورَهُ

وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ. (مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ላንተ ሰገድኩ፣ ባንተም አመንኩ፣ ላንተም ተገዛሁ፤

እነሆ ግንባሬ ለዚያ ለፈጠረው፣ ቅርፅም ለሰጠው፣ እጅግም አድርጉ

ቅርፁን ላላመረው፣ የመስማትና የማየት ችሎታዎችን ለሰጠው ፈጣሪ

(ሊሰግድ በፊቱ) ተደፋ፤ እንከን የለሹ ፈጣሪ-አላህ- የተባረከ ነው።»

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

አቡ-ሁ-ረይራ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሱጁድ ላይ የሚከተለውን ሲሉ እንደነበር ተናግረዋል:-

“አልሏምመ ኢግሬርሊ ዘንቢ ኩል ለሁ ደቅቀሁ ወጅልላሁ አውወለሁ ወአኸረሁ ወዐላኒየተሁ ወሢርረሁ”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةً وَجِلَّةً

أَوَّلُهُ وَأَآخِرُهُ وَعَلَانِيَتُهُ وَسِرِّهِ.

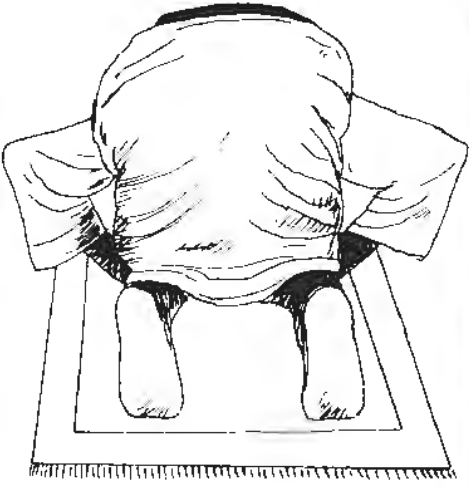
ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ትልቁንም ሆነ ትንሹን፣ እስካሁን የሠራሁትንም ሆነ ለወደፊትም (ሳላውቅ) የምሠራውን፣ በግልፅም ሆነ በድብቅ የምሠራውን ሀጢአቴን ሁሉ ይቅር በለኝ።»

ሰጋጁ ለአላህ በጣም የሚቀርበው ሠጁድ ላይ ሲሆን ነው። በመሆኑም ሠጁድ በጣም በእርጋታና በዝግታ መከናወን አለበት። ስለዚህ ሰጋጁ በተቻለው መጠን በርካታ ጽዳቶችን ቢያደርግ ይመረጣል።

ጀልሣ (በሁለት ሰጅዳዎች መካከል መቀመጥ)

ሰጋጁ እንደ ሱጁድ በትክክልና በርጋታ ካከናወነ በኋላ «አሁኑ እክበር» እያለ ግንባሩን ሠጁድ ካደረገበት መሬት ማቅናት አለበት። ከዚያም የግራ እግሩ ላይ ይቀመጣል። ቀኝ እግሩና ጉልበቶቹ ግን ባሉበት ይቆያሉ። በተለይ የቀኝ እግሩ ጣቶች በቂብላ አቅጣጫ መሬት ላይ እንደተተከሉና ተረከዙ ወደላይ ቀጥ እንዳለ ሰውነቱን ተሸከሞ ይቆያል። ሰጋጁ የእጆቹን መዳፎች ከመሬት አንስቶ በጭኖቹ ላይ ማሳረፍ ይኖርበታል።

ሱጁድ ከኋላ ሲታይ

በሱጁድ መካከል አቀጣመጥ ከፊት ሲታይ

በሱጁድ መካከል አቀጣመጥ ከፊት ሲታይ

በሁለት ሰጅዳዎች መካከል ጥቂት ሲቀመጥ የሚከተሉትን ዱዳዎች መቅራት ሱንና ነው። (ግዴታ ግን አይደለም) ።

“አላሁምመ እግሬርሊ ወርሐምኒ ወሀዳኒ ወዓፊኒ ወርዙቅኒ ወጅበርኒ ወርፈዕኒ”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَأَرْحَمْنِي وَأَهْلِي
وَعَائِمِي وَأَرْزُقْنِي وَأَجْبِرْنِي

ትርጉም:-

وَأَرْفَعْنِي.

«አላሁ ሆይ! ይቅር በለኝ! ምህረትም አድርግልኝ (ራራልኝም)፤ ቀጥተኛውንም መንገድ ምራኝ! (የተሟላ) ጤንነትም ስጠኝ! ሀላል የሆነ ሪዚቅ (ችርታ) ተቸረኝ! ጠግኝ! በደረጃም ክፍ አድርገኝ።»

ሰጋጅ ይህንን ዱዳ አንድ ጊዜ ወይም የፈለገውን ያህል እየደጋገመ ማለት ይችላል።

ሁለተኛው ሱጁድ

ከዚያም ሰጋጁ ልክ የመጀመሪያውን ሰጅዳ ባከናወነው መሠረት «አጌሁ አክበር» በማለት ሁለተኛውን ሰጅዳ ማከናወን አለበት። በመጀመሪያው ሰጅዳ ያነበባቸውንና ያደረጋቸውን ድርጊቶች በሙሉ በሁለተኛውም ሰጅዳ ያከናውናል።

ጀልሣ አልኢሥቲራህ (ለአጭር እረፍት መቀመጥ)

ሁለተኛውን ሰጅዳ ከፈጸመ በኋላ «አጌሁ አክበር» በማለት ራሱን (ግንባ ፋን) ከመሪት በግቃናት በጀልሣህ ጊዜ በተቀመጠው አቀማመጥ መሠረት በጣም አጭር ለሆነች ጊዜ መቀመጥ ይኖርበታል። ይህንንም የሚያደርገው ለሁለተኛው ረከዐ ተነስቶ ሊቆም ሲል ነው። እነሆ የመጀመሪያው «ረከዐ» ሥርዓተ-ሰላት በዚህ መልክ ይጠናቀቃል።

ሁለተኛው ረከዐ

ሰጋጁ ከጀልሣ ኢሥቲራህ (አጭር ዕረፍት) ቀጥሎ ለሁለተኛው (ረከዐ) ተነስቶ ሲቆም በመጀመሪያው ረከዐ ባደረገው መሠረት እጆቹን አጣጥሮ በደረቀ ላይ በማሳረፍ ምንባቡን «ቢሰሚላሂር-ረሕማኒ ር-ረሒም...» በማለት በመጀመር ሱረቱል ፋቲሐን ከቀራ በኋላ ከዚያም ከቀርአን የፈለገውን ያህል አንቀጽ ምዕራፍ (ሠራ) ማንበብ ይችላል። ከዚያም የመጀመሪያውን (ረከዐ) ባከናወነው መሠረት ሁለተኛውንም (ረከዐ) አግልቶ ማከናወን ይጠበቅበታል።

ተሸህሁድ

የሁለተኛውን ረከዐ የመጨረሻ ሰጅዳህ ከጨረሰ በኋላ ሰጋጁ «አጌሁ አክበር» በማለት ራሱን ካቀና በኋላ በሁለት ሰጅዳዎች መካከል በተቀመጠው አቀማመጥ መሠረት ገራ እጁን በገራ ጉልበቱ፣ ቀኝ እጁን በቀኝ ጉልበቱ (ጀርባ) ላይ ማስቀመጥ አለበት። በመቀጠልም በዚህ ዓይነት ሁኔታ የሚቀጥለውን መቅራት አለበት።

በመቀጠልም በዚህ ዓይነት ሁኔታ የሚቀጥለውን መቅራት አለበት።

ሁለተኛው ተሽህሁድ አቀማመጥ

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ

“እትታሐይያቱ ሲልላሂ ወሰሶ ለዋቱ ወጥጦይባቱ፤ አሥሠላሙ ዐለይከ አይቀህን ነቢዩ ወረሕሙቱልላሂ ወበረካቱ፤ አሥሠላሙ ዐለይኖ ወዐላ ጊባጻልላሂ ሰጋሊሒን፤ አሽ ሀዱ አንላኢላህ አልሰጋሁ ወአሸሀዱ አንን ሙሐመደን ዐብ ዱሁ ወረሁሉሁ፡፡”

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ

اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى

عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ

إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

ትርጉም:-

وَرَسُولُهُ. (متفق عليه)

«አንደበታዊ ሠላምታ፣ አካላዊ ሂባዳ (ሶላት) እና በሀብት ወይም በገንዘብ የሚደረገው ሰደቃህ (ሂባዳህ) ሁሉ የአላህ ናቸው፤ ሰላም ባንተ ላይ ይሁን-ነቢዩ ሆይ! የአላህ ራሕመትና በረካም (ባንተላይ ይሁን)፤ ሠላም በኛ ላይ ይሁን፣ እንዲሁም በመልካም ሠሪዎቹ የአላህ ባሪያዎች ላይ። ከአላህ በስተቀር (ሊመለከቡት የሚገባ) ከቶ ምንም አምላክ አለመኖሩን እመሠክራለሁ፤ እንዲሁም ሙሐመድ (የአላህ) ባሪያና መልዕክተኛ መሆናቸውን እመሠክራለሁ።»

ሰጋጁ «አሸሀዱ...» ማለት ሲጀምር የቀኝ እጁን አመልካች ጣት ቀጥ አድርጎ ወደፊት ይቀስራል። «...ዐብዱሁ ወረሁሉሁ» ሲልም ጣቱን እንደገና ወደነበረበት ሁኔታ ይመልሰዋል-ማለትም ያረግበዋል።

ሁለት ረከዐዎች ብቻ የሚሰግድ ሰው (ሶላቱ ባለ ሁለት ረከዐ ከሆነ) በዚሁ ወደ «ሶላት ዐለን ነቢ» መቀጠል አለበት። ይህም ሁለተኛው የ«ተሸህሁድ» ክፍል መሆኑ ነው።

ለሦስተኛው ረከዐ መነሳት

ሰጋጁ ሦስት ወይም አራት ረከዐ የሚሰግድ ከሆነ (የመጀመሪያውን) የተሸ ህሁድ (ክፍል) አንብቦ እንደጨረሰ ተነስቶ በመቆምና እጆቹንም ከፍ በማድረግ «አጋሁ አከበር» ብሎ ከደረቱ ላይ ማሳረፍ አለበት። ቀጥሎም ምንባቡን በ«ቢሥሚላሂ...» በመጀመር ሱረቱል ፋቲላን ያንባል።በፈርድ ሶላቶች

በሦስተኛውና በአራተኛው ረከዐ በ «ቢሰሚላሂ....» ጀምሮ ሱረቱል ፋቲሐን ብቻ መቅራት በቂ ነው። ሌላ ተጨማሪ ሠራ መቅራት የለበትም።

ሰጋጁ የመጨረሻውን ረከዐ አግልቶ ሲጨርስ እስካሁን በተገለፀው መሠረት ለተሸሀሁድ መቀመጥ አለበት። ከዚያም ተሸሀሁድ መቅራት አለበት።

ሶላት ዐለን ነቢ (በነቢዩ ላይ ራሕመት እንዲወርድ ዱዓ ማድረግ)

ተሸሀሁዱን እንደጨረሰ ወዲያውኑ ወደ ሁለተኛው የተሸሀሁድ ክፍል- ሶላት ዐለንነቢ-መሸጋገር አለበት። እርሱም እንደሚከተለው ይነበባል:-

“አልሁምሙ ሰለሊ ዐላ ሙሐ መዲን ወዐላ አሊ ሙሐመድ፤ ከግሰል ለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንክ ሐሚዱን መጂድ፤ አልሁም መባሪክ ዐላ ሙሐመዲን ወዐላ አሊ ሙሐ መድን ከግባሪከተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂመ ኢንክ ሐሚ ዱን መጂድ፡፡”

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! በነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሠ) እና በቤተሰቦቻቸው ላይ ራሕመት እንዳወረድክ ሁሉ በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና በቤተሰቦቻቸው ላይ ራሕመት አውርድ! በርግጥ ተመስጋኙና ገናኖው አንተ ነህና» (እንዲሁም) ኢብራሂምን (ዐ.ሠ) እና ቤተሰቦቻቸውን እንደባረ ከካቸው ሁሉ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) እና ቤተሰቦቻቸውን ሁሉ ባርካቸው፤ ተመስጋኙና ገናኖው አንተው (ብቻ) ነህና።»

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

ከሶላት ዐለንነቢ በኋላ የሚባሉ ዱዓዎች

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ከ(ሶላት ዐለንነቢ) በኋላ ሲያነቡአቸው የነበሩና ለባልንጀሮቻቸውም (ለሶላቶቻቸው) ያስተማሩአቸው በጣም በርካታ ዱዓዎች አሉ። እኛም ከነዚያ ዱዓዎች ጥቂቶቹን ከዚህ በታች አስፍረናል።

ዓብዱላህ ኢብን ዐምር (ረ.ዐ.) እንደተናገሩት አቡበከር (ረ.ዐ) ለአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ አሏቸው፤ «እባክዎን በሶላቴ ውስጥ የማደርገውን (የምቀራውን) ዱዓ እንደገና ይገባኝ።» ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ አሉ፡-

اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا
كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ
فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ
وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ. (بخاری، مسلم)

“አልሁምሙ ኢንኔ ዘለምቱ ነፍሲ ዙልመን ከሲራ ወላ የግፊተዝ ዙኑብ አልላ አንተ ፈግፈርሊ መግ ፈረተን ግን ጓንደክ ወርሐምኔ ኢንኔክ አንተላ ገፉርረሐም።”

ትርጉም፡-

«አላህ ሆይ! እኔ (ላንተ ማድረግ ያለብኝን ግዴታዬን ችላ በማለት) ነፍሴን በጣም በድያለሁ፤ ካንተም በስተቀር ሀጢአቴን የሚምር ከተማንም የለም። ስለዚህ አንተ ብቸኛው መሃሪ ነህና ሀጢአቴን ይቅር በለኝ፤ ምህረትም አድርገልኝ፤ በርግጥ አንተ እጅግ ይቅር ባይ-መሃሪ ነህና»።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

ሸድዳድ ኢብን ዐውሥ (ረ.ዐ.) እንደዘገቡት የአላህ ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) በሶላታቸው እንዲህ ይሉ ነበር፡-

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ
وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشْدِ وَأَسْأَلُكَ
شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ
وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا وَلِسَانًا صَادِقًا
وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعَلَّمَ وَأَعُوذُ
بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعَلَّمَ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا
تَعَلَّمْتُ.

“አልሁምሙ ኢንኔ አሥአሉክ አስ በባተ ፈልአምሪ ወልዐዚመተ ዐልላር ፉሸድ ወአሥአሉክ ሸክረ ኒዕመተክ ወሐሥኑ ጓባደተክ ወአሥአሉክ ቀልበን ሠሊመን ወሊሣን ሷዳቀን ወአሥአሉክ ግንሸይሪ ግተዕለሙ ወአዑዙ ቢክ ግን ሸርሪ ግተዕ ለሙ ወአሥተግፈተክ ሊግ ተዕለሙ።”

(ንሳኒ)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! በየትኛውም ጉዳይ ብርታትን፣ በቀጥተኛውም መንገድ ላይ ለመሆንም ኃይለኛ የሆነ ፅኑ ፈቃድን (ፍላጎትን) ካንተው እለም ናለሁ ለሽርታዎችህ ሁሉ እንዳመሰግንህና አንተ ብቻ በትክክል እንዳ መልክህ እንድታደርገኝም እለምንሀለሁ። የምታውቀውን ጥሩ ነገር ሁሉ እንድትሰጠኝ፣ ከምታውቀው ክፉ ነገር ሁሉ እንድትጠብቀኝ እማፀንሃ ለሁ፣ የምታውቀውን ጥፋቴን ሁሉ እንድትምረኝም እለምንሃለሁ።»

(ነግሊይ ዘገበውታል።)

እመት አዲሻ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሌላታቸው ውስጥ የሚከተሉትን ዱዓዎች እንደሚቀሩ አውስተዋል:-

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ. (بخارى، مسلم)

“አላህምመ ኢንኔ አዑዙቢከ ሚንዐ ዛበል ቀብሪ ወአዑዙቢከ ሚን ፈትነተድ ደኛል ወአዑዙቢከ ሚንፈትነተል መሕያ ወልመግት፣ አላህምመ ኢንኔ አዑዙቢከ ሚነል መእሶሚ ወልመግረም።”

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ከቀብር ውስጥ ቅጣት በአንተ እጠበቃለሁ። ከደኛልም ፈተና ባንተው እጠበቃለሁ፣ ከሕይወት፣ ከምት መከራና ፈተናም ባንተው እጠበቃለሁ፣ አላህ ሆይ! ከማንኛውም ዓይነት ኃጢአትና ከድንገተኛ መከራ ሁሉ ባንተ እጠበቃለሁ።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

“ረብቢ ኢጅዕልኔ ሙቂመስ ሶላት ወሚን ዙርሪየቲ ረብበና ወተቀ ብበል ዱዓእ፣ ረብበና ኢግፊርሊ ወሊዋሊደይየ ወሊል ሙእሚኒን የውመ የቁሙል ሲሃብ።”

ትርጉም:-

«ጌታ ሆይ! እኔንና ዝርያዎቻን ሶላትን (በትክክል) የሚሰግዱ (ሰዎች) አድርገን፤ ጌታችን ሆይ! ዱዓዎቻችንንም (ሶላተቻችንንም) ተቀበለን፤ ጌታችን ሆይ! በዚያ የምርመራው ቀን ኃጢአቱን ይቅር በለኝ፤ ለወላጆቼም፤ ለምዕመናኑም በሙሉ (ይቅር በላቸው)።»

ምንም እንኳ ብዙ ሰዎች ከ (ሶላት ዐለንቢ) ቀጥለው ከላይ ያለውን ዱዓ ቢቀሩም ከዚህ ዱዓ የተለየ ዱዓ መቅራትም የተፈቀደ ነው። የሚባለው ዱዓ ነቢዩ (ሉ.ዐ.ወ) ከሶላት ዐለንቢ በኋላ ከቀሩአቸው ዱዓዎች ቢሆኑ ይመረጣል።

ሶላትን ማክተም

በመጨረሻም ሰጋጁ የፈለገውን ያህል ዱዓዎች ካደረገ በኋላ ፊቱን በቅድሚያ ወደ ቀኝ ከዚያም ወደ ግራ በማዞር የሚከተለውን በማለት ሶላቱን ያጠናቅቃል:-

“አሥላሙ ወረሕመቱላህ”

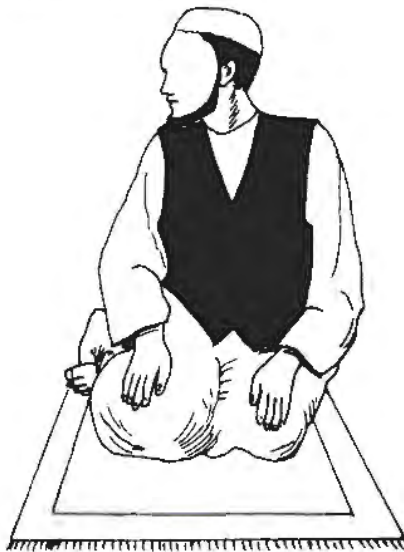
ዐለይኩም

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

ትርጉም:-

የአላህ ሠላምና ራሕመት በናንተ ላይ ይሁን።

ሶላቱን ጨርሶ ወደ ቀኝ ቢያሰላምት

ከሶላት በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሶላት ካጠናቀቁ በኋላ ሲያነቡአቸው የነበሩ በርካታ ዱዓዎች አሉ። በመሆኑም ሶላት የሚሰግድ ሰው እነዚያን ዱዓዎች በቃል በመሸምደድ ሲሰግድም በመቅራት የነቢዩ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ መከተል አለበት። ከነዚያም ዱዓዎች ጥቂቶቹ ከዚህ በታች ይጠቀሳሉ።

“አላሁ አክበር”

“አሥተግፊተላሁ
አሥተግፊተላሁ”

አሥተግፊተላሁ

“አልጊሁምመ አንተሥ ሠላም
ወሚን ከሥ ሠላም ተባ ረከተ
ያዘልጆላል ወልሊክራም።”

— اللَّهُ أَكْبَرُ.

— اسْتَغْفِرُ اللَّهَ. (3)

— اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ

السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْحَلَالِ

ትርጉም:-

«አላሁ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤

والإكرام. (مسلم)

(እነሆ) አላሁን ይቅር እንዲለኝ ጠየቅኹኝ፤

አላሁ ሆይ! ሠላም አንተ ነህ፤ የሠላም ምንጭም አንተው ነህ፤ የተባረከህም ነህ፤ (አላሁ ሆይ!) የልቅናና የክብር ባለቤትም ነህ።»

(ሙስሊም ዘግዘውታል)

“አላሁምመ አዳንኔ ዐላ ዚክሪከ
ወሸክሪከ ወሐሥኔ ዓባደተከ”

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ

وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. (احمد، وابوداود)

ትርጉም:-

«አላሁ ሆይ! ዘወትር እንዳስታውስህ፤ እንዳመሰግንህና በትክክል

እንድገዛህ እርዳኝ።»

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى

“ላሊላሁ ኢልላላሁ ወሕደሁ ገሸሪ
ከላሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል
ሐምዱ ወሁወ ዐላ ኩልሊ ሸይኢን
ቀዳር፣ አልጊሁምመ ላ ማኒዐ

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا

ሊግ አዕጣይተ ወላ መ-ዕጢዮ ሊግ
መነዕተ ወላ ዮንፈዑ ዘልጅድዳ
ግንክልጅድድ።”

أَعْطَيْتَ وَلَا مَنَعْتَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا
يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ. (بخاری)

ትርጉም:-

«ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ ከቶ የለም። እሱ ብቸኛና ተጋሪ የሌለው ነው። ሉዓላዊነትና ምስጋና ለርሱ ብቻ ነው። በሁሉም ነገር ላይ ቻይ (ሙሉ ሥልጣን ያለው) ነው። አላህ ሆይ! አንተ የሰጠኸውን ነገር የሚከለክል፣ የከለከለኸውን ነገር የሚሰጥ የለም። ካንተም ዘንድ በዘረ ጨዋነቱና በከብሩ ራሱን ወይም ሌላ ሰው የሚፈይድ የለም።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

«ዚክር» (አላህን ማስታወስ)

ከሶላት በኋላ የሚከተሉትን ማለትም ሱንና ነው።

“ሁብሐን አልጊህ፣ 33 ጊዜ
አልሐምዱሊህ፣ 33 ጊዜ
አልጊህ አክበር 33 ጊዜ”

سُبْحَانَ اللَّهِ (۳۳)

الْحَمْدُ لِلَّهِ (۳۳)

اللَّهُ أَكْبَرُ (۳۳)

ትርጉም:-

ጥራት ለአላህ ይገባው፤

ምስጋና ለአላህ ይገባው፤

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ሶላተል-መሪድ

ሕመም ወይም ተመሳሳይ ችግር ደርሶበት የግዴታ (ፈርድ) ሶላትን መስገድ ላልቻለ ሰው ተቀምጦ መስገድ ተፈቅዷል። ተቀምጦ መስገድ ለማይችል በጎተ ተጋድሞ መስገድ ይችላል። ይህን ማድረግ ከተላነው ተንጋሉም ቢሆን እየጠቀሰ መስገድ እንዳለበት ሐዲሶች ይጠቁማሉ። ይህን ሁሉ ካልቻለ ሶላቱን ያዘገያል እንጂ በምንም ሁኔታ ሶላት የማይሰገድበት ምክንያት የለም።

ምዕራፍ አምስት

የልዩ ልዩ ወቅት ሶላቶች

በዚህ ምዕራፍ ሥር የምናያቸው በተለያዩ ወቅቶች የሚሰገዱ በጣም አስፈላጊና ግዴታም የሆኑ ጥቂት ሶላቶችን ይሆናል። በመጀመሪያ ልዩ ልዩ ወቅቶች ስንል ብዙ ጊዜያትን የሚያመለክት አገላለፅ ቢሆንም በዚህ ምዕራፍ የምንመለከታቸው ግን የዊትር፣ የጅምዐ፣ የዲድ፣ የጀናዛህ፣ የተራዊህና የቀስር ሶላቶችን ይሆናል።

የዊትር ሶላት

የዊትር ሶላት ጥብቅ ሱንና (ሱንንቱል ሙአከዳ) ነው። ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በጣም ትኩረት ሰጥተውታል። እሳቸው በእግራቸውም ሆነ በግመል ለጉዞ ሲወጡ እንኳ ይህን ሶላት አልተውትም። በግመል ጀርባ ላይ ሆነውም ሰግደውታል።

ይህን ያህል ትኩረት የተሰጠው ሶላት በመሆኑ ጥቂት ዑለማዎች ሶላቱን ዋጅብ (ግዴታ) ነው የሚል ብይን ሰጥተዋል። ነገር ግን ጥንቃቄ የተመላበት የሐዲሶች ጥናት ከተደረገ በኋላ ሶላቱ ዋጅብ ሳይሆን እጅግ በጣም ከፍተኛ ትኩረት የተሰጠው ሱንና ሶላት ነው ወደሚል ድምዳሜ ተደርሷል።

በዐረብኛ «ዊትር» ማለት «አንድ» ወይም «ነጠላ» ማለት ነው። የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሐዲሳቸው ሲናገሩ፡ «አላህ አንድ ነው፤ ስለዚህ አንድን ይወዳል» ብለዋል።

አላህ ጎደሎ ቁጥሮችንም እንደዚሁ ይወዳል። ምክንያቱም ጎደሎ ቁጥሮች ለሁለት ሲካፈሉ ቀሪው ሁልጊዜ አንድ ነው። በነዚህ ምክንያቶች የተነሣ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጎደሎ ቁጥሮችን ይመርጣሉ። በዘወትሩ ሕይወታቸው የሚያደርጓቸውን ነገሮች በጎደሎ ቁጥር ያደርጉ ነበር። ለምሳሌ ሶላት ሲሰገዱ፣ ዱዓ ሲያደርጉ፣ የተምር ፍሬ ሲበሉ፣ ወዘተ። በመሆኑም ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ምዕመናኑ የዊትር ሶላትን ወዲያውኑ ከዒሻ በኋላ እንዲሰገዱ የጠየቁት ዊትር የምዕመናኑን የማታ ሶላት በጎደሎ ቁጥር እንዲያልቅ ስለሚያደርግ ነው።

ዐብዱላህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሌሊት ሶላት (ሶላቱል ለይል) በሁለት

በሁለት ረከዐ ይሰገዳል፤ ለጋጁ ጎህ የተቃረበ የመሰለው እንደሆነ ግን ባጠቃላይ የሰገደውን የሌሊት ሶላት በጎደሎ ቁጥር እንዲያልቅ የሚያደርግ የመጨረሻ አንድ ረከዐ ብቻ መስገድ አለበት።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

የዊትር ሶላት ረከዐዎች ብዛት

ዐብዳላህ ኢብን ቡመር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የዊትር ሶላት ከዒሻ ሶላት የነፍል ሱንና በኋላ የሚሰገድ አንድ ረከዐ ሶላት ነው።»

አቡ አይዮብ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ግንኛውም ሙስሊም የዊትር ሶላት መስገድ አለበት፤ አምስት ረከዐዎች ዊትር መስገድ የፈለገ ሰው መስገድ ይችላል፤ ሶስት ረከዐዎች መስገድ የፈለገ ሰው መስገድ ይችላል፤ አንድ ረከዐ ብቻ መስገድ የፈለገም ሰው አንዷን መስገድ ይችላል።»

(አቡ ዳውድ፣ ነሣኢይና ኢብን ግጂህ ዘገበውታል።)

ከላይ ከተጠቀሱት ሐዲሶች የምንረዳው ምንም እንኳ አንድ ሰው 1፣ 3፣ 5፣ 7፣ ወይም 9 ረከዐዎች ዊትር መስገድ ቢችልም የዊትር ሶላት በመሠረቱ (ቢያንስ ቢያንስ) አንድ ረከዐ መሆኑን ነው። እነዚህ የዊትር ረከዐህ ቁጥሮችም በነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) መስገዳቸው በሶሊክ ሐዲሶች የተረጋገጠ ነው።

ዊትር የሚሰገድበት ጊዜ

የዊትር ሶላት ወዲያውኑ ከዒሻ ሶላት በኋላ ጀምሮ ጉህ እስኪቀድ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

እመት አዒሻ (ረ.ዐ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በሁሉም የሌሊቱ ጊዜያት ዊትር ሰግደዋል። አንዳንድ ጊዜ በሌሊቱ የመጀመሪያ ክፍል፣ አንዳንድ ጊዜም በእኩል ሌሊት ላይ፣ አንዳንድ ጊዜም ደግሞ በሌሊት መጨረሻ ክፍል ላይ። ነገር ግን ሶላትን የሚያከትሙት ጉህ ከመቅደዱ በፊት ነው።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

ሆኖም ግን በሌሊቱ (አጋማሽ ወይም) የመጨረሻው ክፍል (ከጎህ በፊት) ከእንቅልፍ መነሳት የማይችል ሰው ወዲያውኑ ከጊሻ በኋላ ወይም ወደ መጃታው ከመሄዱ በፊት ዊትር መስገድ ይችላል። ነገር ግን ሌሊት በመነሳት መስገድ የሚችል ሰው ከ«ተሀጃድ» (የሌሊት ሶላት) በኋላ ቢሰገደው ይመረጣል።

ጃቢር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «ማናችሁም ከእኩለ ሌሊት በኋላ መነሳት የማይችል ሰው በመጀመሪያ የሌሊቱ ክፍል ዊትር መስገድ አለበት፤ ነገር ግን (ከእኩለ ሌሊት በኋላ) በሌሊቱ የመጨረሻው ክፍል መነሳት የሚችል ሰው ግን በዚያው ወቅት ተነስቶ መስገድ የተሻለ ነው። ምክንያቱም በሌሊቱ የመጨረሻ ክፍል በሚደረገው ሶላት መላኪያዎች የሚገኙበት ስለሆነ ነው።»

(ሙሰሊም፣ አሕመድ፣ ቲርጊዚይና ኢብንግደህ ዘገበውታል።)

የዊትር አሰጋገድ

ዊትር አንድ ረከዐ ብቻ በሚሰገድበት ጊዜ አንድ ሰው እንደማንኛውም ሶላት ሊሰገደው ይችላል። ነገር ግን 3፣ 5፣ 7፣ ወይም 9፣ ረከዐዎች በሚሰገድበት ጊዜ ሶላቱ ከአንድ በላይ በሆነ አኳኋን ሊሰገድ ይችላል። ለምሳሌ:-

ሀ) ሶስት ረከዐ ዊትር የሚሰግድ ሰው (የመጀመሪያዎቹን) ሁለት ረከዐዎች እንደማንኛውም ሶላት መስገድ ይችላል። ከዚያም «አስሰላሙ ዐለይቱም ወራሕመቱላህ» በማለት ካጠናቀቀ በኋላ ሦስተኛውን ረከዐ ለመስገድ ወዲያውኑ መነሳት አለበት። እንዲህ ዓይነቱ የዊትር አሰጋገድ «ዊትር ቢል ፈስል» (ዊትርን ለያይቶ መስገድ) ይባላል።

ለ) ሶስት ወይም አምስት ረከዐዎች ዊትር የሚሰግድ ሰው ከመጨረሻው ረከዐ በኋላ ካልሆነ በስተቀር በየረከዐዎቹ ጣልቃ ለተሸሁድ መቀመጥ ላያስፈልገው ይችላል።

ሐ) ሦስት፣ አምስት ወይም ሰባት ረከዐዎች ዊትር የሚሰግድ ሰው የመጨረሻ አንድ ረከዐ ብቻ ሲቀረው ለተሸሁድ መቀመጥ አለበት። ለምሳሌ ሦስት ረከዐ ብቻ የሚሰግድ ከሆነ ከሁለት ረከዐዎች በኋላ፣ አምስት ረከዐዎች የሚሰግድ ከሆነ ከአራት ረከዐዎች በኋላ፣ ወይም ሰባት ረከዐዎች የሚሰግድ ከሆነ ከስድስተኛው ረከዐ በኋላ፣ ወዘተ... ለተሸሁድ መቀመጥ አለበት። ተሸሁድ አድርጎ (አንብቦ) ከጨረሰ በኋላ ዊትርን ግጠናቀቅ አለበት።

እነዚህ ሦስቱም የዊትር አሠጋገድ ዘዴዎች ትክክለኛ (ሶሊሕ) እና በርካታ ሊቃውንት (ቡላማዎች) የተገበሩዋቸው ናቸው። ስለዚህ ሙስሊሞች ዊትር ለመስገድ ከነዚህ ሦስት ዘዴዎች አንዱን በመምረጥ ሊጠቀሙበት ይችላሉ። ይሁን እንጅ ሦስት ረከቦ ዊትር በሚሰግድበት ጊዜ ከተጠቀሱት ዘዴዎች «ሀ»ን ወይም «አ»ን መርጦ መጠቀም ይመረጣል። ምክንያቱም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሲናገሩ፣ «የዊትር ሶላታችሁን ከመግራብ ሶላታችሁ ጋር አታመላሰሱ» ብለዋልና።

የቁኑት ዱዓ በዊትር ሶላት

በመጨረሻው የዊትር ሶላት ረከቦ ላይ የቁኑት ዱዓ መቅራት የተረጋገጠ የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ ነው። እርሱም ከሩኩቦ በፊት ወይም በኋላ ሊቀራ ይችላል።

ሀ) ከሩኩቦ በፊት የቁኑት ዱዓ መቅራት የሚፈልግ ሰው ሱራ ፋቲሐንና ከተቀደሰው ቁርአን ምዕራፎች አንዱን ቀርቶ ከጨረሰ በኋላ ቁኑቱን መቅራት አለበት። ቁኑት ዱዓ በሚቀራበት ጊዜም የእጆቹን መዳፎች ከፊት ለፊቱ (ወደላይ) መዘርጋት ወይም እጆቹን (ከደረቱ ላይ) እንደታጠፉ ሊተው ይችላል።

ለ) ከሩኩቦ በኋላ የቁኑት ዱዓ ለማንበብ የሚሻም ሰው (ከሩኩቦ መልስ) የእጆቹን መዳፎች ከፊት ለፊቱ (ወደላይ) በመዘርጋት ወይም እጆቹን ከግራና ከቀኙ ወደታች በመልቀቅ ቆሞ መቅራት ይችላል። የቁኑትን ዱዓ ከሩኩቦ በኋላና እጆቹን ወደ ላይ ዘርግቶ ዱዓ ማድረግ የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ እንደመሆኑ መጠን ይህ ከሌላው አኳኝን የተመረጠ ነው።

አንዳንድ (የፊቂህ) ምሁራን ቁኑትን በመጨረሻው የዊትር ረከቦ ላይ መቅራት ግዴታ ነው ሲሉ ሌሎች ደግሞ በሱብሒ (በፈጅር) ሶላት የመጨረሻ ረከቦ ላይ መቅራት ግዴታ ነው በማለት ይከራከራሉ። ነገር ግን እርሱም ሐዲሶችን ቢመረምሩ በዊትርም ሆነ በፈጅር ሶላት ላይ ቁኑትን መቅራት ግዴታ አለመሆኑን ማግኘት ይችላሉ። ስለዚህ አንድ ሰው በዊትር ሶላቱ የቁኑትን ዱዓ መቅራት ቢተው ሶላቱ አይጉድልበትም። እንዲሁም አንድ ሰው የቁኑትን ዱዓ የማያውቅ ከሆነ በቁኑት ምትክ አንድ የቁርአን ሱራ ወይም አንቀጾች ወይም ሌላን ነገር መቅራት አያስፈልገውም። የቁኑትን ዱዓ በማንኛውም ሶላት ላይ መቅራት ይቻላል—በተለይ በቀውጢ ወቅት።

የቁኑት ዱዓ ንባብና ይዘት

ሀ) ሐሰን ኢብን ዓሊ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በዊትር ሶላት የምቀራቸውን ንባቦች አስተምረውኛል።» በለዋል። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

<p>“አልጊሁም መ ሀዳኒ ፊመን ሀደይተ፣ ወዓፊኒ ፊመን ዓፊይተ፣ ወተወ ልለኒ ፊመን ተወልለይተ ወባሪከሊ ፊማ አዕጣይተ፣ ወቀኒ ሸርረማ ቀደይተ፣ ፈኢንነክ ተቅዳ ወላ ዩቅዳ ዐለይክ፣ ኢንህህ ገየዘልሉ መንዋለይተ ወላ የዳዝዙ መን ዓደይተ፣ ተባሪከተ ረብበና ወተዓ ለይተ፣ ነሥተዓፊሩክ ወነቱሉ ኢለ ይክ፣ ወሶልለጊሁ ዐለን ነቢይ።”</p>	<p>اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ إِنَّهُ لَا يُدْرَأُ مَنْ وَاَلَيْتَ وَلَا يُغْزَى مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ نَسْتَغْفِرُكَ وَنَتُوبُ إِلَيْكَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ. (ابنوداود، نسائي، ابن</p>
---	---

(ሐ.ገ)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! (ቀተተኛውን መንገድ) እንደመራሃቸው ሰዎች እኔ ንም ምራኝ፤ ጤነኛም እንደአደረግካቸው ሰዎች እኔንም ጤነኛ አድርገኝ፤ እንደተንከባከብካቸው ሰዎች እኔንም ተንከባከበኝ፤ በምትሰጠኝ ነገር ሁሉ በረካ አድርግልኝ፤ ከደነገግካቸውም መጥፎ ነገሮች ሁሉ ጠብቀኝ፤ በርግጥ ነገሮችን ሁሉ የምትደነግገው አንተ ነህ፤ ባንተ ላይ ግን አይደነገግብህም። በውነትም አንተ ወድደህ ከፍ ያደረግከውን (ያከበርከውን) ሰው የሚያዋርድ፣ አንተ ያዋረድከውንም የሚያከብር ከቶም የለም፤ ጥራትና ክብር እንዲሁም ሉዓላዊነት የተገባው ላንተ ነው። ጌታችን (ወንጀላችንን) ይቅር እንድትለንም አንተኑ ይቅርታ ጠየቅንህ፤ (እነሆም) ወደ አንተው ተመለስን፤ በነቢዩም ላይ የአላህ ረሀመትና ውዴታ ይሁን።»

(አቡ-ዳወድ፣ ነሃኢይና ኢብን ግጆህ ዘግበውታል።)

ጁሙዓ (ዐርብ)

የጁሙዐ ሶላት ዘወትር ዐርብ ዐርብ በተለመደው በዝሁር ሶላት ሰዓት ማለትም ፀሐይ ከእኩለ ቀን እንዳጋደለች ወዲያውኑ የሚሰገድ ሶላት ነው። ሶላቱ የሚከናወነው በመስጊድና በጀምዐ (በሀብረት) ነው።

በኢስላም የጁሙዐ ሶላት ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ነው። ይህ ሶላት ሰጋጁ የሚሰጠው የራሱ የሆነ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ሞራላዊ ጠቀሜታዎች አሉት። ክሌቶች፣ ከሀፃናት፣ ከባሪያዎች¹⁰፣ በጠና ከታመሙ ሰዎችና ከመንገደኞች በስተቀር ጁሙዐ ሶላት በማንኛውም ሙስሊም ላይ ግዴታ ነው። እነኚህ ሰዎች ግን ከፈለጉ መሰገድ ይችላሉ። ምንዳም ይኖራቸዋል። ነገር ግን ጁሙዓ በነርሱ ላይ ግዴታ አይደለም።

ሌላው ሐዲስ ስለዚህ ሲገልፅ ደግሞ፣ «የጁሙዐ ሶላት በተከታታይ በተወው ሰው ልብ (ቀልቡ ላይ) አላህ ያትምበታል» ይላል።

(አሕመድ፣ ቴርሚኪይና አቡዳወድ ዘገበውታል።)

የግል ንፅህና

ከሌሎች ቀናት ጋር ስናወዳድር በዐርብ ዕለት በጣም በርካታ ሙስሊሞች በአንድ ትልቅ መስክ (መስጊድ) የሚሰባሰቡ ስለሆነ ለተሰባሳቢዎቹ የግል ንፅህና ከፍተኛ ትኩረት ተችሮታል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዐርብ ቀን ገላውን ታጥቦ፣ መላ ሰውነቱን አፀዳድቶ፣ ቅባትና ሽቶ ከተቀባ በኋላ ጁሙዐ ለመስገድ ቀደም ብሎ ወደመስጊድ በመሄድ ሌሎች ሰዎችን ሳይገፉና ሳይረብሽ በፀጥታ በታውን ለሚይዝ፣ ከዚያም የቻለውን ያህል (ነፍሱ) ከሰገደ በኋላ በፀጥታ ሹጥባን (የኢማሙን ንግግር) ለሚያዳምጥ ሰው ከዚያ ጁሙዐ ጀምሮ እስከሚቀጥለው ጁሙዐ ድረስ በመካከል ያለው ሃጢአቱን አላህ ይተውለታል።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

10 «ባሪያ» የሚባለው ነገር ባሁኑ ወቅት ቀርቷል። የጁሙዐ ሶላት ሲደነገግ ግን ባርነትና ባሪያዎች ስለነበሩ ድንጋጌው ባሪያዎችን ነፃ አድርጓቸዋል።(ተርጓሚው።)

በማለዳ ወደ ጁሙዓ ሶላት መሔድ

ዐርብ ዕለት ቀደም ብሎ ወደ መሥጊድ መሔድ የበለጠ አጅር (ምንዳ) አለው።

አቡሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በጁሙዓ ዕለት መላኪካዎች ከመስጊድ በር ጋር ቆመው ጁሙዓ ለመስገድ ወደ መስጊድ የሚገቡትን ሰዎች ስም እንደ የአገባባቸው ቅደም ተከተል ይመዘገባሉ። በዕለቱ አስቀድመው ወደ መሥጊድ የገቡ ሰዎች ግመልን ሶደቃ እንደመስጠት የሚያህል ታላቅ ምንዳ (አጅር) ያገኛሉ፤ ከነሱ በኋላ ወደ መሥጊድ የገቡት ሰዎች ላም ሶደቃ እንደመስጠት የሚያህል አጅር ያገኛሉ፤ መላኪካዎቹም ኢግሙ ሹጥባ ለማድረግ መጥተው «ሚንበሩ» ላይ ቁጭ እስከሚሉበት ጊዜ ድረስ ሰዎችን እንደየአገባባቸው መመዘገባቸውን ይገፉበታል። ኢግሙ ሲመጡም ምዝገባውን ያቆሙና መዝገቦቻቸውንም ዘግተው ቁጭ ብለው ሹጥባውን ያዳምጣሉ።»

(ቡሻሪ ዘገበውታል።)

የቅድመ ጁሙዓ ሶላት

ጁሙዓን ለመስገድ ወደ መስጊድ የሔደ (የገባ) ሰው ፀሐይቱ ከእኩለ ቀን ወደ ምዕራብ ትንሽ ካጋደለችበት ጊዜ አንስቶ ኢግሙ ሹጥባ እስከሚጀምሩበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ የፈለገውን ያህል ነፍል ሶላት መስገድ ይችላል። ቢያንስ ሁለት ረከዐ ሱንና መስገድ ግን ይጠበቅበታል።

ሹጥባን (ምክርን) በፀጥታ ማድመጥ

ሹጥባው ከተጀመረ በኋላ ሰጋጁ ሕዝብ በፀጥታ ማድመጥ አለበት። አንድ ሰው ኢግሙ ሹጥባ ሲያደርጉ ከደረሰ፣ ሹጥባውን ለማድመጥ ቁጭ ከማለቱ በፊት ሁለት ረከዐ ነፍል መስገድ ይኖርበታል።

ጃቢር (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሹጥባ ሲያደርጉ እንደሚከተለው ማለታቸውን ዘገበዋል፡- «ግንኛችሁም ኢግሙ ሹጥባህ ሲያደርጉ ለጁሙዐ የደረሰ ሰው የግድ ሁለት አጠር ያሉ ረከዎች መስገድ አለበት ።»

በሌላ ሐዲስም ጃቢር (ረ.ዐ)፣ «አንድ ጊዜ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጉጉጥ ሲያደርጉ በነበሩበት ጊዜ አንድ ሰው መጣ፤ ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) (ሰግደሃል እንደገና) ሲሉ ጠየቁት፤ ሰውየውም (አይ!) ሲል መለሰላቸው፤ ከዚያም ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) (ተነሰና ሰገድ!) አሉት።»

(ቡኻሪ፣ ሙስሊም፣ አቡዳወድና ቲርጊዚይ ዘገበውታል።)

አንዳንድ ሰዎች ኢግሙ የጉጉጥ ንግግር እያደረጉ ሳለ ሁለት ረከዎዎች ሱንና የሚሰገድ ሰው ካዩ በጣም ይናደዳሉ። ኢግሙን እንደመናቅ ይቆጥሩታል። ይህ አስተሳሰብ ግን ስህተት ነው። ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የተቀሰመ ልምድ አይደለምና።

አቢ ቀታዳህ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንደሚከተለው መናገራቸውን ገልጾል፡- «ማናችሁም ሰው ወደ መሥጊድ ሲገባ ሁለት ረከዎዎች (ተሐይዮታል መስጀድ) ሳይሰገድ መቀመጥ የለበትም።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

የጁሙዓ ሶላት

የጁሙዓ ሶላት ሁለት ረከዎዎች ያሉት ፈርድ ሶላት ነው። አንድ ሰው ዘግይቶ ቢመጣና ሁለተኛውን ረከዐ ከጀግን ጋር ከሰገደ ቀሪውን አንድ ረከዐ አሟልቶ መሰገድ አለበት። አንድ ሰው በጣም ዘግይቶ በመድረሱ የጁሙዓው ሶላት ሙሉ በሙሉ ያመለጠው እንደሆነ አራት ረከዎዎች ፈርድ የዙሀር ሶላት መሰገድ ይኖርበታል። የጁሙዓ ሶላት የዙሀር ሶላት ምትክ ናት።

ከጁሙዓ በኋላ የሚሰገድ ሶላት

አብደሷህ ኢብን ራመርን ጠቅሰው ቡኻሪና ሙስሊም በዘገቡት ሐዲስ «ነቢዩ በአብዛኛው ከጁሙዓ በኋላ እቤት ገብተው ሁለት ረከዐ ሱና ይሰግጡ ነበር» ብለዋል።

እቡ ሁረይራን ጠቅሰው ሙስሊም፣ አቡ ዳወድና ቲርጊዚይ በዘገቡት ሐዲስ «ከጁሙዓ በኋላ የሚሰገድ አራት ረከዐ ይሰገድ» ብለዋል።

ኢብኑ ዑሙርን ጠቅሰው አቡ ዳውድ በዘገቡት ሐዲስ «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) መስጊድ ከሰገዱ አራት እቤት ከሰገዱ ሁለት ረከዐ ሱና ነበር የሚሰግዱት» ብለዋል።

የዒድ ሶላት

የዒድ ሶላት የምንላቸው በዒደል ፈጥርና በኢደል አድሐ (የዐረፋ በዓል) ዕለት የሚሰገዱ ከመደበኞቹ የዘወትር ዋጁብ ሶላተች የተለዩ የዓመት በዓል ሶላተች ናቸው።

የዒድ ሶላት ከቤት ውጭ ግልጽ በሆነ ቦታ መከናወን አለበት። ለምሳሌ፡- በፖርክ (በመናፈሻ ወይም በተከለሉ ቦታዎች)፣ በሜዳ ላይ፣ ወዘተ። ቀኑ ዝናባማ (ጭቃማ) ከሆነና ከቤት ውጭ ተስማሚ መስገጃ ቦታ ማግኘት የሚያዳግት ከሆነም ሶላቱ በመስጊድ ወይም አዳራሽ ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

የዒድ ሶላት ፀሐይቱ ከአድማሱ በላይ በግልጽ ስትታይ መከናወን አለበት። የዒድ ሶላት ሁለት ረከዐዎች አሉት። ከዒድ ሶላት በፊትም ሆነ በኋላ የሚሰገድ ምንም ሱንና ሶላት የለም። ለዒድ ሶላት አዛንም ሆነ ኢቃማ የሉትም።

ኢብን ዐባስ (ረ.ዐ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዒድን ሶላት ሁለት ረከዐዎች ብቻ ሲሰግዱ እንደነበር አያጠራጥርም። ከዚያም በፊትም ሆነ በኋላ ምንም ነገር አልሰገዱም።»

(ቡቫሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

የዒድ ሶላት አሰጋገድ

የዒድ ሶላት በመጀመሪያው ረከዐ ላይ ሰባት ጊዜ፣ በሁለተኛው ረከዓህ ደግሞ አምስት ጊዜ ተከቢራ ከመባሉ በስተቀር ሶላቱ እንደማንኛውም የሁለት ረከዓዎች ሶላት ነው። በዒድ ሶላት ኢማሙ ሱሪቱልፋቴሐንና ተጨማሪውን የቁርአን አንቀጽ የሚቀሩት ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ነው።

ከቢር ኢብን ዐብዱላህ (ረ.ዐ) ከወንድ አያታቸው በአባታቸው በኩል የተነገራቸውን እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዒድ ሶላት ቂራአት ከመጀመራቸው በፊት በመጀመሪያው ረከዐ ሰባት ጊዜ፣ በሁለተኛው ረከዓ አምስት ጊዜ ተከቢራዎችን ማለታቸውን ገልፀዋል።

(ቴርጊዚይ፣ ኢብን ማጆህና ዳረጊ ዘገበውታል።)

ጃዕፊር ኢብት ሙሐመድ (ረ.ዐ) ሲዘግቡ እንዲህ ብለዋል፡-ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) አቡበከርና ዑመር (ረ.ዐ) በዲድና በድርቅ ሶላታቸው¹¹ የመጀመሪያ ረከዓ ላይ ሰባት ተጨማሪ ተከቢራዎችን፤ በሁለተኛው ረከዓ ላይ ደግሞ አምስት ተጨማሪ ተከቢራዎችን ማለታቸው አያጠራጥርም። ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዲድን ሶላት ከኹጥባ በፊት አከናውነዋል። ድምፃቸውንም ከፍ አድርገው አሰምተዋል።

(ገፈጊይ)

የጀናዛ (የአስከሬን) ሶላት

አንድ ሰው በሚሞትበት ጊዜ ሌሎች ሙስሊሞች ለሰውዬው ሶላቱል ጀናዛ መሰጠት አለባቸው። ሶላቱል ጀናዛ «ፈርዱልኪፋያ» ነው። ይህ ማለት ከመላው የሙስሊም ህብረተሰብ መካከል የተወሰነ ክፍል (የሞተውን ሰው) ካላጠበ፤ ካልገነዘና ሶላቱል ጀናዛ ካልሰገደ መላው ሙስሊም በአላህ ፊት ወንጀለኛና ተጠያቂ ነው። ጥቂቶቹ እንኳ ለሞተው ሰው ተገቢውን አሸኛኘት ካደረጉ ምንም እንኳ አጅሩ (ምንዳው) አገልግሎት ለሰጡት ብቻ የሚሰጥ ቢሆንም መላው ሙስሊም ህብረተሰብ ግን ከአላህ ቁጣ ይድናል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በሐዲሶቻቸው ሙስሊሞችን በቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ እንዲሳተፉ አበከረው ገፋፍተዋል። ስለዚህ ማንኛውም ወንድ ሙስሊም ለሞተው ሰው ያለበትን ግዴታ ለማሟላት የተቻለውን ሁሉ ማድረግ አለበት።

ሀ) በጀምዓ (በህብረት) ሲሰገድ የበለጠ ደረጃ (አጀር) ያለው በመሆኑ በጀምዓ መሰጠት አለበት።

ለ) በሚሰገድበት ጊዜ የሞተው ሰው ወንድ ከሆነ ኢማሙ በአስከሬን ራሱ ራሱና ትከሻ ትይዩ መቆም አለባቸው። ሴት ከሆነች ደግሞ በአስከሬን ወገብ ትይዩ መቆም አለባቸው።

11 የድርቅ ሶላት ወይም « ሶላቱል ኢሥቲስቃእ » የሚባለው ሶላት ዝናብ ጠፍቶ ድርቅ ሊሆን ዝናቡን አላህ እንዲያዘገበው ለመለመን የሚሰገድ ሶላት ነው።

ሐ) የጃናዛ ሶላት ከሌሎች ሶላቶች ለየት ይላል። ይህ ሶላት ፋኩፊ ሱጁድ እና ተሸህሁድ የለውም። የሚሰገደውም በቁም ነው። የተወሰነ ወቅትም የለውም። ሌሎች ሁኔታዎች ግለትም እንደጠሃራ (ውዱዕ)፣ ወደቂብላህ ዞር መስገድ፣ ሱትራ፣ አለባበስ፣ ወዘተ እንደሌሎች ሶላቶች በዚህም ሶላት መግላት አለባቸው።

የጃናዛ ሶላት አሰጋገድ

ፊትን ወደ ቂብላህ ግዞር አስፈላጊ ነው። ኢግሙ (ለሶላቱ ተነስተው ሲቆሙ) ስልፋቸውን እንዲያስተካክሉ ተከታዮቹን መጠየቅ አለባቸው።

በሌሎች ሶላቶች እንደሚያስፈልገው ሁሉ በጃናዛም ሶላት «ኒያ» ግድረግ (መነየት) አስፈላጊ ነው። ሶላቱን ከመጀመር በፊት ኒያው በልብ መደረግ አለበት። ኒያ ሲደረግ (ሲነየት) ድምፅን ከፍ አድርጎም ሆነ ዝቅ አድርጎ በቃል መናገር ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሆነ ከሶላባዎቻቸው (ረ.ዐ) የተቀሰመ ልምድ አይደለም።

የመጀመሪያው ተከቢራ

የጃናዛ ሶላት አራት ተከቢራዎችን ያካትታል። የመጀመሪያው ተከቢራ ተከቢረተ-ተሕሪም ነው። ኢግሙ «አሏሁ አከበር» ሲሉ ጀግናውም እንደዚሁ ይበል። ኢግሙ ቀኝ እጃቸውን በግራ እጃቸው ከንድ ላይ በግድረግ ሁለቱንም እጃቸውን ከደረታቸው ላይ ያሳርፋሉ። (ጀግናውም እንዲሁ ያደርጋል)።

የመግቢያ ዱዓ

ከዚያም ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲሐን ከመቅራቱ በፊት በግንኛውም ሶላት መጀመሪያ ረከዓ ላይ እንዲቀሩ ከተመረጡት የመግቢያ ዱዓዎች (ከቅድመ ፋቲሐህ ቂራአቶች) መካከል አንዱን መቅራት ይችላል።

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ

“ሁብሐነክ አልሏምመ ወቢሐ ምዲክ፣ ወተባረክ ኢሰሙክ ወተዓላ ጀድዱክ ወላኢላህ ገይሩክ”

اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ

غَيْرُكَ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ጥራትና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይገባል። ስምህም የተቀደሰተ ገርማዊነትህም የላቀ ነው። ካንተም በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። ካንተ ሌላ ማምለክ ፋይዳ ቢስ ነው!»

አንዳንድ ምሁራን በጀናዛህ ሰላት የመገቢያ ዱዳ ማድረግን አይደግፉም። ዱዳውን መቅራቱ ግን የሚመረጥ ነው። ሰጋጁ በመቀጠል የሚከተለውን መቅራት አለበት።

“አዑዙ ቢላሂ ሚሸይጊር-
ረጂም።
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ .
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ .
«ድምጹን ከፍ አድርጌ ያነበብኩት በጀናዛ ሰላት ስረቱል ፋቲሓን መቅራት የነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ሱንና ስለሆነ እና እናንተም ማንበቤን አውቃችሁ ወይም ስምቃችሁ እንድታነቡ ብዬ ነው» አሉ።

(ቡገሪ ዘግበውታል።)

ከሱረቱል ፋቲሓህ በኋላ አንድን የቀርአን ሱራ ወይም የአንድ ሱራ ክፍል ግንበብ ቢቻልም አስረላጊ አይደለም።

ሁለተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢማሙ ሁለተኛውን ተክቢራ ያለማሉ። ጀማሪውም እንዲሁ ከሁለተኛው ተክቢራ በኋላ ሰጋጁ በልቡ «ሰላት ዐለን ነቢን» መቅራት አለበት። ሰጋጁ በዘወትር ሰላቱ ተሸህሁድ ላይ የሚቀራውን ሰላት ዐለን ነቢ ቢቀራ ይመረጣል።

ሦስተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢግሙ ሦስተኛውን ተክቢራ ግለት አለባቸው። ተከታይ ሰጋጆቹም ኢግሙን ተከትለው ግለት አለባቸው። እያንዳንዱ ሰው ለሚቼ ዱዓ ማድረግ አለበት። ሚቹን ሰውዬ እንዲፈይድ በማሰብ ማንኛውም ዓይነት ዱዓ ሊባል ይችላል። ከዱዓዎቹ ጥቂቶቹ ከዚህ በታች ተጠቅሰዋል።

ለጀናዛ (ለሚቹ) የሚደረጉ ዱዓዎች

1) አቡሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ለአንድ ለሞተ ሙስሊም ሰላቀል ጀናዛ ሰገዱለትና ዱዓ ሲያደርጉለት የሚከተሉትን ዐረፍተ ነገሮች አንብቡ።

“አልሀምመ ኢግዴር ሊሐይዩና ወመይዩቲና ወሻሂዲና ወጋኢቢና ወሰጊሪና ወከቢሪና ወዘከሪና ወሉንሳና! አልሀምመ መን አሕዩ ይተሁ ሚንና ፈአሕይሂ ዐለል ኢሥላም ወመን ተወፍፈይተሁ ሚንና ፈተወፍፈሁ ወለልኢማን! አልሀምመ ላተሕሪምና አጅረሁ ወላተፍቲንና በዕይሁ:!”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا
وَوَعَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرْنَا
وَأُنْثَانَا. اللَّهُمَّ مِنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ
عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ
عَلَى الْإِيمَانِ اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ
وَلَا تَفْتِنْنَا بَعْدَهُ. (مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! በሕይወት ላሉትም ሆነ ለሞቱ ሰዎቻችን! እዚህ ለተገኙትም ሆነ ላልተገኙት! ለትናንሾቻችንም ሆነ ለትላልቆቻችን! ለወንዶቻችንም ሆነ ለሴቶቻችን ሁሉ ይቅር በለን! አላህ ሆይ! ከኛ መካከል በሕይወት ለማኖር የምትሻውን ሰው በኢስላም አኑረው! ከኛም መካከል ለትገድለው የምትፈልገውን ሰው በኢግን ግደለው! አላህ ሆይ! (የዚህ የሞተውን ሰው) አጅር አትገላን¹²! ከሱም በኋላ (በመከራ) አትፈትንን።»

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

12 ለርሱ ያደረገውን ገልጋሎት ዋጋ ለግለት ነው።

2) ዐውፍ ኢብን ማሊክ (ረ.ዐ) ሲዘግቡ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አንድ የጀናካ ሶሳት ሲሰግዱ የሚከተለውን ዱዓ ሲቀሩ ሰምቼ እኔም ዱዓውን በቃሌ ያዘኩኝ በማለት ተናግረዋል።

“አልጊሁምመ ኢግሬርባሁ ወርሐ ምሁ ወዕፋ ዐገሁ ወግፊሂ ወክሪም ኑቡ ለሁ ወወሥሚዕ ሙድኸሰሁ ወግሂልሁ ቢልግሊ ወሰሰልጂ ወልበረዳ ወነቅቂሂ ሚነል ኸጧያ ከግዳነ ቅቀሰ-ሰውቡል አብዮዱ ሚነድደነሂ ወአብዳልሁ ዳረን ኸይረን ሚንዳ ሪሂ ወአህሰን ኸይረን ሚን ለሀሊሂ ወዘውጅን ኸይረን ሚንዘውጂሂ ወለድኸልሁል ጅንነተ ወቂሂ ፈትነ ተል ቀብሪ ወዐዘን ናር።”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَأَرْحَمَهُ وَأَعْفُ عَنْهُ وَعَافِهِ
وَأَكْرِمْ نَزْلَهُ وَرَوِّعْ مُدْخَلَهُ وَأَغْبِلْهُ
بِالْمَاءِ وَالسَّلْحِ وَالْبُرْدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا
كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ
وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلًا خَيْرًا
مِنْ أَهْلِهِ وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ
وَأَذْجِلْهُ الْحَنَّةَ وَقِهِ نَيْتَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَ

النَّار. (مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ማረው፣ እዘንሉት፣ ይቅርታም አድርግለት፣ ከቅጣት አድነው፣ መስተንግዶውን አዘጋጅለት፣ ጥሩ በታና ሰፊ ማረፊያ በታም ስጠው፣ ከህጢአቱም በውሀ፣ በበረዶና በቆራ እጠበው፣ ነጭ ሸማ ከእድፍ እንደሚፀዳ ከህጢአቱ አፅዳው፣ መኖሪያውን እስካሁን ሲኖር ከነበረበት ሀሳብ መኖሪያ ተካላት፣ ከእስካሁኑ ቤተሰቦቹ የበለጠ ቤተሰብ ተካላት፣ ከእስካሁኗ ሚስቱ የበለጠች ሚስትም ተካላት፣ ጅነትም አሰገባው፣ ከቀብር ፈተናና ከእሳት ቅጣትም አድነው።»

(ሙስሊም ዘግበውታል)

3) አቡሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሶሳቱል ጀናካ ሲሰግዱ እንዲህ ብለዋል:-

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا
وَأَنْتَ رَزَقْتَهَا وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا

አልላሁም መ አንተ ረብሁህ ወአንተ
 ሽለቅተህ ወአንተ ሐደይተህ ሊል
 ኢሥላም ወአንተ ቀበድተ ፍሐህ
 ወአንተ አዕለሙ ቢሲርሪሃ
 ወዐላኒይየተሃ ጃእና ሹፈጻአ
 ፈግፈርሊሁ ስንበሁ።”

لِلْإِسْلَامِ وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا
 وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا جَمِينًا
 شُفَعَاءَ فَاغْفِرْ لَهُ ذَنْبَهُ. (ابوداود)

ትርጉም:-

(احمد)

«አላህ ሆይ! (የአስከሬኗ) ጌታ አንተ ነህ! የፈጠርካትም አንተው ነህ! ሲሳይንም የሰጠህት አንተው ነህ! ወደ ኢስላም የመራህትም አንተው ነህ! ነፍሷን ያወጣሽው (የወሰድከው) አንተ ነህ! ሥውርና ይፋ ስለሆኑት ድርጊቷም እጅግ በጣም የምታውቀው አንተው ነህ! እኛ አማላጅ ሆንን ቀርበናልና ሀጢአቷን ይቅር በላት።»

(አቡዳውድና አሕመድ ዘግበውታል።)

አራተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢግሙ አራተኛውን ተክቢራ ያሰማሉ! ያሰላምታሉ። ተክታዩም ተክቢራውን በማለት በመጀመሪያ ወደቀኝ! ቀጥሎም ወደግራ አንገታቸውን በማዞር «አሰላሙ ዐለይኩም ወረሕሙቁላህ» ይላሉ። በዚህ መልክ ሰላቱ ይጠናቀቃል።

ሰላት በጉዞ ወቅት

ኢስላም ተግባራዊ የሕይወት ጉዳይ በመሆኑ ተክታዮቹ ችግር ሊገጥማቸው የሚችልበትን ሁኔታ ሁሉ ከግምት ውስጥ የሚያስገባና ሁኔታዎችን የሚያመቻች «ዲን» ነው። በዚህ ረገድ በጉዞ ወቅት ዕለታዊ ሰላተችን ለማሳጠርና ለማጣመር የተሰጠው ፈቃድ አብይ ምሳሌ ነው።

ሀ) ቀስር ሰላት (አሳጥር መስገድ) :- አንድ ሙስሊም በጉዞ ላይ በሚሆንበት ጊዜ በዙሀር! በዕሱርና በዲቫ ሰላተች ሁለት ረከፃዎች ብቻ ፈርድ መስገድ ይችላል። የሱብሂና የመግሪብ ሰላተችን ግን ማሳጠር አይፈቀድም።

ለ) በጉዞ ላይ ሳሉ ቀስር (ሰላትን አሳጥር) መስገድ የበለጠ (አጅር) አለው።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለዚህ ጉዳይ ሲናገሩ፡- «እርሱ ከአላህ የተሰጣችሁ ስጦታ ነው፤ ስለሆነም መቀበል አለባችሁ» ብለዋል።

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

ሐ) ሶላትን ማጣመር፡- በጉዞ ላይ ያለ ሰው ዙህርና ዐሰር ሶላተችን ባንድ ላይ አጣምር-በዙህር ወይም በዐሰር ወቅት መስገድ ይችላል። እንዲሁም መግራብ እና ዲሻ ሶላተችን በማጣመር በመግራብ ወይም በዲሻ ወቅት ባንድ ላይ መስገድ ይችላል።

ኢብን ዐብባስ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በጉዞ ላይ በነበሩበት ጊዜ ዙህርንና ዐሰርን አጣምረው ይሰግዱ ነበር። እንዲሁም መግራብንና ዲሻን አጣምረው ሰግደዋል።

(ቡሻሪ ዘገበውታል።)

ሙዐዝ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለተቡክ ጦርነት መንገድ ገብተው ነበር። በጉዞው ላይ አንድ ቦታ ሰፍረው ከቆዩ በኋላ ተነሥተው ለመጓዝ ሲፈልጉ ፀሐይቱ ወደ ምዕራብ አጋድላ ያበቃች ከሆነ የዙህርና የዐሰር ሶላተቻቸውን አጣምረው በዙህር ወቅት ይሰግዱ ነበር። ፀሐይቱ ወደ ምዕራብ ከማጋደጋ በፊት ለመንቀሳቀስ ከወሰኑ ደግሞ ሶላቱን አዘግይተው ከዐሰር ሶላት ጋር ይሰግዱታል። እንዲሁም ለጉዞ መንቀሳቀስ ሲፈልጉም ፀሐይቱ ጠልቃ ከሆነ መግራብንና ዲሻን በአንድ ላይ አጣምረው በመግራብ ወቅት ይሰግዱታል። በጉዞው መግራት ሲያስቡ የመግራብን ሶላት አዘግይተው በዲሻ ሶላት ወቅት ከዲሻ ጋር አጣምረው ሰግደዋል።

(አቡዳውድና ቲርጊዚይ ዘገበውታል።)

ሶላትን ማሳጠርና ማጣመር የሚቻልበት ጊዜ

ሀ) የሕያ ኢብን የዚድ እንደተናገሩት፡ «የቀሰር ሶላት መስገድ መቻ እንደሚፈቀድ ኢብን ማሊክን (ረ.ዐ) ጠየቅኳቸው» እርሳቸውም «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ወደ ሦስት ማይሎች የሚገመት መንገድ በሄዱ ቁጥር ቀሰር ይሰግዳሉ።» በማለት መልሰውላቸዋል።

(ሙስሊም፣ አሕመድ፣ አቡዳውድና በይሀቲ ዘገበውታል።)

ለ) አቡ ሠዒድ (ረ.ዐ) «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አንድ ፈርሰኸ¹³ ርቀት በተጓዙ ቁጥር ቀስር ይሰግዱ ነበር።» ብለዋል።

(ተልቪስ ኢብን ሐጀር)

በነዚህ ሐዲሶች ላይ በመመስረት አንድ ሰው ከቤት ሲነሣ የሚጓዘው መንገድ ሦስት ቀን የሚፈጅ ከሆነ አሳጥሮ መስገድም ሆነ ሶላቶችን አጣምሮ መስገድ ይችላል። ይህ ርቀት አሳጥሮ መስገድ የሚያስችል አነስተኛው ርቀት ነው። (ከዚህ ላይ ርቀት ቀስር አይሰገድም)።

የጉዞ ወቅት መራዘም

አንድ ሰው ጉዞው ሳይገባ፣ ወራት ወይም ዓመታት ከወሰዱበት በጉዞ ላይ እስካለ ድረስ ሶላቶቹን አሳጥሮም ሆነ አጣምሮ መስገድ ይችላል። የጉዞውን ዓላማ ለማሳካት ከአንድ ቦታ አርፎ የሚቆይ እንኳን ቢሆን አሳጥሮና ሶላቶቹን አጣምሮ መስገድ ይችላል። ይሁን እንጂ ሆን ብሎ ከአንድ ቦታ ላይ ለተወሰኑ ቀናት ለመቆየት ከፈለገ ግን ሶላቶቹን ለምን ያህል ጊዜያት አጣምሮና አሳጥሮ መስገድ እንደሚችል የተለያዩ ሀሳቦች አሉ። ለምሳሌ፡ ለ4፣ 10፣ 17፣ 18 ወዘተ ቀናት

ነፍል (ተጨማሪ ሶላት) በጉዞ ወቅት

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በጉዞ ላይ እያሉ እንኳ የዊትርን ሶላት እና የሱብሂ ሶላት ቀብልያን አልተውም። ስለዚህ ምዕመናን በጉዞ ላይ ሳሉ እነዚህን ሱንና ሶላቶች መስገድ አለባቸው። ነገር ግን ሌሎች ማናቸውንም የነፍልንና የሱንና ሶላቶችንስ መስገድ ይቻላል? የሚከተሉት ሐዲሶች ይህንን ጥያቄ ይመልሳሉ።

ሐፍስ ኢብን አሲም ሲናገሩ፡ «ከዐብዱላህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) ጋር ወደ መካ ተጓዝኩ። ወደ መካ ስንጓዝም እሳቸው የዙሀር ሶላት ሲመሩን (ሲያሰግዱን) ሁለት ረከዓዎች ብቻ አሰገዱን። ከዚያም እድንኳናቸው ውስጥ ሊቀመጡ ሂዱ። አንዳንድ ሰዎች ሲሰግዱም አዩና ምን ሲሠሩ እንደነበሩ ጠየቁኝ። (ነፍል ሲሰግዱ ነበር) አልኳቸው። ከዚያም እንዲህ

13 83 ኪ.ሜ ገደማ እንደሚሆን ይገመታል።

አሉኝ ሳፍል መሰገድ ብቸል ኖሮማ ፈርዱን ሶላት አግልቼ መሰገድ በነበረብኝ ነበር) አሉ። ቀጥለውም (እኔ በአንድ ጉዞ የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አጅቤ ተጉዢ ነበር። እሳቸውም በጉዞአቸው ላይ ከ ሁለት ረከዎዎች በላይ አልሰገዱም። ከዚያም ከአቡበክር፣ ከዑመርና ከዑስማን ጋር መንገድ ሄድኩ፤ እነሱም ልክ ነበሩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳደረጉት አድርገዋል። ለጥሩ አርአያነት የነበሩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ አለላችሁ) አሉ።»

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ጥቂት ሶላባዎች በጉዞ ወቅት ነፍል ሲሰግዱ እንደነበር የሚያረጋግጡ ሌሎች ጥቂት ሐዲሶችም አሉ። በጉዞ ላይ ነፍሶችን አለመሰገድ ግን ይመረጣል።

የመርሳት ሱጁድ

ታላቁ ነቢይ-ሙሐመድ-(ሶ.ዐ.ወ) እንኳ ሶላት በሚሰግዱበት ወቅቶች በመርሳት የሚያጋጥሟቸው አናሳ ስህተቶች ነበሩ። «እኔም ሰው ነኝ፣ እናንተ እንደምትረሱት እኔም እረሳለሁ። ስለዚህ ስረሳ አስታውሱኝ።» ማለታቸውም ተዘግቧል።

«ሰጅደተ-ሰህው» (የእርሳና ሱጁድ) የሚባለው ስጋጁ በሁለተኛው ረከዓ «ተሸሁድ» (አተሂያቁ...) ማንበብና አለማንበቡን ጥርጣሬ ሲያድርበትና ግራ ሲጋባ ከማሰላመቱ በፊት ወይም በኋላ የሚከውናቸው ሁለት «ሱጁዶች» ናቸው።

በሌላ ሐዲስ እንደተዘገበለው ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አን ደኛችሁ በሶላት ውስጥ እያለ ቢረሳና ምን ያህል እንደሰገደ-ሦስት ወይም አራት-ቢጠራጠር እርግጠኛ በሆነው ነገር በመንገዳት¹⁴ ጥርጣሬውን ያስወግድ።»

14 ለምሳሌ ሰውየው ሦስት ወይም አራት ረከዓ መሰገዱን ከተጠራጠረ ሦስት ነው በማለት አንድ ረከዓ ይጨምራል።

ከዚያም ከግሰላሙክ በፊት ሁለት ሱጁድ ያድርግ።¹⁵

ከላይ ከተጠቀሱት ምክንያቶች ባሻገር የርሳና ሱጁድ የሚያስፈልጋቸው አጋጣሚዎች አሉ። ለምሳሌ ሰጋጁ ሶላቱን ሳይጨርስ ግሰላሙት፣ ተጨማሪ ረከፃ መስገድና በሶላት ውስጥ የሚገኙ ሱናዎችን መተው ተጠቃሽ ናቸው።

ሶላቱል ጀማፃ

የግደታ ሶላትን¹⁶ በጎብረት መስገድ ጥብቅ ሱና (ሱነቱልሙአከዳ) ነው። አያሌ ትሩፋትም ያስገኛል።

ኢብን ሀ-መር (ረ.ዐ) እንዳሉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በጎብረት የሚሰገደው ሶላት ለብቻ ከሚሰገደው በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

«አንድ ሰው በጎብረት (በጀማፃ) የሚሰገደው ሶላት ለብቻው በቤቱና በንግድ ቦታው ከሚሰገደው ሶላት በሃያ አምስት ደረጃ ይበልጣል። (ይህን ደረጃ የሚያገኘው) ሰው የው በሚገባ ውዳእ አድርጎ ወደ መስጊድ ለዚህ ዓላማ በሚሄድበት ጊዜ ነው። ወንጀሉ ደግሞ ይታሰባል። ሶላት ከሰገደ በኋላ በቦታው እያለ-ውዳእ እስካልፈታ ድረስ-የመልአኮች ዱዓ አይለየውም፡- (አላህ ሆይ! እዘንለት+ግርታህን አውርድለት) እያሉ። (ቁጭ ብሎ) ሶላት ከተጠባበቀም-ውዳእ ሳይፈታ-ሶላት ውስጥ እንዳለ (ይቆጠርለታል)።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

አሁንም ከአቡ ሁረይራ እንደተነገረው ባንድ ወቅት ከነቢዩ ዘንድ ዐይን ሥውር ሰው መጣና «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ወደ ወስጊድ የሚመራኝ ሰው የለኝም» በማለት ቤቱ እንዲሰገድ ፈቃድ ይደረግለት ዘንድ

15 በቡኻሪና ሙስሊም የርሳና ሱጁድ ከሰላምታ በኋላም በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መረጸሙ ተዘግቧል።
16 ትርፍ (ነፍል) ሶላቶችን በጀማፃ መስገድም ይቻላል።-ባህ (የሚበቃ) ነው።ነቢዩን (ሶ.ዐ.ወ) ተከትለው ኡሙ ሱለይም፣ ኡሙ ሃረም እነሰ ኢብን ግሊክ ...እንደሰገዱ ይታወቃል።

ጠየቀ። «ፈቀዱለት» (ትንሽ) ከሄደ በኋላ ጠሩትና «አዛን ትሰማለህን?» አሉት። «አዎ» አለ። «መምጣት አለብህ» አሉት።

(ሙስሊም ጥንብውታል።)

አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላሊሁ። በርግጥ እንጨት እንዲሰበሰብ፤ ከዚያም ሶላት የሚያስገድ ሰው ከሰየምኩ በኋላ (ጀማን) ሶላት የማይመጡ ሰዎችን እላያቸው ላይ ቤት ለማቃጠል አስቤ ነበር።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

አቡ ደርዳእ (ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተሰም ተዋል፡- «በአንዲት ወረዳ ወይም ቀበሌ (ሠፈር) የሚኖሩ ሦስት ሰዎች እንኳ ጀመጃ ካልሰገዱ ሸይቧን ይማርካቸዋል። የጀመጃን ነገር አደራ ተኩላ የሚያድነው ከመንጋዋ ያፈነገጠችን ፍየል ነው።»

(አቡ ዳውድ ዘገበውታል።)

ማስታወሻ፡-

1) አንድ ሰጋጅ ኢማሙን ተከትሎ በሚሰግድበት ወቅት «ረከዓ» አግኝቷል የሚባለው ኢማሙን ቢያንስ ሩኩዕ ላይ ሲደርስበት ነው። ከሩኩዕ በኋላ (ቀና ካለ በኋላ፣ በሱጁድ...) ቢደርስበት «ረከዓ» አላገኘም። በቀጥታ መከተል ግን ይኖርበታል። ኢማሙ ካሰላመተ በኋላ ያመለጠውን «ረከዓ» ይሞላል።

2) መእመም ወይም ተከታይ ሰጋጅ የጀመጃው ሶላትን ሰዋብ (ዋጋ) ለማግኘት ቢያንስ ቢያንስ «ሱብሃን አሏህ» የሚያስብል የጊዜ መጠን ኢማሙ ከማሰላመቱ በፊት ማግኘት አለበት ።

የሌሊት ሶላት (ተሀጁድ) - «ቂያመል-ለይል»

የሚያስገኘው ትሩፋት

አላህ (ሱ.ወ) ታላቁን ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት አዟቸዋል፡-

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا

مُحْمُودًا﴾

«ከሌሊትም ላንተ ተወግሪ የኾነችን ሶላት፣ በርሱ (በቁርአን) ሰገድ፣ ጊታህ ምስገን በኾነ ሰፍራ በእርግጥ ያቀምሁል።» (አል-ኢስራእ፣ 79)

በርግጥ የተጠቀሰው አንቀጽ በቀጥታ የሚመለከተው ነቢዩ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) ቢሆንም ሕዝቡ-ሙስሊምም የርሳቸውን ፈላጊ መከተል ስለሚኖርበት «ሶላተል-ለይል» ቢሰግድ መልካም ነው። (ግዴታ ግን አይደለም።) በደዕዋ የተሰለፉ ወንድሞችና እህቶች የሶላተል-ለይልን አንገብጋቢነት በተለይ መገንዘብ ይኖርባቸዋል።

ሶላተል-ለይል የሚሰግዱ ሰዎች የአላህን እዝነትና «ተውፊቅ» ማግኘት የሚገባቸው ምርጥ ሰዎች መሆናቸው በቁርአን ተጠቁሟል ።

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ آخِذِينَ مَاءً تَارَهُمْ رُبُّهُمْ إِنْهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ

«አላህን ፈሪዎቹ በአትክልቶችና በምንጮች ውስጥ ናቸው። ያንን ጊታቸው የሰግቸውን ተቀባዮች ኾነው፣ (በገንት ውስጥ ይኾናሉ)። እነርሱ ከዚህ በፊት መልካም ሠሪዎች ነበሩና። ከሌሊቱ ጥቂትን ብቻ ይተኙ ነበሩ።» (አል-ዛሪያት፣ 15-17)

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا، وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

የአልሕማንም ባሮች፣ እነዚያ በምድር ላይ በዝግታ የሚሄዱት፣ ባለጊዎችም (በከፋ) ዛገጋገሩዋቸው ጊዜ፣ ሰላም የሚሉት ናቸው። እነዚያም፣ ለጊታቸው በግንባራቸው ተደፊዎችና ቋሚዎች ኾነው፣ የሚያድሩት ናቸው። (አል-ቶርቃን፣ 63-64)

ትከክለኛ አማኞችና ቁርአንን የተቀበሉ መሆናቸውም ተመስክሮላቸዋል።

﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ، تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ، فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.﴾ ٥٦

«በአንቀጾቻችን የሚያምኑት፣ እነዚያ በርሷ በተገሠዱ ጊዜ ሰጋጆች ሆነው የሚወድቁትና እነሱም የማይኮሩ ሆነው በጌታቸው ምስጋና (+ጉናጽፈው) የሚያወድሱት ብቻ ናቸው። ጌታቸውን ለመፍራትና ለመከጀል የሚጠሩት ሆነው ጉናቻቸው ከመጋደሚያ ሰፍራዎች ይራራቃሉ! ከሰጠናቸውም (ጸጋ) ይለገላሉ። ይሠሩትም በነበሩት ለመመገዳት፣ ከግይናች መርጊያ ለነሱ የተደበቀላቸውን (ጸጋ) ማንኛይ-ኮም ነፍስ አታውቅም» (አል-ሰጅዳህ፣ 15-17)

የሌሊት ሰላት የሚሰግዱ ከማይሰግዱት የላቀ ደረጃ ያላቸው መሆኑም ተወስኗል ።

﴿أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ.﴾ ٥٧

«እርሱ የመወረቻይቱን ግለም (ቅጣት) የሚፈራፈሩ የጌታውንም ችሮታ የሚከጀል ሲሆን፣ በሌሊት ሰዓቶች ሰጋጅና ቋሚ ሆኖ ለጌታው የሚገነዘብ ሰው፣ (እንደ ተሰፋ በሱ ከሐዲ ነው-ን? በለው)፣ እነዚያ የማያውቁና እነዚያ የሚያውቁ ይተካክላሉ-ን? በላቸው! የሚገነዘቡት ባለ አእምሮዎቹ ብቻ ናቸው።» (አል-ዙመር፣ 9)

በሐዲስ ደግሞ የሚከተሉትን ንግርቶች እናገኛለን፡-

ዐብዱላህ ኢብን ሰላማ እንዳወሩት መልዕክተኛው መዲና በገቡበት ወቅት ከተናገሯቸው ንግግሮች አንዱ «እናንተ ሰዎች ሆይ! ሰላምታ አብዙ (ድሀዎችን) መግቡ! ዝምድናን ቀጥሉ። ሰዎች በተኙበት ወቅት ስገዱ- በሌሊት-ጀነትን በሰላም ልትገቡ ዘንድ» የሚል ይገኝበታል።

ሰላማን አል ፋሪስ (ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሌሊት መስገድን አደራ! ከናንተ በፊት የነበሩ ቅን ሰዎች ልማድ፣ ወደ ጌታችሁ የሚያቀርብ፣ ወንጀላችሁን የሚያብስ፣ ከወንጀል የሚጠብቅና በሽታን ከአካል የሚያስወግድ ነው።»

ግታ በሚተኙበት ወቅት ሌሊት ተነስቶ ለመስገድ ነይተው ይተኙ። እንቅልፋዎ ዲባዳ ይሆንልዎታል። ምናልባት ሳይነቁ ሱብሂ ቢደርስብዎ እንኳ የኒያዎትን አያጡትም ። ሌሊት ሲነቁ ውዱእ ካደረጉ በኋላ ሁለት ቀለል ያሉ ረከዓዎች በመስገድ ሶላተ-ለይሉን ይክፈቱ። ሶላተ-ለይል ከምሽቱ አራት ሰዓት እስከ ሱብሂ ድረስ ሊሰገድ ቢችልም ከሌሊቱ ስምንት ሰዓት በኋላ መሆኑ ግን ይመረጣል። የሚሰገደው ረከዓ ብዛት ከአንድ እስከ አስራ ሦስት ረከዓዎች ሊሆን እንደሚችል ብዙሃን ዑለማዎች ይናገራሉ። ስለዚህ የረከዓዎች ብዛት እንደ ግለሰቡ ፍላጎት፣ አቅምና ልምድ ይወሰናል። ሁለት ሁለት ወይም አራት አራት ረከዓ እየሰገዱ ያሰላምቱ፤ ሊደመድሙ ሲፈልጉ አንድ ወይም ሦስት ረከዓ ዊትር ይስገዱ።

ሌሊት በእንቅልፍም ሆነ በድካም መስገድ ያልቻለ በሱብሂና በዝሁር መካከል ባለው ወቅት ቀደረገ ማውጣት ይችላል። ሰዋቡ (ምንዳው) ሌሊት ከሰገዱት ሰዎች አይተናነስም ሲሉ ቡኻሪና ሙስሊም አውስተዋል።

ቂያሙ ረመዲን (ሶላቱ-ተራዊህ)

ቂያሙ ረመዲን (ሶላቱ-ተራዊህ) ለወንዶችም ለሴቶችም ሱና ነው። ወቅቱም ከረመዲን ወር ዲሻ በኋላና ዊትር ከመስገዱ በፊት ሲሆን፣ ሁለት ሁለት ረከዓ በመስገድ ስምንት፣ አስራ አንድ፣ ወይም ሃያ ረከዓ ድረስ ሊረዝም የሚችል ሶላት ነው። ወቅቱ እስከ ሌሊቱ መጨረሻ ድረስ ይቆያል።

አቢ ሁረይራ እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዲንን የቆመ (ተራዊህን የሰገደ)-አምናበትና (ከአላህ) ምንዳ አገኛለሁ ብሉ-ከዚያ በፊት የሰራውን ወንጀል አላህ ይሾረዋል።»

(ቡኻሪ፣ ሙስሊምና ሌሎችም ዘገበውታል።)

አዲሻ (ረ.ዐ) እንዳወሩት በአንድ ወቅት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) (የተራዊህ ሶላትን) መስጊድ ውስጥ ሰገዱ። ብዙ ሰዎችም ተከተሏቸው። በግግሱትም ሰገዱ-ካለፈው ቀን የበለጡ ሰዎች ተገኙ። በሦስተኛው ቀንም አያሌ ሰዎች ተሰበሰቡ። ነቢዩ ግን እቤታቸው ቀሩ። በግግሱት (ተከታዮቻቸውን) እንዲህ አሏቸው :- «(በትናንትናው ምሽት) የሠራችሁትን ተመልክቻለሁ። ወደናንተ ያልመጣሁት ግን ይህች (ተራዊህ ሶላት) ግዴታ እንዳት ደረግባችሁ በመሰጋቴ ነው» አሉ።

(ከቴርጊዘይ በስተቀር ሌሎች የሐዲስ ዘጋቢዎች ጠቅሰውታል።)

አዲሻ (ረ.ዐ) እንዳሰታወቁት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በረመዲንም ሆነ በሌላ ወቅት ከአሥራ አንድ ረከዓ በላይ (በምሽት) ሰገደው አያውቁም።

(ሁሉም የሐዲስ ዘጋቢዎች ተሰግምተውበታል።)

ጃቢር (ረ.ዐ) ደግሞ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ስምንት ረከዓ (ተራዊህ) እና አንድ ረከዓ ዊትር እንደሰገዱ ጠቁመዋል።

(ኢብኑ ፕዘይግና ኢብኑ ሂባን ዘገበውታል።)

በዑመር ኢብኑል ፕጢብ፣ በሁስማንና በዓሊ (ረ.ዐ) ዘመነ-አስተዳደር ሰዎች ተራዊህን ሃያ ረከዓ መስገዳቸውም ተረጋግጧል።

ማሰታወሻ:-

በአሁኑ ዘመን ባብዛኛው የተራዊህ ሶላት የሚሰገደው ሃያ ረከዓ ቢሆንም ስምንት ወይም አስራ አንድ የሚሰገዱ ሰዎችም ከሐዲሱ ውጭ እንዳልሆኑና የነቢዩን ሱንና የጠበቁ መሆናቸው መታወቅ አለበት። በአንጻሩ ሃያ ረከዓ መስገድ ሱንና እንዳልሆነ የሚናገሩ ሰዎች ግን ተሳስተዋል። ሽሊፋዎች የሠሩትን መፈጸም የሱንና አካል መሆኑ መዘንጋት የለበትም።

ሶላተ-ዱሃ (የአድዱሃ ሶላት)

(ሶላተ ዱሃ) የሚሰገደው ፀኃይ ተስተካክላ ከወጣች ጀምሮ እስከ እኩለ ቀን ሲሆን የተወደደች (ሙስተሃብ) በመሆኑ ከአላህ ምንዳ (አጅር) የፈለገ ሰው ቢሰገድ መልካም ነው። ይህን ሶላት በሚተው ሰዎች ላይ ግን ምንም ወቀሳ የለባቸውም።

አቢ ሰዲድ (ረ.ዐ) እንዳወሩት+ «ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አድዱሃ ይሰግዱ ነበር-ምንም ትተዋት አያውቁም የሚል (ማጠቃለያ ላይ) እስከን ደርሰደተዋትም ነበር-ከንግዲህ አይሰግዷትም የሚል (ማጠቃለያ ላይ) እስከንደርሰ ድረስ»

(ቴርሚኒዩ ዘገበውታል»)

አድዱሃ ከሁለት እስከ ስምንት ረከዓ የሚሰገድ ሲሆን ትሩፋቱም በሚከተለው ሐዲስ ተጠቁሟል ።

ቡረይዳ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «የሰው ልጅ ሦስት መቶ ስልሳ መለያያ (መገጣጠሚያ) አሉት» እያንዳንዱ መገጣጠሚያም «ሰደቃ» ያስፈልገዋል» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይህን ግን ይችላል?» ተባሉ «በመስጅድ ትፍታ ሲይያ በመድረን (በመጥረግ) ወይም ከመንገድ ላይ እንቅፋቶችን በማንሳት (ሊወጣው ይችላል) ይህ ካዳገ ተው ግን በአድ-ዱሃ ወቅት ሁለት ረከዓ መሰገዱ ይበቀዋል» በማለት መልሰዋል።

(አህመድና አቡ ዳውድ ዘገበውታል»)

ሶላተል ኩሱፍ

«ሶላተል ኩሱፍ» ፀሐይ ወይም ጨረቃ አንዱ ሌላውን ሲጋረዱ የሚሰገድ ሶላት ሲሆን ዑለማዎች ጥብቅ ሱንና (ሱነቱል ሙአከዳ) መሆኑን ይናገራሉ። በጀመሳ ቢሰገድ የሚመረጥ ቢሆንም በተናጠል መሰገድም ይቻላል ፀጋይ ወይም ጨረቃ ሲጋረዱ በቀጥታ «አሶላቱ ጃሚዓ»። (ለሶላት ተሰብሰቡ) በመባል ጥሪ ይደረጋል።

የረከዓዎ ብዛት ሁለት ሲሆን+ በእያንዳንዷ ረከዓ ሁለት ሩኩዕ (መጉናበስ)ይኖራል። አዲሻ (ረ.ዐ)እንዳወሩት+ «በነቢዩ የሕይወት ዘመን ፀጋይ ተጋረደች! መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ)ወደ መስጊድ አመሩ። ሶላት (አጂሁ አክበር) በማለት ጀመሩ። ሰዎች ከኋላቸው መስመር ያዙ። ረጅም ምንባብ (ቁርአን) አነበቡ። ከዚያ (አጂሁ አክበር) በማለት አጉነበቡ-ረጅም ቆይታ ነበር ከምንባቡ ጥቂት የሚያንስ። ከዚያ ቀና አሉ (ሰሚዐጂሁ ሊመን ሃሚደሁ ረብበና ለከል ሃምድ) ¹⁷ በማለት ቀጥ ብለው ከመጀመሪያው ረከዓ ትንሽ አጠር የሚል ረጅም ምንባብ አሰሙ። ከዚያ «ሩኩዕ» አደረጉ(አጉነበቡ) ከመጀመሪያው «ሩኩዕ» አጠር ያለ ነበር። ከዚያ (ሰሚዐጂሁ ሊመን ሃሚደሁ ረብበና ለከል ሃምዱ) በማለት ቀና

አሉከዚያ ሱጽድ አደረጉ። (2 ጊዜ) በሁለተኛው ረከዓም (በመጀመሪያው ረከዓ መልክ ረጸመ)። ይኸውም አራት ሩኩዕ፣ አራት ሱጽድ ሞሉ። ከሰንዱበት ቦታ ሳይንቀሳቀሱ ፀጋይ ተገለጠች። ከዚያም ተነስተው ሹጥባ አደረጉ-ለተዳጫው። (በቅድሚያ) አላህን በሚገባ አመሰገኑና እንዲህ አሉ:- « ፀጋይና ጨረቃ ከአላህ ተአምራት የሚመደቡ ናቸው። ግንም ሰው ስለ ሞተ ወይም ስለተወለደ አይጋረዱም። ተጋርደው ካያችኋቸው ግን በቀጥታ ወደ ሰላት አምሩ¹⁸።»

(በጥሪና ሙስሊም ስገባው ታል።)

ሰላቱል ኢስቲኻራ

አንድ ሃላል (የተረቀደ) የሆነን ነገር ለመሥራት ረገገው ሁለት አግራጮች ገጥሞዎች ለመወሰን ሲቸገሩ «ሰላቱል-ኢስቲኻራ» (አግራጭ ሰላት) መሰንዱ ሱንና ነው። ጉዳዩ ከባድ ወይም ቀላል ሊሆን ይችላል።

«ሰላቱል-ኢስቲኻራ» በየትኛውም ወቅት ሊሰገድ ይችላል። አሰጋገዱም እንደግንኛውም ሰላት ነው። የረከዓው ብዛትም ሁለት ብቻ ነው። ሰገደው እንደጨረሱ የሚከተለውን ዱዓ ያድርጉ።

ጃቢር (ረ.ዐ) «ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) «ኢስቲኻራ» (የአግራጭ ሰላት) በግናቸውም ጉዳይ ላይ (እንድንሰገድ) ያስተምሩን ነበር። (አንዳችሁ የሆነ ጉዳይ ሲያሳስበው ሁለት ረከዓ ይሰገድና... (የሚከተለውን ዱዓ) ያንብብ) ብለውናል።

ثم يدعو بهذا الدعاء: اللهم إني أستخيرك بعلمك وأستفدرك بقدرتك وأسألك من فضلك العظيم فانك تقدر ولا أقدر وتعلم ولا

17 «አላህ የሚመሰገኑትን ሰዎች ይቀበላል። ጌታችን ምስጋና ለአንተ ነው።»
 18 በወቅቱ የነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ልጅ-ኢብራሂም- በመሞቱ ነው ፀጋይ ለሃዘን የተጋረደችው የሚል አስተያየት ነበር። ነቢዩ ግን ይህን እምነት ልክ እንዳልሆነ ገለጹ።

أعلم وأنت علام الغيوب. اللهم إن كنت تعلم أن هذا الأمر —
 خير لي في ديني ومعاشي وعاقبة أمري أو عاجله وآجله فاقدره لي
 ويسره لي ثم بارك لي فيه وإن كنت تعلم أن هذا الأمر شر لي في
 ديني ومعاشي وعاقبة أمري أو عاجل أمري وآجله فاصرفه عني
 واصرفني عنه واقدر لي الخير حيث كان ثم ارضني به.

رواه مسلم

ትርጉም:-

(አላህ ሆይ! በእውቀትህ (መልካሙን) ምረጥልኝ፣ በጋይሌህ ሸሸሁ፣
 ከትልቁ ትሩፋትህ እጠይቅሃለሁ፣ አንተ ትችላለህ እኔ አልችልም። አንተ
 ታውቃለህ እኔ አላውቅም። አንተ የሩቅን አዋቂነህ። ጌታዬ ሆይ! ይህ
 ጉዳይ¹⁹ ለሃይማኖቱ፣ ለሕይወቴና፣ ለዘላቂታው የሚጠቅመኝ ከሆነ ወስን
 ልኝ፣ አቅልልኝ፣ በረካም አድርገልኝ። ጌታዬ ሆይ! ይህ ጉዳይ ለሃይማ
 ኖቱ፣ ለሕይወቴና ለዘላቂታው መጥፎ ከሆነ ዘወር አድርገልኝ። ሌላ ጥሩ
 ነገር ወስንልኝ። (ለውጡንም) እንደወድ አድርገኝ።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

ሶላቱል ሃጃ

«ሶላቱል ሃጃ» አንድ ሰው የሆነ ጉዳይ በሚያሰብበት ወቅት፣ ያሰበው ጉዳይ
 እንዲሳካለት የአላህን ረድሌት በመሻት የሚሰገደው ሶላት ነው።

19 «ይህ ጉዳይ» በሚለው ሐረግ ምትክ ገለሰቡ ጉዳዩን (ሃጃውን) መጥቀስ አለበት።

አሁመድ እንደዘገቡት አቢ ደርዳእ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ግለታቸውን አውስተዋል፡- «ውዳእ በሚገባ ያደረገ ከዚያም ሁለት የተጌሉ ረከዓ የሰገደ አላህ የጠየቀውን ይሰጠዋል-ዛሬ ወይም ነገህ»

ሶላቱል ኢስ-ቲስቃእ

ዝናብ ሲጠፋና የድርቅ አዝማሚያ ሲከሰት አላህ (ሱ.ዐ) ዝናብ ያዘገብ ዘንድ ለመለመን የሚሰገድ ሶላት ነው።

ሶላት መሰገድ «ከርሀ» (የተጠላ) ከሚሆንባቸው ወቅቶች ውጭ ሊሰገድ የሚችል ሲሆን የረከዓው ብዛትም ሁለት ነው። በመጀመሪያው ረከዓ ኢማሙ ፋቲሃን እና «ሰቢሂስ-ረቢከል አዕላ»ን ድምጹን ከፍ አድርጎ ያነባል። በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ ከፋቲህ በኋላ «ሱረቱል ጋሺያ»ን ግንብብ ይጠበቅበታል።

ሶላቱ ካለቀ በኋላ ኢማሙ «ጉብ» (ንግግር) ያደርጋል። ከዚያም ወደ ቂብላ በመዞርና ልብሳቸውን አደዘረው በመልበስ (የቀኙን በግራ፣ የግራውን በቀኝ) ዱዓ ያደርጋሉ- ኢማሙም ተከታዩም። በዚህ ወቅት ከሚደረጉ ዱዓዎች አንዱን ብቻ እንጠቅሳለን፡-

ዐምር ኢብኒ ሹዐይብ የተባሉ ሶሃብ (ረ.ዐ) እንዳወፋት፡-ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለዝናብ ዱዓ ባደረጉበት ወቅት እንዲህ ብለው ነበር ፡-

(اللهم اسق عبادك وبهائمك، وانشر رحمتك، واحي بلدك الميت)
رواه أبو داود.

ትርጉም፡-

«ጌታዬ ሆይ! ባሪያዎችህንና እንስሳዎችህን አጠጣቸው (አዝንብ ላቸው)+እዝነትህን ዘርጋላቸው+ ሕይወት ያጣ መረትህንም ነፍስ ዝረብት።»

(አቡ ዳወድ ዘግበውታል።)

ሰላትና ዱዓ ከተሠገደ በኋላ ሰጋጆቹ ትክክለኛ ኢጣን ያላቸው ከሆነ አላህ (ሱ.ወ) ልመናቸውን ይቀበላቸዋል። ዝናብ በሚመጣበት ወቅትም «አላህ ሆይ ጠቃሚ ዝናብ አድርገው» ብለው ዱዓ ማድረግ ይኖርባቸዋል። በአንገሩ ኃይለኛ ዝናብ ከመጣና ችግር የሚያደርስ ከሆነ የሚከተለው ዱዓ ይነበባል ፡-

አልሁምሙ ጀዐላሃ ሱቅያ ረሀመቲን
 ወላተጅዐላሃ ሱቅያ ዐላቢን ወላመሐቂን
 ወላ በላኢን ወላ ሀደግን ወላ ገረቂን
 አልሁምሙ ዐለ ዝቢራቢ ወል አካግ
 ወመናቢቲ ሸሸጅሪ ወቡጢኒል አውደቲ
 አልሁምሙ ሐዋለይና ወላ ዐለይና

اللَّهُمَّ احْمِلْهَا سُقْيَا رَحْمَةً وَلَا تَحْمِلْهَا سُقْيَا
 عَذَابٍ وَلَا مَحْقٍ وَلَا بَلَاءٍ وَلَا هَدْمٍ وَلَا غَرْقٍ،
 اللَّهُمَّ عَلِ الطَّرَابِ وَالْأَكَامِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ
 وَتَطْرُقِ الْأَرْوَاقِ، اللَّهُمَّ حَوِّ إِلَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ የእዝነት ዝናብ አድርገው፤ የቅጣት፤ የመከራ ዝናብ አታድርገው። አላህ ሆይ፤ በኮረብታዎች፤ በዛፍች ሥር አድርገው። አላህ ሆይ፤ ላዳርዳሩን አዝገበው፤ በኛ ላይ አታዝገብብን።»

ሱጁዱ ቲላዋ (የምንባብ ሱጁድ)

ከቁርአን ውስጥ ሱጁድ የሚያስወርዱትን አናቅጽ ያነበበ ወይም ሲነበብ የሰማ ሰው ሱጁድ (አንድ ጊዜ ብቻ) ማድረግ ተወዳጅ (ሙስተሀብ) ነው። በቅድሚያ «አሁ አክበር» በማለት ሲሆን «አተሂያቱም» ሆነ ሰላምታ አይደረግም። ይህ «ሰጅደተ ቲላዋ» (የምንባብ ሱጁድ) ይባላል።

ረፊዕ ከኢብን ዑመር (ረ.ዐ) የሰሙትን እንዳወሱት፤ «ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ቁርአን ያነቡልን ነበር። ሱጁድ የሚያስወርድ አንቀጽ ሲያነቡ «አሁ አክበር» በማለት «ሱጁድ» ያደርጋሉ። እኛም ተከትለን «ሱጁድ» እናደርጋለን።»

(አቡ ዳድድ በይሃቂይና ሃቢም ዘገባውታል።)

«የሰጅደተላ ቲላዋ»ን ጥቅም በማስመልከት አቢ ሀራይራ ከነቢዩ የሰሙትን ጠቁመዋል:- «የሰው ልጅ ሱጁድ የሚያስወርድ አንቀጽ አንብቦ ሱጁድ ሲያደርግ ሸይጧን እያለቀሰ ከሰው የው ይርቃል። (ወይኔ በሱጁድ ታዘዘ ሱጁድ አደረገ፤ ጀነት ተገባው፤ እኔ ሱጁድ እንዳደርግ ታዘዝኩ እምቢ አልኩኝ። እሳት ተገቢየ ሆነች።) እያለ።»

(አህመድና ሙስሊም ዘገባውታል።)

ዳረል ቁጥረይና ሙንዘሪይ በዘገቡት ሐዲስ መሠረት የሚከተሉት የቁርአን አናቅጽ ስጁድ የሚያስወርዱ ናቸው።²⁰

- አል-አዕራፍ+206
- አል-ረዕድ+15
- አን-ነሀል+49
- አል-ኢስራእ+107
- መርየም+58
- አል-ሐጅ+18
- አል-ሐጅ+77
- አል-ቶርታን+60
- አን-ነምል+25
- ሰጅዳ+15
- ሷድ+24
- ቶሲላት+37
- አን-ነጅም+62
- አል-ኢንሺቃት+21
- አል-ዐለት+19

20 ሰውየው በሶላት ውስጥ እያለ ቢሆን እንኳ ከላይ ከተጠቀሱት አንቀጽ አንዱን ካነበበ ስጁድ ግድረግ ይጠበቅበታል።

ዋቢ መጻሕፍ

- ✦ ፊቂሁ ሱና
- ✦ ሲፋቱ ሶላተ ነቢይ
- ✦ ሪያዳሲሊሂን
- ✦ አተርጊቡ ወተርሂብ
- ✦ አል-መቀዲመቱ አል-ሐድረግያ
- ✦ ኪታቡል ፊቅህ ዐላ መዛሂቢል አርባዐ
- ✦ ቢንየተል ሙጅተሂድ

تعليم الصلاة وإليه أركان الإسلام والإيمان

